

ZEYNAL CABBARZADƏ

SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

© 2005 Avrasiya Press
Bakı, Azərbaycan

"AVRASIYA PRESS"

BAKİ-2005

*Bu kitab "Zeynal Cabbarzadə. Dostum, gəl sözə bax!"
(Bakı, Azər nəşr, 1966) və "Zeynal Cabbarzadə. Güllər"
(Bakı, Azər nəşr, 1974) nəşrləri əsasında təkrar nəşrə hazırlanmışdır*

Ön sözün müəllifi:

Rəsul Rza

Tərtib edəni:

İntiqam Qasımsadə

894.3611 - dc 21

AZE

Cabbarzadə Zeynal. Seçilmiş əsərləri. Bakı, "AVRASIYA PRESS",
2005, 224 səh.

Zeynal Cabbarzadənin poetik həyəcanla qələmə alınmış, adilik və ümumi-lik qəlibindən çıxan neçə-neçə şeri var ki, bu gün də dillər ezberidir. Özlüyündə bir nəğmə olan həmin şeirlər sanki sözlərin ahəngi, soslərin düzüm sığalı ilə bəstələnmişdir.

"Seçilmiş əsərləri"ne şairin oxucular tərəfindən sevilə-sevilə oxunan lirik miniatürləri, uşaqlara ünvanlanmış şeirləri və poemaları daxil edilmişdir. Sözü yerində işlətmək, hər sözə gücünə görə mənə yükü vermək və lazım gəldikdə sözün daxili enerjisini açma bilmək kimi şair məhəreti bu poetik nümunələrdə özünü aydın göstərən bir cəhətdir.

ISBN 9952-421-12-3

© "AVRASIYA PRESS", 2005

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

İLHAM ƏLİYEVİN

"Azərbaycan dilində latın qrafikası

ilə kütləvi nəşrlərin həyata

keçirilməsi haqqında"

12 yanvar 2004-cü il tarixli sərəncamı

ilə nəşr olunur və ölkə kitabxanalarına

hədiyyə edilir

ÖN SÖZ

Yağış yağır. Günəş doğur. Külək əsir. Qış gedir. Yaz gəlir.

Bütün bunlar bizə adi görünür. Çox zaman gündəlik işimiz qayğı, maraq və nigarəncılığımda içində təbiətin bu hadisələrinə isnişir, onların təkrar olunmazlığını dərinəndən dərk etmirik.

Yağış yağışdır, yaz-yaz, günəş günəşdir, külək-külək. Uşaqlıqdan belə görmüşük, belə duymuşuq, buna alışmışıq.

Doğrudur, bəzən bu bir-birini əvəz edən fəsillərin naxışı, rəngi, ətri, qüvvəti bizi heyran edir. Biz onların təsirini uzun zaman unutmuruq. Ancaq, adətən bizi əhatə edən, yaxınımızda baş verən, hər gün gördüyümüz, eşitdiyimiz monzərə və hadisələrə bir növ vərdişli oluruq.

Gölin diqqətimizi toplayıb yağışa, adicə yağışa baxaq. Onun buluddan yerə enməsində, bəzən günəşin çəpəki tellərində rəngdən-rəngə girməsində, torpağa tökülüb sorulmasında, daşa dəyib çıldır-çıldır dağılmasında, yarpaqlarda, pəncərə şüşəsində, üzümüzdə, paltarımızda gələlənməsində nə qədər maraqlı, heyretli, təkrarsız, nəhayətsiz çalarlı gözəllik görürük.

Mən Zeynal Cabbarzadənin şeirlərini oxuyanda belə yanaşılıq, belə bir oxşarlıq duyuram.

Biz adətən Zeynal Cabbarzadənin şeirlərini oxuyur, sevinir, kədər-lənir, hərdən təəssüflə bunu daha poetik ifadə etmək olardı – deyə ayrı-ayrı vərəqləri həyəcənsiz çeviririk.

Bu, adət etdiyimiz, yaradıcılığımıza öz fikri, zövqi aləminizdə müəyyən yer ayırdığımız Zeynaldır.

Lakin şairin yaradıcılığına belə əlaqə “bəzən” fikri ətalətdən doğur. Bəzən də adətən konservatizmdən gəlir. Biz şairi tanıyıraq, onun qələminə bələdik, onun üföqləri, yüksəliş imtahanları haqqında illərdən bəri formalaşmış təəvvürümüz var.

Mən Zeynal Cabbarzadənin bir sıra şeirlərini oxuyandan sonra belə bir qənaətə gəldim ki, Zeynal poetik imkanlarını xəsisliklə açan

və bütünlüklə açmamış bir şairdir. Onun elə şeirləri vardır ki, şairin yolu, ümumi şeir yaradıcılığımızda tutduğu mövqə, onun ədəbiyyatımıza gətirdiyi sərvət haqqında var səsimizlə danışmağa bizə haqq verir, daha doğrusu bunu etməyə borclu olduğumuzu təkidlə bizə xatırladır.

Zeynal Cabbarzadənin dillərə düşmüş nəğmələri, marşları gənc oxucular tərəfindən sevile-sevile oxunan, uşaqlara ünvanlanmış şeirləri, lirik miniatürləri, yaxşı poemaları vardır. Bu yolda şairin büdrəmələri, müvəffəqiyyətsizliyə uğradığı da olmuşdur. Burda təəccüblü bir şey yoxdur. Yüyükən yıxılar. Zeynalın bəzi şeirlərində köhnə obrazlara, çox işlənmiş təşbehlərə, bədii təsir gücünü itirmiş sözlərə rast gəlmək olur. Lakin yaxşıdır ki, bunlar olsa-olsa qalıqlardır. Bunlar ipi qırılmış köhnə muncuqlara bənzəyir. Yumarlanıb küncə-bucağa qısılib son gün-lərini keçirir.

Zeynalın elə şeirləri vardır ki, fikri, ifadə tərzi obraz silsiləsi etibarlı ilə təzə deyil. Lakin səmimi, sadə, ürəyə yatandır. Məlum hissləri xüsusi bir rıqqət və mehribanlıqla yenidən oyadır. “Arzular” belə şeirlərdəndir. İntimdir, çorçivəsi məhduddur. Şeirdə ifadə olunan hiss, fikir bizə tanışdır. Lakin burada Zeynal qələmi, məhz şairə məxsus intonasıya da vardır ki, o şəri adilik və ümumilik qələbindən çıxarır. Burda insan səadətini qırılmaz tellərlə bir-birinə bağlılığı, lokal xoşbəxtliyin harada isə, kimin qələbində isə bir ağrı, bir incik, bir göynək şəklində əks-səda verəcəyi fikri, geniş mənada insan səadətini insanlıq səadətindən ayrı ola bilməyəcəyi fikri yeni olmasa da hər dəfə əsil sənətkar qələmi altında yeni ifadəsini tapa bilir.

Zeynal Cabbarzadənin şairlik mövqeyini müəyyən edən, onun həqiqi ilham, yaradıcılıq pafosu, poetik həyəcanla yazılmış kəskin ümumiləşdirici fikirlər ifadə edən şeirlərdir.

Zeynalın şeirlərindən bir çoxu öz-özlüyündə nəğmədir. Onlar sanki, sözlərin ahəngi, səslərin düzüm sığalı ilə bəstələnmişdir.

Zeynalın “Gedirik” sərlovhəli şcrinin bəndləri belə qurtarır:

“Biz suların sinəsindən
Od almağa gedirik.
Daha güclü çil-çıraqlar
Yandırmağa gedirik”.

Diqqətlə baxılsa burada qafiyə prinsipi də pozulmuşdur: “al” – “yandır”. Lakin oxucu şerin ümumi ahəngində bunu hiss etmir – şeir bir nəğmə kimi səslənir.

Bununla birlikdə Zeynalın məhz nəğmə kimi yazılmış şeirləri də çoxdur. Bu nəğmələrin toyda, bayramda, yığıncaqda, səfərdə gənclər, yaşlılar, oğlanlar, qızlar oxuyurlar.

Şəhər-şəhər, ölkə-ölkə gəzmiş, dodaqdan-dodağa, dildən-dilə keçmiş müxtəlif xalqların “öz” nəğməsi olmuş “Sürəyya”-nı xatırlayaq.

Bu nəğmənin bu qədər geniş yayılmasında sözün böyük payı vardır. Şübhəsiz nəğmənin ahəngli, dileyatım, qulağa xoş, ürəyə doğma musiqisi onun şöhrətində az rol oynamamışdır. Lakin nəğmənin sözləri ilk əsas kimi musiqinin ahəngini, bəstəsini qidalandırdığı kimi, nəğmənin bu qədər geniş yayılmasında mühüm amil olmuşdur. Burda sözlər sarsılmaz məntiqlə bir-birinə bağlanmış olduğundadır ki, bu qədər oxunaqlı olmuşdur.

Şeirdə sözlü yerində işlətmək, hər sözə gücünə görə mənə yükü vermək və lazım gəldikdə sözün daxili enerjisini, imkan yaylarını açma bilmək böyük məharətdir.

Bü cəhətdən Zeynalın bir şeirindən götürülmüş bu misal fikrimi daha aydın ifadə edə bilər.

“Həyat verək” şeirində müxtəlif rəngli güllərdən bəhs edərək şair yazır:

Biri deyir dərek,
yara göndərək!
Biri deyir qoparaq,
yasa apararaq!

Bu sözlər fikrin ifadəsi üçün seçilmişdir. Onların yaratdığı əyani təsəvvür hadisələrin daxili mahiyyəti ilə uyğundur.

Yasa aparılan güllər, insan ömrü kimi öz mühitindən, hembudaq, həmkökləri arasında qoparılır. Məhz qoparılır. Burda adamın gözü-nün qabağına uçurulan, məhv edilən bir varlıq, çəngə-çəngə yolunan saç, kötüyündən qoparılmış bir ağac gəlir.

Bu qaba, amansız bir əlin hərəkətidir.

Lakin yara göndərilən gül başqa! Bu qoparılmamalı, dərilməməli, üzülməməlidir. Burda heç bir qabahq, sərtlik ola bilməz. Belə olsa hissini

zərifliyi, qəlbin həyəcan çırpıntısı, ahəngi itə bilər. Söz seçmək onu yerinə qoya bilmək sənətkarlığın mühüm xüsusiyyətlərindəndir.

Zeynalın yazdığı şeirlər içərisində Sibir şeirləri maraqlı bir silsilə təşkil edir.

Ural dağları arxasına səfəri zamanı şairin gördüyü quruculuq mənzərələri yeni, poetik obrazlar sətirlərə qida vermiş, onun ilhamını dilə gətirmişdir. Bu şeirlərdə Sibir torpaqlarında gedən işlərin qaynar havası duyulur. Təbiətin insan iradəsi ilə dəyişən minillik xəritəsi insanlara işıq, hərarət verən, suların tükenməz gücü, məkinələrə enerji verən çaylar, insan əlilə yaranmış yeni dənizlərin göz işlədikcə uzanan mavi səhrası – bütün bunlar şairin həyəcanlı, poetik misralarına tanış bir səs, coşqun bir həvəs, bir ürək çırpıntısı kimi dolmuşdur.

Zeynalın tematikası geniş, maraqlı, müxtəlifdir. O, öz ölkəsində özünü yerin yiyəsi hiss edir və buna haqqı var. Onun “Günlər axsın” şeri bu cəhətdən xarakterikdir. Şerin bir neçə sətirini dolduran cümlələr ilk baxışda uzun görünür. Şeir, şeriyyət haqqında köhnə anlaşımlarla yaşayan adamlara bu bir növ səliqəsizlik kimi gələ bilər. Lakin cümlələrin belə uzunluğu, təşbehlərin çalkeçir kimi bir-birinə bənd olması şerin təsir gücünü, sanbalını artırır. Onun məzmununu dərk etməyə xidmət göstərir.

İlk baxışda ümumi dağınıq görünən şerə diqqət etdikcə ayrtı-ayrı poetik lövhələr, real həyat mənzərələrinin gur bir nəğmə ahəngi yaratdığına şahid olursan. Bu nəğmə səslərin ahəngindən daha çox lövhələrin poetik ritmindən yaranır.

Burda, bu sözün yüksək mənasında poetik publisistika vardır. Bu şeir gözlə oxunmaqdan daha çox dillə deyilmək, ifadə olunmaq, səslənmək üçün yaranmışdır.

Burda insanın yaradıcı qüdrətinə böyük inam, onun zəhmətinin poetik təsviri vardır.

Zeynalın tərənnüm etdiyi o insanlardır ki, “ayaqları dəyən yerlər nura boyanır, bahar olur”. Bu insanlar şairin “qardaşı, vətəndaşı, dünyadaşı”dırlar. Zeynalın burda işlətdiyi dünyadaş sözü sadəcə bir yeni söz yaradıcılığı nümunəsi deyil, bəlkə şerin mənasına, ideyasına bağlı olan yeni bir ifadədir. O, insanın yaradıcı qüdrətini yalnız öz vətəndə yaşayan insanlar arasında deyil, bütün dünyada görür. Onları bir planetdə yaşayan əsrdaşları arasında görür.

Qoca Amu-Dərya.
Səhraların döşünə
Qırmızı lalə taxa-taxa
Deyir: arxası torpağa
Üzü göyə uzanan,
Nə işləməkdən yorulan
Nə şirin xəyallardan
Əl çəkib usanan
bu torpağın oğlu!
Sən mənə ram elədin,
Demirəm qul kimi.
Sən mənə Uzboya çəkədin
İstəkli oğul kimi.

Bu sətirlər insan zəhmətinə, insanın yaradıcı qüdrətinə bir himn kimi səslənir.

Bakı haqqında çox şeir yazılıb. Bunların içində yaxşıları da var, zəifləri də. Zeynalın "İçərişəhər" şeri də Bakıya, onun "İçərişəhərinə" həsr edilmişdir. Bu şeir xatirələr, xəyali ekskurslar, konkret detallarla zəngindir.

Zeynal bu şeirdə İçərişəhərdən danışır. Lakin onun poetik təfəkkürü qala divarları arasına sığıbmiş İçərişəhərlə məhdudlaşmış qalmır. Şair Bakının bu qədim parçasında bütün ölkəni, onun şərəfli tarixini, sevinc və kədərini görür. Şair indi yaşadığı yeni, gözəl binaya əlyazmaları, dost məktubları, şeir kitabları ilə bərabər ömrünün uzun illərini qoynunda keçirdiyi, İçərişəhərin əziz xatirələrinin unudulmaz obrazını da aparmışdır.

O, bu xatirələrini varaqalayır.
Orda ki, beşik asmuş,
Layla söyləmiş anan,
Çıxarmı heç insanın

Baba yurdu yadından.

Xəyal onu uzaqlara çəkib aparır. Bu uzaqlar ona qəlbən yaxın, doğma olan yerlərdir. Kür, Araz sahilləri, Lənkəran, Quba və bu kimi

Azərbaycan torpağının şirin xəyalına munis olan bucaqları gəlib onun gözləri önündən keçir. Şair İçərişəhərin sakini olub vətən, ölkə məfhumunu bu məhdud dairəyə salmaq fikrində deyildir. Şerin bu cəhətdən prinsipial əhəmiyyəti və mənası vardır.

Sahəsi o qədər də böyük, əhalisi o qədər də çox olmayan, hələ çox yarısı – gözü həsrət, ürəyi nisgıl dolu oğulların, qızların yuxusuz gecələrinə beşik, göz yaşlarına ana yaylığı, ümidlərinə sığınaq olan bir torpağı – Azərbaycanı bu rayon, bu kənd camaatı, hətta filan rayon xalqı deyə nadan-nadan bölüşdürən, bir-birinə qarşı qoyan, öz yerlimiz, eloğluntuz deyə "özününkünü" "başqasından" üstün tutan, xırdavatçılara bədii kömək olan bu şerin tərbiyəvi əhəmiyyəti çoxdur.

Vətən bölünməzdir. Cənub qərbində qədim Naxçıvanın doğma torpağı, Şərqişəhərdə Xəzərin rahatsız suları, Şimalında qarlı Qafqaz dağlarının günəşdə siyirilmiş qılınc kimi parlayan aşırımları, Cənubunda Savalanın qarlı zirvələrindən gələn mehriban mehlə sinəsi dalğalanan düzənələr – Azərbaycandır. Şair qürur hissi ilə yazır:

Azərbaycan elindir;
Bakı yuvarım məskənim.
Gilavarı, xəzrisi
Nəğmə, səsimdir mənəm.
Babam göz yaş tökdü
Axan Küro, Araza.
Yüz illərlə yaşaram,
Dərya kimi coşaram.

Köpəzdən gələn külək
Tellərimi darasa.
Mənə vüqar gətirir
O başı qarlı dağlar
Ürəyimdə Şuşanın
Buz havası hər an var!

Şairi qırılmaz tellərlə Azərbaycan torpağının dağlarına, düzlərinə, çaylarına, Xəzərinə, qədim və yeni şəhərlərinə, insanlarına bağlayan

vətən məhəbbəti, xalq məhəbbəti müqəddəsdir. O, Bakıda oturub Kəpəzi xatırlayır, Şuşanı xatırlayır.

Bu haman Şuşadır ki, nağıllarımızda, dastanlarımızda adı dildən-dilə düşən, səsi tarixin uzaqlarından bu günə qədər gurlayıb gələn doğma Qarabağın qabarıq sinəsində bir pəhlövan qalxanı kimi əsr-əsr sərt və sarsılmaz dayanmışdır.

Bu haman Şuşadır ki, Vaqifin oynaq misraları, Natəvanın kədərli naləsi, Üzeyrin ölməz musiqisi orda yaranmış, Bülbülün dağ bulağı kimi təmiz cəh-cəhləri orda çağlayıb dörd bir yana yayılmışdır. Bu haman Şuşadır ki, yadelli işğalçılarla vuruşan vətən oğullarının onun sərt qayalarında hələ də ayaq izləri, acı tarixin əks-sədası var.

Şair Zeynal Cabbarzadənin bu kitabı, eləcə də bütün şeirləri ana yurdu, sevimli Azərbaycanı tərənnüm edir.

Rəsul Rza
1966

Vətən

VƏTƏNİM

Biri vətənə canım dedi,
Biri gözüm dedi,
Biri şirin sözüm dedi,
Hərə bir ad verdi,
Hərə bir şeydə gördü
Vətəni.
Mən səni,
Ey qədim, müqəddəs
torpağım,

Azərbaycanım,

nə canım,
nə gözüm
nə sözüm

çağırıram

Vətənim! Vətənim! –
deyə bağırıram.

Canım bu gün var,
Sabah yox.
Gözüm bu gün var,
Sabah yox.
Sözüm bu gün var,
Sabah yox,
Sən isə
həmişə varsan,
ulu babalardan
hələ doğulmamış,
Ancaq

doğulacaq,

Kötükcələrə
yadigarsan!

Müqəddəs beşiyim
Olmusan,
Əbədi məzarım
Olacaqsan mənim!
Vətənim, Vətənim,
Vətənim!

1967

MƏNƏ BELƏ GƏLİR Kİ...

Mənə belə gəlir ki,
Bütün dünya mənimdir.
Hər eli, hər ölkəsi
Öz doğma məskənimdir.
Amma, ellər içində
Bir ovuc torpağım var.
Bir ovuc torpağımda
Min cürə növrağım var,
Dövlətim, bayrağım var.
Səadətim, ağ günüm,
Hissim, həyəcanımdır,
Öz Azərbaycanımdır!

Mənə belə gəlir ki,
Mənim üçün yaranmış
Bütün dillər lisanlar.
Bir dildə anlayırlar
Bir-birini insanlar.
Hamısı gözəl, şirin,
Hamısı qədim, dərin...
Amma, dillər içində
Biri mənim öz dilim,
Şöhrətimdir, şanımdır.
Onun yurdu, məskəni
Öz Azərbaycanımdır!

Mənə elə gəlir ki,
Suların şır-şır səsi,
Bülbüllərin nəğməsi,
Böyük sənətkarların
Qəlb açan təranəsi
Mənim mahnılarımdır,
Bu mahnılar içində
Şurum, rastım, seğahım,
Mən təranə varımdır.
Bunlar mənim öz səsim
Ürəyimdir, canımdır,
Öz Azərbaycanımdır!

Mənə elə gəlir ki,
Dünyanın övladları
Mənim uşaqlarımdır.
Köklü bir ağacam ki,
Onlar milyon çiçəkli
Qolum, budaqlarımdır.
Amma, aralarında
Doğma üç övladım var.
Onların damarında
Axan mənim qanımdır
Beşikləri ürəyim,
Öz Azərbaycanımdır!

Mənə elə gəlir ki,
Günəş, Ay mənimkidir.
Anamız torpaq üstə
Mən saray mənimkidir.
Yaradılan bu köndlər,
Qurulan bu şəhərlər,
Çil-çıraqlı gecələr,
Al günəşli sohorlər,
Şiş dağları yaranlar,
Div güclü qəhrəmanlar,

Mənim vətəndaşımdır,
Deyərəm, qardaşımdır!
Fəxr edirəm mənimdir!
Çünki ellər içində
Al günəşli, işıqlı,
Ən gözəl, yaraşığı
Mənim öz Vətənimdir!

VƏTƏNİMİZ

Ürəyimiz, canımızsan,
Şöhrətimiz, şanımsan,
Əziz, doğma anamızsan,
Gözəl, azad Vətənimiz,
Elləri şad Vətənimiz.

Başından çox duman keçmiş,
Xalqın günü yaman keçmiş,
Ağır, qanlı zaman keçmiş,
İndi, azad Vətənimiz,
Elləri şad Vətənimiz.

Qaranlığı çəkdin dara
Şəfəq saçdın hər diyara,
Ponah oldun məzlumlara,
Gözəl, azad Vətənimiz,
Elləri şad Vətənimiz.

Yenilməyən qüdrətin var,
Böyük adın, şöhrətin var,
Ağızlarda söhbətin var,
Gözəl, azad Vətənimiz,
Elləri şad Vətənimiz.

AZƏRBAYCANIM

Gecələr ulduz-ulduz,
Ötüb keçir karvanım.
Xəyalımdan getməyir
Doğma Azərbaycanım.
Ana yurdum, ana yurdum,
haraya uçub getsəm, bil, sən mənimsən.
Ana yurdum, ana yurdum,
a gözəl Azərbaycanım.

Nil gördüm Araz dedim,
Kürümdən olmaz dedim.
Dərin dəryalar üzdüm
Xəzərdən dayaz dedim.
Ana yurdum, ana yurdum,
haraya uçub getsəm, bil, sən mənimsən
Ana yurdum, ana yurdum,
a gözəl Azərbaycanım.

Quş uçar budağından,
Can gedər, otağından
Ürək dönməz, göz doymaz,
Öz ana torpağından.
Ana yurdum, ana yurdum,
haraya uçub, getsəm, bil, sən mənimsən.
Ana yurdum, ana yurdum,
a gözəl Azərbaycanım.

BU ELLƏRDƏ

İl uzunlu bahar olur
Bu ellərdə.
Şirin-şirin nubar olur
Bu ellərdə.
Bağçalarda açır çiçək!
Hər tərəfi gözəl, göyçək,
Aşib, daşan sular olur
Bu ellərdə.

Nur çilənir dağa-daşa
Bu ellərdə.
Büsata et sən tamaşa
Bu ellərdə.
Azad insan çəkir əmək,
Hər bir arzu, hər bir dilək
Qeyrət ilə yetir başa,
Bu ellərdə.

BAKI

Göy sularla yelkən açan gəmilər
Ağ göyərçin ləpələrlə öpüşər.
Duman qalxar Xəzərimdən hər səhər
Qatar-qatar qağayılar ötüşər,
Üfqi yanar,
Al boyanar Bakımız!

Bakiya bax başdan-başa yaraşıq,
Qurban olum alovuna, oduna.
Öz Bakıma aləm aşiq, mən aşiq,
Odlar yurdu çox yaraşır adına,
Qədim qoca,
Başı uca Bakımız!

Abşeronun oxşarı var hilala,
Buruqların sulardadır meşəsi.
Görən deyir, əhsən burda calala!
Qoy eşitsin bütün aləm bu səsi:
Adlı, sanlı,
Sən ey şanlı Bakımız!

Axşam olar günəş yığar telini,
Yanar Bakı gecəsinin işığı.
Göncələr tutar bir-birinin əlini
Qoca Bakı, salamlar hər aşığı,
Ey işıqlı,
Yaraşlıq Bakımız!

Maral gözlü qızları var həyalı,
Oğlanların boyu bənzər çinara.
Başdan alar hər baxanda xəyalı.
Çox elçilər gəlir bizim diyara,
Sözlü, sazlı,
Xoş avazlı Bakımız!
Hərdən coşur dəli xəzri qal olur.
Yaman şıltaq qılığı var Bakının.
Hərdən susur, quzu kimi lal olur,
İstisi var, ilığı var Bakının,
Sərin yelü,
Xoşbəxt elli Bakımız!

Suya düşür söyüdlərin salxımı
Sahilində mahmı səsi, tar səsi.
Bakı, Bakı şöhrətisən xalqımın,
Fərəhimsən qədim, odlar ölkəsi!
Ey hünərli,
Göy xəzərli Bakımız!

BAKI

Parıl-parıl parıldayır küçələr
Ötən bulud səpələyib yağışı.
Mənim Bakım gözəl olur gecələr
Sınəsində milyon işıq naxışı.

Poncərələr açılmışdır laybalay
Gəl, qulaq as şirin-şirin hər səsə.
Mahnımızla göydə saysız ulduz, ay,
Səhərədək sanki gəlir həvəsə.

Xəzərimin sularına sal nəzər,
Ağ işıqlar elə bil ki, ilandır.
Sahilində oğlan gəzər, qız gəzər,
Ceyran, Maral deyərsən ki, yalandır.

Qız qalası Bakımızın vüqarı,
Bilinməyir hələ neçə yaşı var.
Qız qalası, qatar-qatar divarı,
Qız qalası, oyuq-oyuq daşı var.

Parıl-parıl parıldayır küçələr
Ötən bulud səpələyib yağışı.
Mənim Bakım gözəl olur gecələr,
Sınəsində milyon işıq naxışı.

QUBA

Hüsnündən doymuram, sənə vurğunam
Qoynunda hər dəfə gözəli Quba,
Məni qınamasın dostlar, tanışlar,
Desəm yer üzünün gözəli Quba.

Dağların qarlıdır, bağların barlı,
Qızın alma yanaq, oğlun vüqarlı,
Hər ağac kölgəsi qavallı, tarlı,
Altında min məclis düzəlir Quba.

Səndə gözəl olur bahar, payız, qış,
Görən min yol demiş torpağa alqış,
Hüsnünə zövq ilə vurub min naxış,
Ana təbiətin öz əli Quba.

Sinə başdan-başa güldür, çiçəkdir,
Binalar, küçələr necə qeşəngdir,
Günlərin daha da xoş keçəcəkdir,
Alması ətirli, məzəli Quba
Azərbaycanımın gözəli Quba!

LƏNKƏRAN

Tarlalar yam-yaşıl,
Örpəyi məxmər.
Hər səhər salamlar
Səni göy Xəzər.
Şöhrətin var sənin,
Söhbətin var sənin
Bizim diyarda,
Bizim diyarda.
Dağların baş-başadır,
Bağların tamaşadır.
Gözəl Lənkəran
Gözəl Lənkəran.

Hər evdən səs gəlir:
“Ol mənə mehman”.
İç mənim ətirli,
Rəngli çayımdan.
Novrağın var sənin
Sorağın var sənin
Bizim diyarda,
Bizim diyarda.
Bəh, bəh, limonun sarı,
Yaşıl çay tarlaların,
Gözəl Lənkəran,
Gözəl Lənkəran.

Her tağdan min nubar,
Min bəhər gəlir.
Qardaş ellərindən
Şad xəbər gəlir.
Çatdıqca nubarın,
Hər yerdə dostların
Açıb süfrəni,
Anırlar səni.
Sərvətin gəlir xoşa
Deyirlər var ol, yaşa!
Sağ ol, Lənkəran,
Var ol, Lənkəran!

SUMQAYIT

Xəzərin sahilində,
Azərbaycan elində
Şəhər var, yaraşlıq,
Gündüzləri günəşli,
Gecələri işıqlı,
Küçələri tər-təmiz,
Sanki ləpələriylə
Onu yalayır dəniz.
Binalar qatar-qatar,
Binalar gözəl-gözəl.
Elə bil çatacaqdır
Bakıya uzatsan əl.
Göydə vertalyota bax,
Kəpənəkdir elə bil
Əzizdir hər uşağa
Bu gənc şəhər,
Bu evlər,
Bu yaşılıq, bu sahil,
Bir də qurub yaradan
Əmək qəhrəmanları!
Sumqayıtlı uşaqlar,
Çalışaq, hər bir işdə
Əvəz edək onları!

Müharibə

MİN BEŞ YÜZ ƏLLİ!..

Dinlə məni, səninləyəm, döyüşçü qardaş
Gün bu gündü, ay bu aydı, bir il əzəldi.
Sevincimdən haman o gün titrədi dağ-daş,
Məğrur başım buludları doğradı-dəldi!
Al bayrağın qarşısında dizə çöküb mən,
Peyman etdim, odlu sözlər çıxdı dilimdən.

O gün mənə zabitimiz, – mübarək! – deyə,
Əllərimi dönə-dönə sıxdı ürəkdən.
Yaraşlıq! bir ulduz da etdi hədiyyə,
Söylədi ki: – bundan belə döyüşçüsən sən!..

Silahları payladılar, mənim tüfəngim,
Ayna kimi şəfəq saçdı, gözüm qamaşdı,
Heyrətimdən, sevincimdən dəyişdi rəngim,
Gözlərimə əvvəlcə bir rəqəm sataşdı.
Bir kənara çəkilərək, baxdım əməlli,
Tüfəngimin nömrəsiydi: min beş yüz əlli!

Dinlə məni, səninləyəm, döyüşçü qardaş:
Çox çəkmədi, bir gün mən də girişdim hərbə.
Toza döndü qarşımızda hər qaya, hər daş,
Tüfəngimlə tamamladı zərbəni-zərbə.
O mənimlə sirdaş oldu çətində, darda,
O mənimlə bir yeridi qasırgalarda!

Bir gün oldu, yaralandım vuruşmalarda,
O vəfalı silahıma dedim əlvida!..
Hər an onu min həsrətlə salarkən yada,

Deyirəm ki, uzaq olsun ondan hər qada!
O mənimlə hər döyüşdə yardı cəbhələr,
O mənimçin qiymətlidir bəbəyim qədr!

Kim bilir ki, bəlkə də o səndədir, ey dost
Bu sözümü yaxşı eşit, sanma giley, dost;
O silahla düşməninin bağrını teylə;
Əziz dostum, hər döyüşdə məni yad eylə!..
Bilirəm ki, o sənincün candan şirindir;

Muğayat ol, əziz qardaş, o yarağından!
Unutma ki, haman silah bir əsgərindir,
Onun qəlbi fərəhlənir hər sorağından.
Yaxşı vuruş, mən sevinim, tapım təsəlli,
Silahının adı budur: min beş yüz olli!

XATİRAT

I

Bəzən dalib xəyalata, düşündükcə səni mən
Xatirələr gəlib keçir səhnə-səhnə gözümdən.
Qarlı çöllər, düzənlər də gəlib düşür yadıma
Qan gölündə üzənlər də gəlib düşür yadıma...
Yadımdadır: Bir gün axşam, göyün üzü dumandı:
Təbiətin hər tərəfi, çölgü, düzü dumandı,
Haman gecə yadımdadır, bir ad çıxdı dilindən,
Görək ki, sən o gün məktub almışdın sevgilindən.
Sən məktubu dönə-dönə, min həsrətlə oxudun,
Ürəyində aşıb-daşan məhəbbətlə oxudun.
Çox düşündün dərdli-dərdli, sonra dedin: –
Komandır!

Xahişim var, mənə bir az kömək edin, komandır!
Deyirlər ki, şairsiniz, üç-dörd kölmə söz yazın.
Mən köçürüm bu dəqiqə məktubuna Ayazın.
– Ayaz kimdir? Anandırmı?

– Bağışlayın. Sevgilim...
Ayrıldığım gündən bəri tamam olur bir ilim.
Necə olsa, şair sözü inco olar, bilirəm,
Hər kölməsi ürək açan qönçə olar, bilirəm,
Yazarsanı, ay komandır, bax kağız da tapmışam.
Şeri buna köçürməkçün ağ kağız da tapmışam.
– Sabah səhər, yaxşımı? Gəl postlara bir baş çəkək,
Buralarda gecə gəzmək qorxutudur indi tək...
– Nəşib, dünən məktubunu yolladınmı Ayaza?
– Məktub nədir, ay komandır, baxırsanı ayaza?
Qoy bu gün bu kəndə girək tonqal qurub qızarıq,
Ayazın da məktubunu qayda ilə yazarıq.
Heç olmasa mən də yazım məktubumda özümdən,
Ki, bir nəfər alman belə yayınmamış gözümdən,
Yoxsa deyər, qorxur Nəşib vuruşmadan, döyüşdən...
Bu mənimçün daha pisdir, ay komandır, söyüşdən,
Qoy bu gün bu kəndi alağ, tonqal qurub qızarıq,
Ayazın da məktubunu qayda ilə yazarıq.

II

Ara qızdı, ac güllələr şığıdılar başlara,
Od mərmilər işlədikcə torpaqlara, daşlara.
Qoç oğlanlar süründülər bir-birinin yerinə,
Bu döyüşdə dayanmağın mənası no, yeri nə?!
Hamı coşdu – Vətən! – deyə irəliyə atıldı.
Nəşib dedi:
Mən gedirəm!
Onun qaşığı çatıldı...
– Hara belə?
– İcazə ver, komandır,
Bircə bax gör, komandır!
Sağ cinahda altı tank var, arxamıza keçərlər
Amandır ki, yoldaşları oda tutub biçərlər.
İcazə ver, məhrum etmə bu döyüşdən məni sən,
Əmin ol ki, Nəşibdən şad xəbər eşidəcəksən...

Qucaqladı, o, boynumu, öpdü mənim üzündən,
Getdi qoçaq, vəfalı dost uzaqlaşdı gözümdən,
Dəqiqələr bir-birini tələsdirdi başımda,
Nigarandım, xəyal mənim yel əsdirdi başımda.
Alov qopdu sol yanımdan, dedim ki, bu Nəsibdir,
Qoçaq oğlan iki tankın qabağını kəsibdir!
İki tankın bir gövdəsi küləş kimi yanırdı,
Dördü isə çökilərək kəndə, daldalanırdı...

III

Kənd alınmış, düşmənlərdən iz qalmamış burada,
Qoç oğlanlar pələng olur hər döyüşdə, davada,
Nəsibdənsə xəbər yoxdur, nə gecikdi? hardadır?
Bəlkə indi yad əllərdə, bəlkə ömrü dardadır?
Döyüş susdu, qəhrəmanlar çəkildilər damlara,
Eh nifrət bu rahatlığa, Nəsibsiz axşamlara!..
Axtarıram meyidləri, Nəsib!.. – deyə səbirsiz.
Dostumdansa nə bir nişan, nə bir soraq, nə bir iz...
– Can leytenant, bir az su ver!
– Kimsən?
– Nəsibəm, Nəsib...
Vəfalı dost, sən qoçaqdın, sənə nə oldu, Nəsib?!
Əyilərək mərd başını aldım onun dizimə,
Hey baxdıqca mən dostuma, yaş dolurdu gözümə.
– Nəsib söylə, Nəsib, danış, harandadır yaralar?
– Can komandır, uzun ömrü daraldandır yaralar...
Bu sözlərim sonuncudur, dinlə məni, amandır!
Bir az sonra gec olacaq, dinlə məni, amandır!
Serjant Nəsib altı tankın ikisini yandırdı...
Mən hamıdan qabaq idim... Uf, belimi sındırdı...
Mələm yara!.. Ay komandır, məktub yazın Ayaza,
Ölməmişəm deyın hələ, gələcəyəm bu yaza...
Ayaz məni... – O dinmədi, ağırlaşdı bədəni,
Öldü Nəsib, qan içində, hələ yaşdı bədəni.

ONUN QIZI

O mənə yoldaş oldu hər yerdə, hər davada;
Bizi birgə izlədi min işkəncə, min qada.
Mən ona çox söylədim, o məni çox dinlədi;
O mənimlə gülüşdü, o mənimlə inlədi.
Bəzən qarlı, dumanlı günlər bizi haqladı,
O mənimlə qorxulu yolları ayaqladı.

Bir axşamdı, səngərə çökdü yenə qaranlıq,
Vətən, külfət həsrəti, qarıblik, nigaranlıq
Fikrimizdə dolandı.
Gah üzümüz tutuldu, gah gözümüz bulandı...
Xeyli çəkdi qazmada, bu lal sükut, doymadıq,
Hər nə vardı düşündük, daha bir şey qoymadıq...
Beləliklə keçirdik bu lal, dilsiz anları:
“Onu bircə dəfə də görə bilsəydim barı!...” –
Deyərək, dostum məni yenə dilə gətirdi;
Qəlbimin kamanını çəkdi, zifə gətirdi.
Dedim: – Nədir nisgilin,
Anan, yoxsa sevgilin?..
Dedi: – Anam da vardı; onu əcol apardı,
Sevgilini evimdən odlu cəbhə qopardı.
Onun da taleyindən xəbər verən olmadı,
Nə yerini söyləyən, nə də görən olmadı...
Təkcə bunlar deyildir incidən, üzən məni,
Aparma onun həsrəti yandırır bəzən məni!..
– O kimdir!.. Balanımdır?
– Balamdır, bəli, dostum,
Bizə qıyan fələyin düşəydi əli, dostum!..
Xeyli çəkdi söhbəti qızından, bircəsindən.
Qəlbini oxuyurdum onun titrək səsindən
Səngərimdə söndü şam,
Sözümüz, söhbətimiz belə bitdi bu axşam...
O söykədi belimə qızınmağçın belini,
Sağ ol, – dedi, başına çəkdi öz şinelini.

Mərmilərin alovu qızartdı üföqləri,
Yenə dostumla açdıq bu tufanlı səhəri,
Dostumun hər gülləsi bir yağını haqladı,
Əllərinə keçəni tapdadı, ayaqladı!
Biz onunla vuruşduq yenə o gün bərabər,
Amma birgə gülmədi bizə daha bir səhər.
Bircə yara, dostumu əlimdən aldı, neylim!?,
O mənimlə gəlmədi, orada qaldı, neylim?!
Vuruşlarda düşündüm, bütün yollar uzunu,
Bir vofalı dostumu, bir də onun qızını!..

DOSTUM

Mənə dost demədi dostum bircə yol,
Nə də gətirmədi çoxlu hədiyyə.
Evimdə can-başla açmadı əl-qol
Paltomu tutmadı: – dostunam! – deyə

Stol arxasında oturan zaman
Dili dolaşmadı, əli əsmədi.
Demədi: “yolunda sənın qurbanam”.
And içib, min dəfə çörək kosmədi.

Gəldi evimizə həftədə, ayda
Şərdən, sənətdən danışdıq qoşa.
Bozən bumbuz oldu məxməri çay da,
Uzun gecələri bir vurduq başa.

Evdə uşaqların onu soruşdu,
Ötəndə həftəsi danışdım özüm.
Get-gədə evimə məhrəm olmuşdu,
Ürəkden sevirdim onu mən düzü.

Mənə dost demədi, dostum bircə yol
Nə də gətirmədi çoxlu hədiyyə.
Evimdə can-başla açmadı əl-qol,
Paltomu tutmadı dostunam deyə.

Bir gün cəbhə bizi aldı qoynuna,
Yenə bir songərə düşdük yanaşı.
Burda da o mənə, nə də mən ona
Dost sözü demədik hər kəlmə başı.

Bir səhər üföqdə söküləndə dan
Döyüş meydanına axışdı qoşun.
Burulub göylərə qalxdı toz-duman.
Yerə yağış kimi yağdı qurğuşun.

Düşmən songərinə yeridik qoşa,
Düşmən məni aldı əvvəl nişana.
Bu yerdə neyləsin qardaş-qardaşa?
Həyat bir yanadır, ölüm bir yana!

Dostum pələng kimi atıldı birdən
O, öz sinəsini verdi qabağa.
Düşməni süngüylə vurduğu yerdə,
Büküldü dizləri, düşdü torpağa.

Əyildim, soruşdum: söylə nədir bu?!
Mənim qismətimdi o qara güllə?!
Dedi: – aman, mənə bircə dəmcı su,
Sonra ürəyimin sözünü dinlə.

Mənim bir zamanlar çörək kəsdiyim
Evdə, gözli yolda balaların var.
Dedim qoy mən ölüm, sən ölmə dostum,
Yetim qalmasınlar qoy səniz onlar.

Dedi, gözlerini əbədi yumdu!
İstər qərinələrə, əsrlər öte.
Əsl dostluq budur, sədaqət budur,
Alqış bu dostluğa, bu sədaqətə!

SEVİR, SEVMƏYİR?

Göy çinar kölgəsində fikrə gedib tək,
Oturmuşdur bir gözəl, yol çəkir gözü.
Düşünür ki, sevgilim nə vaxt gələcək?
Alışır yavaş-yavaş qəlbinin közü;
Əlində al qırmızı bir dəstə çiçək,
Sevirmi? Sevmeyirmi? Nə vaxt gələcək?

Qoparır yarpaqları, astadan deyir:
Gözlərim yollardadır, qulağım səsdə,
Söyləyin, yarpaqlarım, sevir, sevməyir?
Qurtarır əlindəki güllərdən dəstə,
Amma nə bilsin o qız, cəbhədə bu an,
"Mən tok onu sevirəm!" – deyə verdi can.

Döyüşən ordu, 1942

EŞQİMİZ NAĞİL OLSUN

Dünən axşam bir albomu əlimə aldım,
Ürəyimin ilk sözünü gətirdim dilə.
Düşündükcə o yerləri xəyala daldım
Könlüm yenə pərvaz etdi həməm sahile...

Yenə yalın ayağımı ləpələr yuyur,
Odur kiçik qayığımız gözləyir bizi.
Şair könlüm hər addımda min aləm duyur,
Gəzdirdikcə sahillərdə ilk sevgimizi.

Aylı gecə... Oturmuşuq sahilə yalqız
Ürəyimi kitab kimi oxuduqca sən.
Söyləyirəm: – İnan mənə, inan, gözəl qız,
Keçsə illər, keçsə aylar, sən mənimkisen!..

Gəmi çəkir lövbərini ağarır sular:
Ayrılıq... hicran çəkir araya pərdə,
Ey sevgilim, ağlamağın nə mənası var?
Qayıdaram – ürəyini qul etmə dərdə!

Sahil dərdli... Gözlərimdə kiçildikcə sən,
Çəkməyirsən nəzərini göy ləpələrdən.
Ürəyimdə yanan eşqi anlaya bilsən,
Sən də məni yad edərsən bəlkə də hərdən...

Səndən iki məktub aldım o gündən bəri,
Tək bu oldu eşqimizin sonu, əvvəli.
Min əzabla sürdüm ötən dərdli günləri,
Sevgimizin həsrətilə yaşadım, bəli!..

Uzun zaman göy sulara qan izi gördüm.
Xəyalımda sahillərdə aradım səni...
Eşqimiz tək o pak, dərin dənizi gördüm,
Sevgimizin toxundumu daşa yelkəni?

Kim bilir ki, gözəl pəri, indi hardasan?..
Ala gözlər həsrət ilə baxır yollara;
Bəlkə də... ah, yad ellərdə, uzaqlardasan, –
Bir namərd əl bəlkə səni çəkmişdir dara.

Yox, incimə, aman, məni xəyal aldadır,
Başındakı bir tükünə zaval olmasın!
Bu gün eşqim, inan mənə, başqa haldadır,
Qoy gəncliyin yad əllərdə pamal olmasın!

Qoy yenə də göy suları yarsın salımız,
Mən Krımın bağlarında anım sevgimi.
Qoy bizim bu pak eşqimiz, bu vüsəlımız
Əzbər olsun ağızlarda bir nağil kimi!

BAHAR GƏLİB

Yenə bahar gəlib, oyanıb aləm
Mən öz qazımandayam, yerim soyuq, dar.
Sənin də könlünü sarıb qüssə-qəm
Könlümü açaraq oxşamır bahar;
Bilirəm, mən uzaq, ölümüm yaxın,
Mərmilər açılır dörd bir yanımda.
Sən şad müjdəsini gözlə sabahın,
Sevgilim, şən yaşa xanimanımda.

1943

İKİ KƏLMƏ

Bilirsen ki, ölüm-itim həmişə var dünyada.
Ürək dolu, göz müntəzir, aman verir arzulər.
İzləsə də daban-daban mənə ölüm, qan-qada,
Gözlərimin qarşısında yenə tutursan qərər.

Utandırəm, bu yazdığım ürəyimün sözüdür,
Cıracaqsan bu məktubu, bəlkə bir axşamçağı.
Yox, bəlkə də sevinəcək, deyəcəksən: "Özüdür!",
Dalacaqsan xəyalata, söndürərək çırağı...

Kim nə bilir: olan-olmuş, sən uzaq, mən aralı,
Mən özümlə götürmüşəm çşqimi uzaqlara,
Qabağında hər can verən, hər ölən, hər yaralı,
Söyləyərkən son sözünü: – "Salam yetirin yara...",
Danlayıram dönə-dönə, danlayıram özümü;
Yaman qoydum ürəyimdə iki kəlmə sözümü...

İndi, budur, düşünürəm baxıb uzun yollara.
Deyirəm ki, bu dünyada yad etməli kimim var!
Qövr etdikcə ürəyimdə gizli qalan bir yara,
Nə elacım, nə dərmanım, nə də bir həkimim var!

Düşünürəm, bəlkə bir gün, bəlkə bu gün, ya sabah,
Qəfil ecəl gənc ömrümə qəsb elədi, zamandır.
Oxu, mənim mətləbimdən, ürəyimdən ol agah,
Unutma ki, nakam ölmək hər bələdan yamandır.

Mən istərəm, yar-yoldaşım qapayanda gözümlü,
Min zillətlə, min ezabla olo alıb özümü,
Can verəndə, bir yar kimi çəkim sənin adını.
Tale mənə çox görməsin məhəbbətin dadını...

Qoy yeməsin varlığını bu arzular, bu qəmlər,
Açılmışdır ürəyimdə məhəbbətin yelkəni...
Mətləbimi tez açmasam, cavan ömrüm vərəmlər, –
İki kəlmə sözüm vardır ay qız: "Sevirom səni!"

AY DOĞANDA GƏLƏRDİ!..

Onu hər axşamçağı yol üstündə görürdim.
Qərrib-qərrib baxardı uzun-uzun yollara.
Əzərdi mənliliyimi bu marağım, bu dərdim,
O nəzənin, o mələk, gözlər qara, qaş qara...
Durub-durub yollara hey tamaşa edərdi.
Gözündə yaş, intizar... kor-peşiman gedərdi.

Dünən yenə onunla yol üstündə tuş oldum.
Pərişandı saçları, gözlər qara, qaş qara...
Məst deyildim, xeyir mən, nədənsə bihuş oldum,
Baxdıqca ağ üzündə şevə kimi xallara...
Mən durdum, o, dayandı.
Ürəyim oda yandı!
Xeyli keçdi, gözəl qız söykənərək bir daşa;
Daldı dərin xəyala,
Hey bu sonsuz yollara baxdı, etdi tamaşa
Maraqlandım bu hala,
O, çox baxdı, düşündü,
Hansı vaxtı düşündü?..

Yaxınlaşdım bu dəfə, dedim. – Dərdin nədir, qız?
Dedi: – Yöl üstündəyəm, yolçuluğun nə dərdi?
Dedim: – Gecə keçir, bax, doğmuş daha ay, ulduz,
Dedi: – O da görüşə ay doğanda gələrdi...
Söhbətimiz uzandı.

O danışdı, o andı...

Varaqladı qəlbini zər üzlü dəftər kimi:
Söylədi bu yolların tarixini o mələk.
Tutuldu gecələr tək, açıldı səhər kimi.
Bəzən hıçqırtılarla coşub vəcdə gələrək,
Dil açdı gözəl pəri.
Doluxsundu gözləri,
– İndi iki il olar, mən bu yolda lal kimi
Durub hər axşamçağı düşünürəm yarımı.
Bəzən də o görünür mənə bir xəyal kimi,
Onun bu xəyalına, verib ixtiyarımı,
Danışırım, gülürəm,
Nə cəyim, bilirəm,
Bir anlığa unutmaq, qovmaq üçün dordimi
Bu keçən görüş yeri mənə bir təsəllidir...
Onu düşünən gülləsi torpaqlara sərdimi?
Döyüş qurbansız olmaz, bu mənə də bəllidir.
Lakin görüş günləri,
Biz ayrılandan bəri,
Çəkib-çəkib getirir bax, mənə bu yollara,
Unuduram bir anlıq bu hicranı, bu dərdi,
Mən bu yerde vermişəm öz qəlbimi dildara,
O hər axşam görüşə ay doğanda gələrdi...

Lirik şeirlər

ETİRAF

Sən şahsan, sultansan qulundur aləm
Mənim qulluğa da yoxdur gumanım.
Səndən uzaq gəzir hicran, qəm, ələm,
Mənim ərşə çıxır ahım, amanım.

Sən gülsən, rəngin al, ətrin gözəl,
Mən sənə əbədi həsrət, tamarzı.
Deyə bilmirəm ki, gəl ey gözəl, gəl,
Yandırdı bağrımı, yaxdı bu arzu!

Sən, bir ev dolusu işıq, yaraşıq,
Mən sənə şövqündə qamaşan gözəm.
Sənə, bilirəm ki, hər görün əşiq,
Mənsə olsa-olsa quru bir sözəm.

Sən bilə bilməzsən nə çəkirəm mən.
Gözəlin yandırmaq olur adəti.
Sənə qurban olmaq gəlsə əlimdən,
Heç kəsə vermərəm bu səadəti!

Bilirəm, bu sözlər sənə yad deyil,
Çox olub qarşında diz də çökənlər.
Sən buna layiqsən, ancaq inan, bil,
Bəzən çiçək açır qara tikanlar.

Mən eşqi, ilqarı dadmışam bir azı
Bəzən gülmüşəm də, ağlamışam da.
Ötüb harın-harın neçə bahar, yaz,
Səl kimi coşmuşam çağlamışam da.

Amma saf ilqarın, saf məhəbbətin
Həsreti könlümü yaxmış neyləyim?
Mən qulu olmuşam bir ay sifətin,
O mənə biganə baxmış, neyləyim?

İnan, soyumamış könlümün odu,
Saf bir məhəbbətçin yaranmışam mən.
Bəlkə vəslə yetmək nəсібim oldu,
Neyləyim, sevməmək gəlmir əlimdən.

İncə, isti, təmiz əbədi bir eşq!
Hər sözdə, baxışda inam, etibar!
Xoşbəxtdir, deyirəm dünyada ancaq
Ürəklə, inamla aşıq olanlar!

BİLƏYDİ

Mən onu bir könlüdən, min könlü sevmişəm.
Bu saf məhəbbətimdən görən xəbəri varmı?
Onun xəyallarıyla keçir gecəm, gündüzüm,
Onun da sevda dolu keçən günləri varmı?
Gecələr ulduz kimi yananda ağ işıqlar,
Ağac kölgəliyində cəm olanda aşıqlar,
Xəzərin sahilində ləpələr öpüşəndə,
Qarşımdan mahnılarla cavanlar ötüşəndə,
Mən eşqimin gözüylə uzaqlara baxmışam,
Su üzündə sayrısan çiraqlara baxmışam.
Onun eşqi, həsrəti xəyalımda gözəndə,
Bu vurulmuş könlümü intizarı üzəndə,
O qız, dəzgah önündə bəlkə açmış səhəri
Həsərlə seyr eləmiş o da əziz şəhəri...
Nə olaydı çataydı ona bu xoş niyyətim,
Ürəkdə qalmayaydı bu eşqim, məhəbbətim.
Axşam üstü Bakıya xoş qaranlıq enəndə
Biləydi duran mənəm bu şən ləpədyəndə.

YANA-YANA

Canan üz döndərdi əğyarla getdi.
Qaldım ortalıqda mən yana-yana.
Cavanlıq quş kimi uçdu əlimdən,
Düşdü saçlarıma dən yana-yana.

Dağların başını dedim aldı qar,
Necə zalım imiş gördüm ruzigar,
Əldən yavaş-yavaş çıxır olanlar,
Ömür keçir, olur, tən yana-yana.

Yaxında nə vardı çəkilir geri
Gözlərim görməyir on addım yeri,
Zeynal, dərd eləmə ötən günləri,
Cücməz bir daha, dən, yana-yana.

Mən cavandım, sən də uşaq
Sevincimiz qucaq-qucaq,
Sığmaydı yere, göyə.
Bu dünyada heç bir şeyə,
Olmamışq tamarzı da,
Hər ikimiz bir arzuda.
Toz boy atağ,
Vəslə çataq...
Eşqimizə baxsın hamı,
Bilsin hamı,
Kimdən aldım mən ilhamı,
Yadımdamı?
Mən cavandım sən bir mələk,
Görüşünə tələsərək,
Səhərçağı, gecəyarı,
Dolaşardım dalanları.

Dəli kimi,
Zəli kimi,
Əl çəkməzdim küçənizdən,
Qapımızdan.
(Kim keçərdi sənə kimi
Gözəl qızdan?).
Yay səhəri, qış axşamı
Yadımdamı?
Mən cavandım, sən hörüyü
Topuğunda gözəl pəri.
Vurulardı, kim görsəydi.
Qoşa-qoşa hörükləri.
İndi, bəli,
Söyləməli
Nə qaldı ki, salım yada?
Bu dünyada
Çox şey, çox şey!..
Etmə giley ömrümüzdən.
Həyat-külək!
Şütüyərək,
Harın-harın nə vermişsə,
Alır bizdən!
Bu qanundur nə gələr ki, əlimizdən?
Etmə giley, qocalıq,
Sən də, mən də yavaş-yavaş.
Etmə giley, söyləmə ki,
Günlər belə ötməyə kaş!
Etmə giley ömrümüzdən,
Bu qanundur,
Həyat özü nə vermişsə
Yavaş-yavaş alır bizdən.
Qələm qaşığı, şəvə saçığı
Xoş gülüşü, inci dişi,
Ötüb-keçən görüşləri,
Çox axşamı, çox səhəri,
Çalış, unut,

Salma yada.
Qocalsan da
Azad yaşa,
Xoşbəxt yaşa
Bu dünyada
Arzumıza yetdik, axı...
Dərd eləmə qocalığı.
Oğluna bax, qızına bax,
Çiçək açan arzuna bax
Anla, gülüm, budur həyat,
Qocalmaqdan gileyi at!
Çox verdikcə ağac barı,
Ömrü olur, inan yarı.
Sənə barın,
Övladların!
Ötən günlər hədə deyil,
Dərya kimi daşa-daşa
Bar verməklə dolmaq yaşa,
Əzab deyil, kədər deyil!

GÖZƏLLƏR

Gözəllər dəstə-dəstə,
Gözəllər qatar-qatar...
Gözəllər o qədər ki,
Onları nə yer tutar,
Onları nə göy tutar!

Bakımın sinəsində
Açan yaşıl, qırmızı
Çiçəyə bax, gülə bax!
Nə yamandır a dostlar
İlin bu vədəsində,
Gülün bu vədəsində
Yaşa dolub, qocalmaq!

Səslər axır könlümə
Səp-sərin sular kimi,
Səslər uçurdu məni
Şirin arzular kimi.
Səslər tutur qolumdan
Sanki mənə “qalx!” deyir,
Gözəllər dəstə-dəstə,
Gözəllər qatar-qatar
– “Olmaz qocalmaq!” – deyir.
Olmaz! deyir, olmasın!
Qoşulum bu gəncliyə,
Mən də cavanam deyə:
Qaçsalar, qaçım görək,
Uçsalar, uçum görək,
Göydə ayı, ulduzu,
Qucsalar, qucum görək!
Bu işin, bu sürətin,
Bilirəm ki, çox çətin
Dərəsi var, dağı var,
Yolda yorulmağı var,
Dözərəm!
Dəryalara cumsalar,
Üzərəm!
Bacarmasam, nə dərdim?
Yurdumun gözəlləri,
Yurdumun cavanları
Yenə də dəstə-dəstə,
Yenə də qatar-qatar
Gəlib qolumdan tutar,
Məni qaldırır göyə
“Sən də cavansan” – deyə!

DEYİRSƏN Kİ...

Qımayırsan ey gözəl,
Deyirsən unut məni.
Deyirəm rəhmin olsun,
Sevirəm, ovut məni.
Ürəyimi yarımını,
Gözümü çıxarımını,
Görüb, bəyənib səni?

Deyirsən məktublarım
Zəhləmi tökdü, bəsdür!
Deyirəm sənsiz həyat,
İnan, quru qəfəsdür.
Ürəyimi yarımını,
Gözümü çıxarımını,
Görüb, bəyənib səni?

Deyirsən unut mənim
Ünvanımı, özümü.
Zeynalın yoxdur inan,
Ayrılığa dözüümü,
Ürəyimi yarımını,
Gözümü çıxarımını,
Görüb, bəyənib səni?

ƏLİNDƏN

Səni gördüm, bir də görə biləydim,
Bircə anı bir il sürə biləydim,
Əmr edəydin, könül verə biləydim
Aman sənin, aman sənin əlindən!

Nə yamanmış qırx yaşında vurulmaq,
Bir ümmanam, bilməyirəm durulmaq
Aşiq üçün səadətdir yorulmaq,
Aman sənin, aman sənin əlindən!

Bilmirəm ki, nə sevdadır düşmüşəm,
Elə bil ki, bu dünyadan küsmüşəm,
Bircə sənin xəyalındır hər peşəm,
Aman sənin, aman sənin əlindən!

Yoxdur daha sevilməyə gümanım,
Qalxar göyə sənsiz ahım, amanım,
Sən ey gözü qaram, qaşı kamanım
Zeynal deyər aman sən in əlindən!

SİRR

Çoxu baxdı, ey mələk, qolumdakı yaraya
Çox həkimlər yığışdı, aldı məni araya,
Kəsilsin qolun görək, cavan oğlan – dedilər.
Bu da bir qəziyyədir olub-olan – dedilər.

Sən kəsib doğradıqca sümüyümü, otimi,
Nə bircə uf söylədim, nə bir aman çağırıdım,
Unudub ağrıları, toplayıb qüvvətimi,
Çünkü sən in gözüne heyran-heyran baxırdım.

Bilmirəm ki, nə sirdir, bıçağın altında mən,
İnləmədim, dayandım bir qocamanı dağ kimi?!
Amma səni görərkən indi uzaqdan həmon,
Ürəyim tir-tir əsir yel vurmuş yarpaq kimi!

QAYNAQÇI

Çox susadım,
Yandım, yandım,
Ürəyimdə bir atəş.
Ayaq altda qızmar dəmir,
Baş üstündə al günəş!
Çox susadım,

Yandım, yandım
Bir fəhlənin qarşısında dayandım:
– Bir içim su,
Bir papaqlı sərin kölgə...
Dedim bəlkə...
Göstərəsən a qardaş?..
Qardaş dedim,
Gəlmədi heç qardaşımın
Nə səsi, nə səmiri.
Qardaş dedim,
O, daha cəld qaynaq etdi
Dəmiri.
Qığılcımlar ulduz kimi
Səpələndi üstümə.
Elə bildim birdən-birə
Su çiləndi üstümə.
O, qaynaqçı papağımı
Çəkdi bir az geriyə...
Demə, qardaş söyləmişəm
Canlar alan pəriyə!..
Bulud örtüdü bircə anda
Başım üstə günəşi.
Nə oldu ki, ürəyimin
Söndü odu, atəşi?
Ayaq altda qızmar dəmir
Elə bildim buz oldu?
Bildim nədən!
Ürəyimi sərinlədən
O qaynaqçı qız oldu!

GEDƏR

Baykalın suları lal,
Axar gedər, axar gedər,
Baykalın suları bal,
Axar gedər, axar gedər...

Burdan düz keçmək olmaz,
Sahildə dayan bir az.
Sənə min gözəl maral,
Baxar gedər, baxar gedər...

Əgər sevsən birini
Açsan ürək sirrini,
Desən ki, qalasıyam,
Mən səni alasıyam.
Qara gözün könlünü
Yaxar gedər, yaxar gedər...

Bakıdanam, söyləsən,
“Ay qız, mənə gəl” desən,
Üzük təklif eyləsən,
Alıb şana barmağa,
Taxar gedər, taxar gedər...

Təbrik edir dost, tanış,
Bu saf eşqinə alqış,
Keçər yüz-yüz payız, qış,
Bahar gedər, bahar gedər...

GÖNCLİK ARZUSU

Gözəllər dəstə-dəstə,
Gözəllər qatar-qatar...
Gözəllər o qədər ki,
Onları nə yer tutar,
Onları nə göy tutar!

Bakımın sinəsində
Açan yaşıl, qırmızı
Çiçəyə bax, gülə bax!
Nə yamandır a dostlar

İlin bu vədəsində,
Günün bu vədəsində
Yaşa dolub, qocalmaq!

Səslər axır könlümə
Səpsərin sular kimi,
Səslər uçurdur məni
Şirin arzular kimi.
Səslər tutur qolumdan
Sanki mənə “qalx!” deyir,
Gözəllər qatar-qatar
– “Olmaz qocalmaq!” – deyir.
Olmaz! Deyir, olmasın!
Qoşulum bu gəncliyə,
Mən də cavanam deyə.
Qaçsalar, qaçım gərək,
Uçsalar, uçum gərək,
Göydə ayı, ulduzu,
Qucsalar, qucum gərək!
Bu işin, bu sürətin,
Bilirəm ki, çox çətin
Dərəsi var, dağı var,
Yolda yorulmağı var,
Dözərəm!
Bacarmasam, nə dərdim?
Yurdumun gözəlləri,
Yurdumun cavanları
Yenə də dəstə-dəstə,
Yenə də qatar-qatar
Gəlib qolumdan tutar,
Məni qaldırır göyə
“Sən də cavansan” – deyə!

OLUB

Bizim bu gözəllər ata-babadan
İpək xasiyyətli, həyalı olub.
Min oğlan yandırıb yaxsa da gündə,
Başında bir gəncin xəyalı olub.

Yanağı kirşansız, gözü sürməsiz,
Sünbül hörükləri şalsız, tirməsiz.
Üzü ay parçası, göylərdən təmiz,
Əlləri xilqətdən hənalı olub.

Su içib hamısı min bir bulaqdan,
Odur ki, bal damır dildən-dodaqdan,
Oğlanlar küsməsin lələ yanaqdan,
Zeynalın da başı bələli olub.

OLA BİLMƏZ!

Ömrün hər gününün öz ləzzəti var,
Anma cavanlığa tay ola bilməz.
Min yaşıl rəngə də boyasan qışı,
Dönüb birçə günü yay ola bilməz.

Gəzsən ömrün boyu meşəni, dağı,
Qatsan bir-birinə saysız bulağı,
Çapsan qayaları Fərhad sayacağı,
Gur sellər axmasa çay ola bilməz.

Zeynal sevə-sevə dolubdur yaşa,
Nəmə göndərirdir bir qələm qaşa,
Neyləyim, ürəyi dönübdür daşa,
Deyib ondan mənə tay ola bilməz.

YAZMAZDIM

Məni qınayırsan, deyirsən yetər,
Bəsdir gözəlləri qələmə aldın.
Getdi cavanlığın, getdi o illər,
Artıq yaşa doldun, artıq qocaldın.

Düzdür, gənc demirlər daha Zeynala,
Qoca da deyiləm, əslinə baxsan.
Gözəllər göstərim sənə, az qala
Yaş nədir, adını unudacaqsan!

Bax, ürək açılır, tamaşa et, gəl
Bizi heyran qoyur ana təbiət.
Gözəl yaratmaqdan o çəksəydi əl,
Mən də gözəllərə yazmazdım əlbət.

1969

1966

Müxtəlif şeirlər

MİRZƏ CƏLİLƏ

Göz açdın həyata vətənin nalə səsindən
Bəxş etdi bizə oğlunu mərd Azərbaycan.
Olmaz! – dedin, – olmaz! – dedin,
ey Mirzə Cəlil, sən,
Azad bu Vətən qalxmasa qəflət yuxusundan.

Qəlbin alışıb yandı, gözün doldu-boşaldı,
Güldün, gülüşün ah ilə əfqandı, kədərdi.
Gördün vətən övladı yaman günlərə qaldı.
Göylər belə, yerlər belə çəkməzdi bu dərdi,

Azadlıq oldu təbin,
Dəryalar mürəkkəbin,
Meşələr qələmin oldu,
El dərdi ələmin oldu.

Əlsiz, ayaqsız,
Köməksiz, dayaqsız,
Qədim, qədim, qədim
Bir milləti oyatdı yuxudan
hər sözüm.

Söylədin, ey xalq,
keçsin gecələrin,
Gülsün gündüzün.
Oyan, oyan, oyan,
Bax, bax, bax!

Oyanır cahan, oyanır aləm, oyanır həyat.

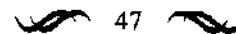
Cəhələti at!
Səfaləti at!
Nadanlığı at!
Avamlığı at!

Bu Odlar yurdunda yeni bir aləm yarat!

Doğdu aprel güneşi
Salamladı elləri.
Başa çatdı ellərin
Azadlıq əməlləri.
Bir cahana sığmadı
Azərbaycan, vüqarın.
Bəxtəvərdir, ey vətən
Qızların oğulların.

Ey gözəl, ey əziz ana torpağı
Mehriban, ey təmiz ana torpağı,
Azərbaycanım, Azərbaycanım!
Elmin, hünərin dünyanı heyran ələyibdir,
Əhsən, vətən oğlu!
Neftin gecəni nurlu çıraqbən ələyibdir,
Əhsən, vətən oğlu!
Baxdıqca çöllü, düzləri min rəngə çalır bax,
El Azərbaycanı gülüstan ələyibdir,
Əhsən, vətən oğlu!
Bax, Mirzə Cəlil, Fatma, Tükəzbanlara bir bax.
Övladı-Vətən gör necə ad, san ələyibdir!

Arzuların verdi bəhər
Bu diyarda,
Torpaq azad, el bəxtəvər
Bu diyarda.
Əməllərin yetir başa,
Nur çilənir dağa, daşa,
Bu diyarda.
Ürəklərdə var heykəlin
Mirzə Cəlil, Mirzə Cəlil,
Mirzə Cəlil!..

ARZULAR

Gənc deyiləm, bilirəm, qırxa yaxındır yaşım,
Sevmişəm, sevilmişəm, köçüm – külfətim də var.
Sevgilim dönüb olmuş indi həyat yoldaşım,
Arzularım bar verib, meyvələri – uşaqlar.

İndi öz evimdədir gözlərimdə gördüyüm,
Sevib könül verdiyim qız, həyat yoldaşımdır.
On üç il gün keçirib, birgə ömür sürdüyüm
Sözündə, ilqarında düz, həyat yoldaşımdır.

İndi nə intizardan ürəyim döyünməyir,
Nə "Birdən gəlməz" deyər əsim-əsim əsmirəm .
Nə azı dörd-beş dəfə soyunub geyinməyir,
Nə də vaxtından qabaq görüşə tələsmirəm.

İndi dilim dolaşmır sözümü deyən zaman,
Özümü itirmirəm hər dəfə görüşəndə.
(Ancaq neyləyim ki, mən, belə yaranmış insan
Qəlbinə də dəyirəm, bəzən yeri düşəndə).

Atalar bilər bunu, ömrümün üç meyvəsi
Ürəyimdən, gözümdən, özümdən öziz olmuş.
Onların dil açarkən, bircə "ata" deməsi
Həyatımın ən şirin sözündən öziz olmuş.

Kiçik ailəmizdə günlərimiz keçir şən.
Demirəm ki, yuxusuz gecələr olmayıbdır
Sübhədək dayanmışıq beşik başında bəzən,
Amma ürəyimizdə qəm-kədərlər olmayıbdır!

Sevgilim oyanmasın deyər şirin yuxudan,
Bəzən səhərə kimi yummamışam gözümlü.
Uşaqlardan birisi "ana!" çağıran zaman,
Beşiyinin üstünə atmışam mən özümü.

Qolum yastığa dönmüş, sinəm yorğana dönmüş,
Nəfəsimlə isinmiş uşaqların bədəni.
Büdrəyib yığılanda ürəyim qana dönmüş,
Onların gülüşləri bəxtəvər etmiş məni.

Qınamayın a dostlar, söyləyirəm özümdən,
Görürəm ki, mənim ilk arzularım verir bar.
Saçlarıma düşsə də indi yavaş-yavaş dən.
Amma qəlbimdə hələ çoxlu arzularım var.

Onlar sizə bəllidir, desəm də, deməsəm də,
Bir ata ürəyilə düşünürəm bunu mən.
Deyirəm, hicran dağı qövr etməsin sinəmdə
Sevincim bir quş kimi qoy uçmasın əlimdən!

Qızılcanın ayağı kəsilsin qapımızdan,
İstərəm mənə gəlsin onlara gələn qada.
Çıxsınlar polad kimi çoxlu qışdan, payızdan,
Hələ çox arzularım bağlıdır üç övlada.

Nəfəsimlə isidib böyütmüşəm onları,
Yad oğlən dolaşmasın xoşbəxt beşiklərində!
Ömrüm başa yetməmiş, hələ deyildir yarı,
Nəfəsimlə durmuşam yenə keşiklərində!

İstəmirəm büzülün bir balamın dodağı.
Gülsə bütün balalar bütün dünya gül olar.
Qəzəbirəndən ah desəm mən bir ata sayacağı,
Bombalar nəfəsimlə partlamadan kül olar!

Qoy yenə sıxlaşmasın göydə qara buludlar,
Atalar övladından bir daha ayrılmasın!
Qoy ellər qardaş kimi ömrə ehsin bəxtiyar,
Tüfənglər mələşməsin, qılınclar sıyrılmasın!

Bahar olsun, gül açsın, azad yaşasın insan,
Dünyanın hər yerində bütün torpaqlarında!
Sevənlər ayrılmasın, balaların hər zaman
Gülüş olsun üzündə, nəgmə dodaqlarında!

BİR DƏSTƏ GÜL İLƏ

Atam çoxdan köçüb
Dünyadan.
Acı, şirin xatirələr
Keçir gözümdən
Birər-birər.
Uşaqdım, ərköyün, dəcəl.
Yadımdadır, əvvəl
Məni öpərdi, sonra
Bacılarımı.
Sadaldım ona
Bacılarımdan çəkdiyim
Acılarımı...
Qulaq asar, asardı,
Bağrına basardı.
Bıqları eşməydi,
Saçı gümüşü.
Yadımdadır atamın
Üzü, baxışı, gülüşü.
Bir də dənizi sevərdi
Bəlkə də məni sevdiyi qədər...
Yadımdadır,
Zərli papağı vardı
Belində zərli kəmər
Yadımdadır...
Yox, heç nə daha
Yadımda deyil!
Keçmiş neçə il,
Onun çürümüş sümükləri
Otuz ildən bəri.
Mənim bərkimiş sümüklərim,
Ayağa qalxmışam,
Adam olmuşam, buyam!
Məni özündən artıq seven
Kişinin oğluyam!
Bəli, məni çox sevərdi
Bəlkə də mən idim

Həm onun şadlığı,
Həm onun dərdi!
Bunu, ataları bilər
Yana-yana
Bunu balalar anlar
Yaşa dola-dola.
Ata ola-ola,
Qana-qana!
Amma...
Qananacan,
Ata həsrətilə yananacan,
Köçəndə qış, gələndə bahar,
Gül-çiçək bir yana
Boş ayaqla,
Qanacaqla
Ata hüzuruna getməyə nə var?
Ay övladlar, ay övladlar!

ELƏ BİL Kİ..

Elə bilki dünəndi...
Ayaq yalın, baş açıq
Mən haray qoparırdım.
Dəcəldim, ərköyündüm,
Başdan tük aparardım.
Elə bilki dünəndi...
Əlimdə təzə çantam
Yanımda anam, atam,
Ah... necə sevindilər!
Dərse getdim bir səhər.
Elə bilki dünəndi...
Ürəyimə ilk dəfə
Bir qızın eşqi düşdü.
Günüm, ayım o qızın
Xəyalilə ötüşdü.
Babalar söyləmişkən:
O, gün oldu, mən də qar.

Yaman dərddə düşürmüş
Ürəkdən vurulanlar.
Elə bilki dünəndi...
Göy gurladı, yer əsdi,
Alay-alay qoşunlar
Cəbhələrə tələsdi.
Anam, əlində fincan,
Çölə çıxdı dalımca,
Yana-yana atdı su,
Gözlərindən yaş olub
Axdı ürək arzusu.
Elə bil ki, dünəndi...
Qayıtdığım davadan,
Barıt iyi gəlmədi,
Burnumuza havadan,
Xatirələr nə çoxdur
Şirin, acı, qara, ağ,
Bəzən yada salırsan
Xəyallara dalaraq.
Acının öz yeri var,
Şirinin öz məkanı,
Xəyallar ağuşunda
Yaşatmırımı insanı?
Elə bilki dünəndi...
Totuq bir oğlum oldu.
Eşqimin ilk müjdəsi.
İndi də qulağımdan
Getmir ağlamaq səsi,
İndi də gözlərimdən
Getmir iməkləməsi.
Sonra bir qızım oldu,
Bir oğlum da, son beşik
Əlindən zara gəldi
Həyəət-baca, ev-eşik.
Elə bilki dünəndi...
Komsomola keçdiyim,
Cəbhədə, od içində
Diz çöküb, and içdiyim.

Elə bilki dünəndi...
Toyum da, düyünüm də,
Elə bilki dünəndi...
Otuz il bundan qabaq
Keçirdiyim günüm də!
Elə bilki dünəndi...
Doğrudan da dünəndi,
Tamam oldu qırx yaşım.
Dünənlərin yolunda
Gördüm ağarıb başım.
Gördüyüm dünənlərin
Xatirəsi demirəm
Axdı, getdi sel kimi,
Başsız əsən yel kimi.
Qırıqları üzümdə,
İntizarı gözümdə,
Söhbətimdə, sözümdə,
İzləri qaldı, ancaq,
Dostlar, söyləməyin ki,
Zeynal qocaldı, ancaq.
Vaxt gələr, oğlum Əli,
Fikirli düşüncəli,
Məni gətirər yada,
Söyləyər əlbət, o da
– Elə bilki dünəndi...
Atam bu evdə sağdı,
Qocalıq olmasaydı,
Yüz il yaşayacaqdı!..

AYAQ SƏSLƏRİ

Yadımdadır, hər axşam, nurlu günəş batanda
Mənim uşaq qəlbimin öz günəşi doğardı.
Ayağının səsləri qulağıma çatanda
Sevincim nə yerlərə, nə göylərə sığardı.

Ah, səniz keçirərkən günümü küçələrdə
Gözlərim zaman-zaman gəzər, səni arardı.
Ah, gözüm görməsəydi, könlüm düşərdi dərdə,
Çünki kiçik qəlbimin böyük aləmi vardı.

Yadımdadır, hər səhər qapını örtüb yavaş,
Tələyə tapşırırdın mənimlə evimizi.
Qayıdardın yanıma, bir də qaralanda qaş,
Deyərdin: – tək yaratmış oğul, yaradan bizi.

Təzə geyim görmədi, ayağım da, başım da,
Sən uda bilməyirdin bu qüssəni, bu dərdi.
Səni hər axşam çağrı görən kimi qarşımda,
Əynim çılpaq olsa da, ürəyim bezənərdi.

Gecələri ən əziz, şirin qənimət kimi
Səninlə bir keçirər, danışardım dinərdim,
Onda mən zəhəri də içərdim şərbət kimi,
Çünki sənin qoynunda sübhədək isinərdim.

Yadımdadır bir axşam səni yenə gözlədim,
Hər keçəni anamdır deyə xeyli izlədim,
Yol üstə çox dayandım, amma daha gəlmədin,
Ümidimi bağladım lap sabaha, gəlmədin.

Qayıtmadın bir daha evimizə sarı sən,
Məni öz ağuşunda isidəydin barı sən.
Zaman keçdi, il ötdü sən məni tək qoyalı...
Aradım, gozdim səni ürəyimdə ağrılar.

Mənim üzümə güldü həyatımın iqbali,
Sənin sə məzarına yağdı qalaq-qalaq qar.
İndi budur gecədir, anıram keçənləri;
Nə səs var, nə səmər var kiçik aşyanımda.
Sən məni tərəkədən yalqız qoyandan bəri,
Səni hər zaman, anam, hiss edirəm yanımda!

NİYƏ GÖRƏN?

Biri qırxını yaşadı,
Dördünü aldı, boşadı.
Butöv ürəyini
Qara pul kimi xırdaladı.
Hər evdə üç il, beş il
Kişi çağrıldı adı,
qonaq kimi.

Amma,
Heç kəsə ata olmadı,
Heç kəsə ər.
Yaşadı eşqdən, məhəbbətdən
bixəbər.

Biri ürəyini vurdu,
boşadı.

Biri başını yordu,
boşadı

Könlünə kim yatdı,
Evdəkini atdı...

Həyatın bir qatı
Nazik göründü ona,
İki qatı qalın.

Fikri, xəyalı bilinmədi
Bu hərdəmxəyalın.

Necə deyənlər, özü üçün
yaşadı.

Gördü, bəyəndi, aldı,
boşadı.

Yorulub usanmadı,
Ürəyi yanmadı –

Buraxdığı gəlinlərə,
Tifillərə.

Bəzən qızlar
Beləsinə niyə gedir
Görən erə?!

SÖHBƏT

Qolumda saat, bir gün
Yerimə girdim,
Qulaq asdım saata:
Çıq-çıq, çıq-çıq...
Ürəyimə fikir verdim:
Tuq-tuq, tuq-tuq...
Saat,
Dedi ürəyə: – Dincini al,
Bir az yat!
Yorulmusan!
Çoxdanmı qurulmusan?
Görürəm səsin küt gəlir
Arabir.
Ürək, bərk-bərk başladı
Vurmağa,
Dedi – Öyrənməmişəm
Saat qardaş, qurulmağa.
İncidiyim olub,
Küsdüyüm olub,
Sındığım olub,
Vurulduğum olub,
Amma qurulduğum olmayıb.
Yavaş vursam da,
Berk vursam da,
Bəzən seyrək vursam da,
Buyam, beləyəm,
Qurulmayan ürəyəm!
Burulsaydım, qurulsaydım,
Sənin kimi adım saat olardı.
Ciblərdə,
 əllərdə,
 hər yerdə
Yerim rahat olardı.
Mən qurulmamış,

Əl vurulmamış,
Döyünürəm.
Bununla da saat qardaş,
Öyünürəm!

GÖRÜRÜK

Hər nə var görürük:
Suyu, odu,
torpağı,
buludu,
Günəşi, ayı.
Ürəkdən savayı.
Hər nə var görürük.
Ürəyi görseydik,
Görə bilsəydik
İçində nə var,
Cavabsız qalmazdı
Acı, şirin,
Dayaz, dərin
Suallar.

1969

AY DOST!

Məni qınayırsan, deyirsən yetər
Gecəni gündüzə qatdığın sənin.
Hərdən küsmüş kimi evdən, eşikdən,
Xəyal dəryasına batdığın sənin.

Gözlərim çox görüb qararı, ağı,
Demirəm qoymuşam dağ üstə dağı.
Gəncliyi – o gözəl, o şirin çağı,
Bir an da unutmaq olmayır, ay dost!

Təbiət təb verib, mənə yaz! – deyib,
Şairson, yazmasan yaramaz! – deyib.
Sənən söz dəryası, könlün saz – deyib,
Götürüb çalmamaq olmayır, ay dost!

SUAL

Mənə sual verdilər:
– Əgər,
Dünyaya bir daha
gəlsəydin,
Gələ bilsəydin
İstəyin nə olardı,
Arzun nə?
Dedim: – dünyanın üzünə
Bir də gəlsəydim,
Gələ bilsəydim,
Tək,
qəribə olardım
Adamlar içində,
Dözmozdi ürək!
Bir yerdə gələydik,
Dünyaya gələ bilsəydik,
Sən, mən,
İndiki ömrümü
Yaşardım yenidən!

BAŞIMIZ ÜSTÜNDƏ

Başımız üstündə
Buludsuz açıq soma
ürəklər olaydı, ürəklər!
Al-əlvan gözəl güllər
Diləklər olaydı, diləklər!
Sərin, şirin gur sular
arzular olaydı, arzular!

Çiçək kimi yağan qar
Üzümüzün rəngi olaydı.
Quşların bahar nəğməsi
Dünyanın ahəngi olaydı.
Arıların şən balı
Ən acı sözüümüz olaydı, sözüümüz.
Onda dərmanı, həkimi neylərdik, dostlar,
Min yaşardıq özümüz, özümüz!

GEDİRİK

Əson külək gurlamasın,
Coşan sular dayansın.
Ana günəş üfüqlərdən
Gülə-gülə boylansın.
Yollarımız heç solmayan
Qızıl rəngə boyansın.
Vətənimiz gücümüzə
Əmin olsun, inansın,
Biz suların sinəsindən
Od almağa gedirik!
Daha güclü çil-çıraqlar
Yandırmağa gedirik!

Əlimizlə qurulmuşdur
Göy sular da min ada.
Dağ üstündə duran buruq
Qazır yeri dəryada.
Sinəmizlə toqquşsa da
Min əziyyət, min qada,
Zəhmətilə yetir insan
Hər arzuya, murada,
Biz suların sinəsindən
Od almağa gedirik!
Daha güclü çil-çıraqlar
Yandırmağa gedirik!

Gücümüze təslim olur,
Quru, dəniz asiman,
Xəzər bizi gülə-gülə
Salamlayır hər zaman.
Əzmimizlə alov çıxır
Yerin min bir qatından.
Qaranlıqda mayaq deyil,
Qəlbimizdir o, yanan,
Biz suların sinəsindən
Od almağa gedirik!
Daha güclü çil-çıraqlar
Yandırmağa gedirik!

Təbiətə qalib gəlir
Yaradanlar, quranlar,
Azadlığın sarayına
Min bir bəzək vuranlar.
Neftçi qardaş, qarşıdadır,
Daha gözəl zamanlar.
Qoy çəkilsin yolumuzdan
Qasırgalar, dumanlar!
Biz, suların sinəsindən
Od almağa gedirik!
Daha nurlu çil-çıraqlar
Yandırmağa gedirik!

Vətənimiz azadlığın
Bir sönməyən ocağı.
Bizi boya yetirmişdir
Onun ana qucağı.
Dalğalansın yer üzündə
Sülhün zəfər bayrağı.
Neftimizlə alovlansın
Səadətın çırağı,
Biz suların sinəsindən
Od almağa gedirik!
Daha nurlu çil-çıraqlar
Yandırmağa gedirik!

YORULMAMIŞAM

Sənət aləmində bir yolçuyam mən
Ömür yarı olub, yorulmamışam.
Budur, artıb yaşım, ağarıb başım,
Dağlar qarı olub, yorulmamışam.

Min gözəl görmüşəm azı yaşımndan,
Min bir canan keçib hər gün qarşımdan
Çıxmayıb bir qızın eşqi başımdan,
Etibarı olub, yorulmamışam.

Bilmişəm hər zaman, hər vaxt yerimi,
Zorla güdməmişəm mən öz xeyrimi,
Hər kəs dodaq büzür, büzsün, şerimin
Xiridarı olub, yorulmamışam.

Mən kölgə axtarıb daldalanmadım,
Kölgəsiz, qov kimi birdən yanmadım,
Kiçik şerlərim, balaca adım –
Böyük varım olub, yorulmamışam.

Günlər keçirmişəm azad, bəxtiyar,
Olmuşdur yolumda bəzən boran, qar...
Amma bu ömrümün, günümün, dostlar,
Çox baharı olub, yorulmamışam.

Əsiri olmadım şöhrətin, şanın,
Demədim məndədir ağıl dünyanın
Vətənim – bu gözəl Azərbaycanım,
Nəğməkarı olub, yorulmamışam.

BƏS MƏNİM BALAM HANI?

Biz, bir küçədə,
Bir gecədə
Deyirlər doğulduq.
Anam da söyləyərdi,
Fərqimiz olmadı,
Elə bir olduq.
Qaşımız bir:
qara.
Saçımız bir,
qara.
Gözümüz, üzümüz
qara.
Şirin demirlərmi
el arasında
Qara uşaqlara?
Qaralığın nə dərdi?
Bütün dünya
bizim kimi
günü ağ,
damağı çağ,
qara olmaq istərdi.
Qaralığın nə dərdi?
Gələn kimi biz cahana
Anamızın sözi-soyu,
Fərəhindən dağlar boyda
Olan boyu
Sığışmadı
Yerə,
Göyə,
Asimana!
Qara gözlü,
şirin sözlü,
bir ay üzlü,
dünənki qız,
Oldu ana, bir oğlana.

Bilmədi ki, qurtarmayıb
Ömür adlı
Yel qanadlı bir mənzilin
Ağır, amma,
Şəkər dolu yükündən o.
Yalnız onu anladı ki,
Gen sinəsi yana-yana
Bir oğlana, oldu ana bu gündən, o!
Günü oldu günəşli, ağ,
İməklədi, qalxdı, qaçdı,
hələ uşaq
Dil də açdı.
Günü oldu kömür kimi
Bala düşdü yatağa.
İstisi var,
Yatmır, yemir, ana demir,
Nə olmuşdur bəs uşağa?
Belə keçdi yüz gününün
Tam əllisi!
Bircə övlad məhəbbəti
Oldu onun təsəllisi!
Neçə dəfə dondu sular,
Neçə dəfə selə döndü.
Neçə dəfə uçdu quşlar,
Neçə dəfə elə döndü.
Bir gün ana
Öz oğluna
şalvar biçdi,
Köynək biçdi.
Gözlərinin işığına,
Gözlərində eynək biçdi...
... Sonra təhsil, dərslər,

Sizdən nə gizlətmək
Mın cürə həvəs:
Eşq, məhəbbət...
Bunlardan gözəl nə var?

Bir küçədə,
Bir gecədə,
Doğulan uşaqlar,
Çatdırlar boya-başa.
Ancaq səhərler
İşə gedəndə rast goldi
Yoldaş-yoldaşa.
Bircə analar qaldı eləcə
Nə səhər, nə gecə.
Nə yolları dəyişmədi,
Nə də özləri!
Bir az işıqdan düşdü
Qara gözləri,
Düzü, bir az da
Ağardı birçəkləri
Oğul yolunda,
 bala yolunda
İyirmi ildən bəri
Bir küçədə,
Bir gecədə,
Dünyaya bir gəldiyimiz,
Boy atıb dirçəldiyimiz,
Dostumu gördüm bir səhər.
Boylu-buxunlu yoldaşım
Dedi: – yetər,
Bitir iyirmi beş yaşım.
Yığ uşaqları bu axşam
Gəl bizə,
Dostlar yığısacaq
Evimizə.
Bir də... ad almışam,
Alimlik adı...
Onun inadı,
Sındırdı mənim öz inadımı.
Axı, həmin gün anam da qoymuşdu
Mənim adımlı.
Gətdim!

Stollar baş-başa,
Dostlar yan-yana.
Dolur, – boşalır
Çaxır, araq,
Hesabsız qonaq,
Baldan şirin tostlar
Söyləyir dostlar:
Yoldaşlıq,
 qardaşlıq,
 sədaqət,
 məhəbbət,
Tökülür araya nə ki, var,
Rəqs edir hərənlir adamlar.
Stollar baş-başa,
Dostlar yan-yana...
Gözümə dəyməyir
Adamlar içində bir nəfər,
Bir ana;
Dostumdan soruşdum:
– Hardadır qarı?
Dedi: Soruşma, bəzəməz
Bükük belilə,
Əsən əlilə,
O, buraları...
Gözü də kordur,
Seçə bilməyir
Qaranı ağdan.
Utanaram mən.
O görkəmilə
Çıxsa otaqdan...

Qalxdım,
Dostuma baxdım, baxdım,
Götürdüm bəxşiş gətirdiyim
Çiçək dostəsini.

Dinləmədim onun evində
Elin şikəstəsini:
“Mən aşıq bağa döndü,
Tum səpdim bağa döndü,
Balam dalımca gəldi,
Ürəyim dağa döndü”
Düşdüm, gedirəm deyə
Birinci mərtəbəyə.
Ananın qapısında
Dayandım.
Keçənləri öteri andım
Girdim içəri.
Kimi gözləyirmiş
Bayaqdan bəri?
Ana, tez səse
Ayağa qalxdı.
Nursuz gözlərilə
Elə bil
üzümə baxdı,
Amma, yazıq ki, seçə bilmədi,
Oğul keçsə də oğulluğundan,
Ana analığından
keçə bilmədi!
Dedi: – Ay oğul, boyuna qurban
Hardasan bəs?..
Mən də bayaqdan
Düşünürəm ki, dalımca gəlməz
Məni ana
Bağrına basdı,
Ürəyimin vurmasına
Sanki qulaq da asdı.
Nursuz gözlərini
Ayırmadı gözlərimdən,
O ağbirçək, eyilərək
Qucaqladı dizlərimdən,

Öz balası,
öz doğması
Bildirdi mənə bu kor qadın.
Belə olur öz anası
Hər övladın!
Dedi: – Oğul, gözləyirəm
Apar mənə o şənliyə,
Anam deyə...
Görməsə də nursuz gözüüm,
Barı gülsün bircə üzüm
Mən bilmədim gələcəksən
Dalımca sən.
Oğul, görüm.
Zaval, qada görməyəsən...

...Əlimdə bir gül dəstəsi,
Qulağımda dostumgildon gələn
Bir el şikəstəsi:
“Balam dalımca gəldi,
Ürəyim dağa döndü”
Söyləmədən bir söz belə.
Çıxdım çölə!
Qoydum evdə ana üçün
Çiçəkləri,
döndüm geri!

BƏNNA

Bənnə toz içində, torpaq içində
Bir evdə son daşı qoydu daş üstə.
O, cavan oğlandı boylu-buxunlu
İş vaxtı bir sözü vardı: “baş üstə”.

Qurtarıb binada bənnə işini,
Alınının tərini qoluyula sildi.
Yığıdı baltasını, malakeşini,
Baxdı qurduğuna, qürurla güldü.

Axışdı birbəbir evə köçənlər
Maşınlar həyətdə durdu yan-yana.
– Kömək eleyəydin mümkünse əgər...
Bir qız yaxınlaşdı cavan oğlana.

Oğlan söz demədi, üç mərtəbəyə
Çıynində daşdı bir-bir şeyləri.
Üstü toz-torpağa batmasın deyə
Çəkildi kənara o gözəl pəri.

Sonra bir üçlük də uzadıb ona
Qız dedi: – bağışla deyən az oldu.
– İstəmərəz, almaram, deyirəm bəlkə,
Mənim gördüyüm iş yarıtılmaz oldu?

– Çox sağ ol!
– Eviniz mübarək olsun!
Oğlan dönə-dönə etdi dil-ağız
Üstü toz-torpaqlı cavan fəhləni
Razılıq eyləyib yola saldı qız.

Tamam bir il ötdü bu əhvalatdan
Qıza elçi gəldi təzə menzile.
Dedilər aləmdir adaxlı oğlan,
Şöhrəti yayılıb obaya, elə.

Sonra qız anası el adət ilə
Şirin çay gətirdi düzdü süfrəyə
Elçilər könlü şən, üzləri razı,
Dil-ağız etdilər “mübarək” deyə.

Oğlan da üzük taxdı yar barmağına
Qız da arzusuna çatdı sevincək.
Hamı zarafatla dedi oğlana:
“Bu gündən bu evin oğlusan” demək.

Oğlan qımışaraq söylədi: – düzdür,
Dövrən saz gətirib deyən işimi.
Burda üzükdən də qabaq qoymuşam
Baltamı, kerkimi, malakeşimi.

... Gəl dedi, şeyləri daşı, əl yetir
Dedim gözüm üstə ay qız, fərohlə.
İndi adaxlımdır, sən işə bax bir,
Bugünkü mühəndis, dünənki fəhlə.

Qız nə danışmadı, qız nə dinmədi
Onun dağlar qədər sevinci vardı.
Ayıb olmasaydı bəlkə kim bilir
Oğlanın boynunu qucaqlayardı.

GƏRƏK...

Qoca təbiətin qanunu çoxdur,
Bilinmir hesabı, bilinmir samı,
Bir kiçik qarışqa nədir ki, o da
Sırr olub, xəyala çökür insanı.

İllərin günləri sapa düzülüb,
Payızın qışı var, qışın baharı,
Çox alim yaşamış, çox alim ölmüş,
Hələ sırr içində yaşayır arı.

Buludlar çaxnaşır, şimşəklər çaxır,
Yağış, qar gətirir bizə fəsillər.
Deyirəm tapacaq, tapacaq axır
Dünyanın sırrını gələcək nəsillər.

Deyirlər ulduz var ucadan uca,
Güclə görmək olar baxanda yerdən.
Bizim günəşdən də milyon il qoca
Milyon yekəlikdə! Hikmətə bax sən!

Bir insan ömrünə sığmayır cahən,
Yüzü yaşayan da deyir azdır-az!
Bu sirli dünyadan, gözəl dünyadan,
Doğrusu bəs deyib ayrılmaq olmaz.

Qoca təbiətin çoxdur qanunu
Bilinmir hesabı, bilinmir sanı.
Öyrənməkçün onu, sevməkçün onu,
Min il yaşadaydı görək insani!

SÖZƏ BAX

Dedilər dostum xəstədir,
yadır bərk.
Getdim, soruşdum halını.
Dedi: – Zəhrimar ürək!
Dedim: – Səbəbi?..
Dedi: – Özüm!
Səni götürmədi gözüm,
Onu götürmədi gözüm,
Axırda özümü
götürmədi gözüm.
Halal eylə yediyimiz
Duzu, çörəyi..
Dedim: – Qınana ağrıyan
Ürəyi, sağalacaq!
Tez ayağa qalx,
Mənə bax,
ona bax,
Özünə bax,
Bu dəfə gəl, Zeynalın
Sözünə bax:
Ürəyin düz olsun,
Gözünü tox elə,
Dostun çox olar.
Dostu çox olanın
Dərdi yox olar.

Dedim, əlini sıxdım,
Çıxdım, üzü gülər!
Bilmirəm qulaq asdı,
Asmadı
Özü bilər...

QULAQ AS

Əzizim, bizim zamanda
Deyirlər dəbdir,
Əzən
üzən xəstəlik
Əsəbdir!
Çalış bir sayaqla
Özünü saxla!
Bir də ağrıyır deyər
Ürəyini tutma,
Görən olar.
Özünü qorxutma
Kiçik ağrılar
Uzun sürən olar.
Yüz il yaşarsan azı!
Yüz baharı, yazı
Yola salarsan
Ürək ağrıların
tuta-tuta.
Şaqraq nəğmələrin
Çatacaq buluda,
Günə, Aya
Ürəyin beləcə
İşləyə-işləyə,
Ağrıya-ağrıya.
Çünki, qulaq as:
Duyan ürəyin var
ağrıyır,
olmasa,
ağrımaz!

BİZİM DÜNYA

Bizim dünyamız
Nə gözəl oğlandır,
Nə gözəl qızıdır.
Göz düşə!
O, nəhəng bir
qarpızdır,
həmişə
Gip-girdə,
Səp-sərin,
Şip-şirin.
Hər qolu güclü
Bıçaq yortub böyrünə,
Salıb onu bu günə:
– Sözümlü topla, tüfənglə
deyəcəyəm! – deyib.
– Səni bir gün özüm
yeyəcəyəm! – deyib.
Amma, dünyanın
həsretilə
Ölən olub,
Onu zorla, güclə
Bölən olub,
Hələ yeyən olmayıb!
Heç vədə olmayacaq!
Dünya hər lənir,
Dünya fırlanır,
Damağı çağ.
Böyründən bütün bıçaqlar
çıxarılaçaq!

GÜNLƏR AXSIN...

Gecə xay, gecə ilq
Ürəyimdə qaynayan
Qıpqırmızı qan kimi!
Xəyallarım aşır-daşır
Başım üstündəki
Aylı-ulduzlu asıman kimi.
Dünən bərli-bəzəkli
Aşqabad evlərindən
Birində qonaq idik –
Səhər uçaçaq idik –
Coşqun dəryalar kimi
Dalğalı, ləpəli görünən,
Sinəsində əfi ilanlar sürünən,
Bəzən başsız küləklərin
haray qopardığı,
Ağ qum dağlarını
Bura-bura,
Gah ora, gah bura,
Vura-vura
Alıb apardığı,
Qəlbi yanar, sinəsi qaynar
Səhrələrin üzərində
Demir qanadlarımızı
Açacayıq!
Səhər bir başa
Dönüb quşa,
Aşqabaddan qalxıb,
Nukusa sarı
uçacayıq!
Tələsirdik dünən
Dostlarımız və mən
Gecəni qova-qova tələsən
səhər kimi
Əlimizdə ling, çiyimizdə küfəng
Olmasa da,
Tələsirdik işə tələsən
Fəhlələr kimi.

Gecə xay, gecə ilıq
Bir payız gecəsi,
Suya batan, sudan çıxan,
Gəmi pərlərinin səsi
Tanışdır, yaxındır,
 əzizdir necə!
Kürün də qoynunda
Keçirmişəm mən
Göyləri tertəmiz
Aylı bir gecə.
Onun hər ləpəsi,
Mehriban səsi
 Mənə,
 Öz oğluna,
Şirin-şirin
Hikmətli, dərin
Laylalar çalmış,
Nəğmələr demiş.
Burada da salıram nəzər
Milo,
 Muğana bənzər
Yerlər var qumlu,
Kollu.
Ağaclar bitir
Sısqa, balaca,
Əyri budaqlı, qollu.
Başımız üstündə
Kəhkəşan dərin
Doymaq olmur,
Qurtulmaq daha çətin
Tilsimindən
Aylı-ulduzlu göylərin
İstəyirəm bağırım,
Yerləri, göyləri,
Asımanı var səsimlə
 Çağırım,
Deyəm: – gəlin!
Bax belə:

Arxanız yerə,
 ana torpağa,
Üzünüz göyə
 ulduza, aya baxa-baxa
 dincəlin!
Bəli, dincəlin!
Bax, hər yan gözəl:
Yer gözəl,
 göy gözəl,
 kəhkəşan gözəl!
Uzaqda işığa
Nəzər yetir bir.
O, nə şəhər deyil,
O, nə kənd deyil...
Çoban ocağının işığıdır,
Belə titrəyir.
Havanı iylə,
Gör nə qoxuyur?
Ucsuz-bucaqsız səhra,
Qum, Saqsaul!
Onda deyərsən: insan,
 çox yaşa!
Qardaşım, var ol!
Gözəl tanıyırsan
Üstündə dayandığın
Anamız torpağı!
Hər yərə
 səhraya, çölə, düzə,
Dəymiş ayağın,
Hər yerdən gəlmiş
Qardaşım,
 Vətəndaşım,
 dünyadaşım, sorağın,
Nur çilənmiş dağa-daşa.
Yaşa, insan, yaşa!
Haraya dəymiş ayağın,
Haradan gəlmiş sorağın,
Yaşıl, qırmızı gül-çiçək

Bəzəmiş oranı.
Günəşli olmuş oranın
Gündüzü!
Aylı-üldüzlü olmuş
Oranın gecəsi!
Bax belo!
Axan suların səsi
Gör nələr deyir qulağıma,
Qoca Amu-Dərya
Axa-axa,
Axdığı səhraların döşünə
Qırmızı lələlər
taxa-taxa,
Deyir: – arxası torpağa,
Üzü göyə uzanan,
Nə işləməkdən yorulan,
Nə şirin xəyallardan
əl çəkib usanan
Bu torpağın – oğlu!
Sən, məni ram elədin
Demirəm qul kimi.
Sən məni Uzboya çəkdin,
Düz yola saldın,
İstəkli oğul kimi!
Çox yaşa! Var ol!
Türküstan çölləri
Çiçək açanda
Bu yerlərə bir də gol,
Dincəl!
Sonra qoca Amu-Dəryanın
Düş qabağına,
yol göstər ona
Suları can gətirsin
Vətən torpağına!
Çöllər, düzlər, səhralar
Girsin yaşıl,
qırmızı dona!
Beləcə,

köpüklü sular kimi
Günlər axsın!
Türküstan çölləri ey, insan,
Ey vətəndaşım,
Aləmi heyran buraxsın!

SƏRÇƏ

Yaxşı xatırımdadır,
Yaşım on olmamışdı,
Nə yazdı, nə payızdı,
Şaxtalı, qarlı qışdı,
Dərsə səhər gedərdim,
Məktəb deyildi uzaq.
Həyətdən bir çıxardıq
Hər gün bir dəstə uşaq.
Bir gün elə yağdı qar,
Bir gün elə yağdı qar,
“Görünməyib belə qış”,
Söyləyirdi adamlar.
Az qalırdı lap qarın
Altında qala damlar.
Yollara düşməmişdi
Nə bir ləpir, nə bir iz,
O gün evdə oturduq,
Dərsə də getmədik biz.
Xatırımdan keçir bax,
Yenə də bircə-bircə
Doğulduğum köhnə cv,
Oyandığım dar küçə...
Baxtımız gətirmədi,
Yaman şaxtaydı, qardı,
Nə evdən çölə çıxmaq,
Nə oynamaq olardı.
Pəncərədən baxırdım
Küçəyə dörd gözlə mən,
Bayır elə gözəldi,
Bayır elə gözəldi,

Necə deyim, sözlə, mən?
Birdən nə gördüm, aman,
Doğrusu, qorxdım yaman.
Qara bir şey şığıdı,
Pəncərəyə deydi bərk.
“Bu nə olar?” düşündüm,
Əsməyirdi heç külək.
Nə yumaqdı, nə daşdı,
Kim atmışdı onu bəs?
Sən demə bala quşdu.
Axı, quşlar şaxtaya
Davam gətirə bilməz.
Pəncərəni tez açdım,
Əlimə aldım onu.
Ovucumda saxladım,
Dedim, açılısın donu.
Ovucumun içində
Bir az qızdı bədəni.
Dedim, indi gəl, quşum,
Yedizdirim mən səni.
Ona darı gətirdim,
Qabağına su qoydum.
Tıqhatıqla dənələdi,
Heç demədi ki, doydum.
İsti otaq, bollu dən
Deyən xoşuna gəldi.
Bala quşum hey yedi,
Günü-gündən dirçəldi.
Bala sərçə, ev quşu
Bizə elə alışdı,
Hər şeydən gəldi xoşu.
Məktəbdən dönəndə mən
Tez qanad açardı o,
Evdə o baş-bu başa
Uçardı, uçardı o.
Əlimdə dən tutardım, –
Qolum üstə qonardı.
Çağırardım, baxardı,

Elə bil dil bilirdi,
Elə bil ağı vardı.
Beləcə keçdi günlər,
Belə ötüşdü aylar,
Əriyib suya döndü
Ləpir-ləpir yağan qar.
Yenə güllə-çiçəklə
Qayıtdı gəldi bahar,
Yenə də hər gün səhər
Qondu budaqlar üstə
Dəstə-dəstə sərçələr.
Yaxşı xatırımdadır
Baxırdım pəncərədən,
Ovucumda tutub dən,
Öz quşumu çağırırdım,
Gəlib çiyinimə qondu,
Dariya baxdı sərçə,
Sonra həsrətlə küçə
Sarıya baxdı sərçə.
Bu dəfə quş nə uçdu,
Nə də ki, dən dənələdi.
Ürkək nəzərləriylə
Uzaqları dinlədi.
Gördüm bir dəstə sərçə
Toz kimi, duman kimi
Öz üstə cuman kimi
Açıq pəncərəmizin
Qabağına qondular.
Sanki mənim quşumun
Həsrətini qandılar.
Ona gəl deyirdilər,
Sanki söyləyirdilər:

Daha bahardır,
Səfası vardır,
Açıb gül-çiçək.
Çöllərdə boldur
İndi qurd, böcek,

Gəl qoşul bizə
Dostumuz, gedək.
Yerin istidir,
Var suyun, dənin.
Amma unutma,
Sərçədir adın,
Sərçədir sənin.
Yeri budaqda,
Dəni torpaqda
Olar sərçənin.
İsti buxarı,
Ovucda darı,
Heç quş adına
Yaraşmır sənin.
Ovcumdan qalxdı tez
Qanad açdı bala quş.
Evdə o baş bu başa
Bir də uçdu bala quş.
Sonra başıma qondu,
Çiyinə düşdü sərçə,
Sanki mənimlə bir də,
Bir də görüşdü sərçə.
Pəncərədən şığıdı
Qoşuldu sərçələrə,
Daha geri dönmədi,
Qayıtmadı bir kərə.
Yaxşı xatırımdadır.
Neçə gecə yatmadım.
Sərçəni unutmadım
İndi də yerdə, göydə
Nə zaman quş görünçə
Elə bilərəm odur,
Özüdür bala sərçə.

QIZLAR

Biri qaşa bənd olur,
Biri gözə bənd olur.
Biri şirin söhbətə,
Şirin sözə bənd olur.

Birisi uca boyu,
Çox şey biləni sevir.
Biri hər şeydən artıq
Deyib-güləni sevir.

Hər kənddə, hər şəhərdə
Nə çoxdur gözəl oğlan.
Qızlar, xoşlayın, sevin,
Sevmək deyil qadağan!

Gözəllik yaxşı şeydir,
Qoy xoş sifətli olsun,
Oturanda, duranda,
Şirin söhbətli olsun.

Enli küreklini də
Sevsəniz yaman deyil,
Gödək boyluya amma,
Dəməyin oğlan deyil!
Qoy sizi aldatmasın
Bircə üz gözəlliyi.
Zəhərli ilanın da,
Vardır öz gözəlliyi.

Siz ey Vətən qızları,
Ömrünüz bahar olsun!
Sevin, amma ortada
İnam, etibar olsun.
Sevdiyiniz oğlanın

Qoy enli kūrəkləri,
Qüvvətli biləkləri,
Şirin sözu, söhbəti,
Ürək açan sifəti,
Qəşəng göz-qası olsun.
Qızlar, çalışın, amma,
Bu gözəl oğlanların,
Bir də açıq ürəyi,
Ağıllı başı olsun!

TƏNQİD

Bir adət olmuşdur tənqidçilərdə:
“Yeni söz deməyib şair əsərdə”
Şükr olsun, şairlər çoxdandır bilir,
Bu tənqid özü də yeni deyildir.

“TƏNQİD”

Şimşək bil yol parladı
İşığı aləmi qamarladı.
Titrətdi dağı-daşı
Yaman çaxdı!
Onluq gecə lampası
baxdı-baxdı,
Güldü şimşəyə:
– Bir atım barıtın
Var imiş – deyə.

Daha bilmədi ki,
O ağı deyaz;
Lampadan şimşəyə
Əsla tay olmaz!

Təbiət

ƏGƏR BİLSƏYDİ...

Xəzri əsir
uzanır dənizin dili,
Buğum-buğum ləpələr
yalayır sahili.
Aparır qumu,
Gətirir qumu,
Dəniz öz işindədir;
Bilmir heç,
Soruşmur heç
Kim olduğumu.
Oyur qumu,
Yuyur qumu
Ah, bilsəydi,
Ah, bilsəydi
Mənim nələr
duyduğumu!..

YAĞIŞ YAĞIR

Damlalar, damlalar
səs salır hər yana,
İlk bahar, ilk bahar
gəlibdir cahana.
Yağışın səsine as qulaq,
Dərdi də, qəmi də tez burax!
Səsimiz qarışsın yağışın səsine,
Sevişək, sevgilim, hicranın üzünü
Çevirək tərsinə.
Yağışa as qulaq,

Dərdi də, qəmi də tez burax!
Damlalar, damlalar azalır,
Səbr elə, sevgilim,
Vüsala az qalır.

GÜLLƏR

Sən təbiətə bax
Sarı, qırmızı, ağ,
Bağlarda, güllər əkilir,
Güllərə gözlər dikilir,
Biri deyir: dərək,
yara göndərək!
Biri deyir: – qoparaq,
yasa aparaq!
Güllər qırmızı, ağ, sarı
Mum kimi!
Elə bil açılmamış
Ölümə məhkum kimi!
Mən deyirəm, əl saxlasın
Yasa da, sevdiyi qıza da
Gül aparınlar!
Gülə də, çiçəyə də
Ömür verək!
Dərməyək onları –
Açılmamış fidanlar!
Qoy bol olsun güllər,
Öz budağında açsın,
Ətrini saçsın,
Solsun, tökülsün yerə!
Dostlar, ömür verək,
Həyat verək həyatımızı
Bezəyən güllərə!

SÖYÜD

İsti yay günündə bir söyüd altda
Uzandım bir qədər dincəlim deyə.
Məni gören kimi kölgəliyində
Başladı yarpaqlar yaman əsməyə.

O, yaşıl söyüdə nə oldu gören
Niyə küyə düşdü o, nədən qorxdu?
Sərin kölgəsində uzananda mən
Külək əsməyirdi, tufan da yoxdu.

Haça yarpaqları qəşəngdi, lakin,
Bir üzü yaşıldı, bir üzü ağdı,
Bir şeyə iki üz verən təbiət,
Məni fikrə çəkdi, heyran buraxdı.

Baxdım mən söyüdə heyrətlə baxdım,
Yarpaqlar pıçhapıç pıçıldayırdı.
Barsız iki rəngli bu yarpaqlara
Gizli pıçılıtlar çox yaraşırdı.

Durdum qəmli-qəmli düzəldim yola,
Dedim: – açıq olar hər sözü mərdin.
Ayağın olsaydı bu pıçhapıçla,
Yüz illik dostları düşməni edərdin.

HƏYAT VERƏK

Sən təbiətə bax
Sarı, qırmızı, ağ,
Bağlarda, güllər əkilir,
Güllərə gözlər dikilir,
Biri deyir: – dərək,
Yara göndərək!

Biri deyir: – qoparaq,
Yasa aparaq!
Güllər qırmızı, ağ, sarı
Mum kimi!
Elə bil açılmamış
Ölümə məhkum kimi!
Mən deyirəm, el saxlastın
Yasa da, sevdiyi qıza da
Gül aparanlar!
Gülə də, çiçəyə də
Ömür verək!
Dərməyək onları –
Açılmamış fidanları!
Qoy bol olsun güllər,
Öz budağında açsın,
Ətrini saçsın,
Solsun, tökülsün yerə!
Dostlar, ömür verək,
Heyat verək həyatımızı
Bəzəyən güllərə!

SUAL

Külək yaman əsdi,
Bütün gecəni.
Əvvəl yoxladı guya
Ağacı, damı,
Hətta adamı.
Bir sözlə
Əlinə keçəni.
Bütün gecəni,
Əsdi, amma..
Bir toyuq hinini
Aşırdı,

Bir uşaq köynəyini
Qaçırdı,
Uzağa atdı.
Bir az da
Qum sovurdu,
Sonra... yatdı.

Ay külək, aşırдыңın
Hindisə,
Qaçırдыңın əgər köynəkdi,
Bu küy, kələk bəs
Nəyə gərəkdidi?

DƏNİZ

Xəzri əsir
uzanır dənizin dili,
Buğum-buğum ləpələr
yalayır sahili.
Aparır qumu,
Gətirir qumu,
Dəniz öz işindədir
Bilmir heç
Soruşmur heç,
Kim olduğumu.
Oyur qumu,
Yuyur qumu
Ah, bilsəydi,
Ah, bilsəydi
Mənim nələr
duyduğumu...

CEYRAN

Ceyran dara düşdü,
Təntidi birdən.
Ürəyi vurdu
Gözü alacalandı.
Uçurumun qırağında
Dayandı.
Solu dərə,
Sağı dağ...
Ovçu nişan aldı
Ürəyi şad,
Damağı çağ.
Tax, tarax...
Ceyran yığıldı, qalxdı,
Bir də yığıldı
Qıvrıla-qıvrıla
Can çəkə-çəkə
Döşündə qırmızı,
Yelinində ağ ləkə,
Biri südü, biri qanı,
Düzlər yas saxladı
Dağlar dilə gəldi,
Danladı insanı.

1967

SEVMİRƏM BULUDLARI

Göyə bulud gələndə,
Ürəyim sıxılır bərk,
Bilirəm ki, esəcək,
Az keçməmiş ya külək,
Ya da yağacaq yağış.
Olmasa da hələ qış.
Buludlara baxıram,
Axırlar uzaqlara,

Bəzisi ağ, bəzisi,
Kömür kimi qapqara,
Buludlardan yuxarı,
Yenə bulud qatarı.
Sevmirəm buludları,
Sevmirəm buludları.
Bilirəm ki, gərəkdir
Bizə yağış da, qar da,
Qış da, yaz da, payız da,
Allı-güllü bahar da.
Horosinin öz yeri,
Öz xeyiri var bizə,
Otlar boy atarmı heç,
Yağış yağmasa düzə?
Hə... buludu sevmirəm,
Söylədim ki, əzəldən,
Buludlardan yuxarı,
Nə var deyim, indi mən:
Buludlardan o yana,
Günəş durur qırmızı.
Görünür, sevindirir,
Hər oğlanı, hər qızı.
İstəyirəm həmişə
Göy üzü təmiz olsun!
Qara buludsuz, açıq,
Mavi bir dəniz olsun!
Örtülməsin heç zaman
Ana günəşin üzü,
Işıqlatsın şuası,
Çözü, çəmənini, düzü!
Günəşdən də o yana,
Çoxlu ulduzlar durur,
Hava qaralan kimi,
Elə bil ki, göz vurur.
Hərəsi bir dünyadır
Ulduzların bəlkə də,
Oralarda var dəniz,

Çox vətən, çox ölkə də?
Bəlkə uşaqlar da var,
Baxırlar ulduzlara?
Bəlkə uşaqlar da var,
Rəngi sarı, ağ, qara?
Deyirəm ki, nolaydı,
Ora uça biləydim,
Əgər varsa uşaqlar,
Əgər varsa zülmkar,
Qoldakı zəncirləri
Qırıb, açə biləydim!
Deyirəm ki, nolaydı,
Ora uça biləydim,
Ora uça biləydim!

XƏZƏR "QOCALIB"...

Dəniz ləpə-ləpə,
Dəniz şüşə-şüşə,
Dəniz qalxa-qalxa,
düşə-düşə,
Cavahir parıltıları,
Gözlərə düşə-düşə,
Dəniz pul-pul.
Atam dedi:
Xəzər belə olmur
həmişə,
oğul!
Ona kişi gerek
Cumuşa bərk!
Ona kişi gerek
Kişi ürək!
Babalar söyləyib:
Xəzər qərinədə bir yol belə olur,
Belə olanda,
Xəzər də adam kimi

Fikrə dalır,
Axtarır, sən demə
Xəzər ürəkli oğullarını
Tapşırmaq istəyir
bu qoca,
rahatca,
Onlara bütün varımı...
– Dənizin nə var?
Atam: – Var!.. – dedi
– Xəzərə çox yaraşır
Xəzər ürəkli
Oğullar!.. dedi.

QAYALAR

Mən bu qumların üstə keçirmişəm illəri,
Ərköyün uşaq kimi yetmişəm boya-başa.
Qarış-qarış gözmişəm qayalı sahilləri,
Sulara heyran-heyran çox etmişəm tamaşa.

Yadımdadır indi də daş atıb, tor qurduğum
Havadakı quşlara, sudakı balıqlara;
Xatirə qalsın deyə çoxlu nişan vurduğum,
Sinəsi düyüm-düyüm o sərt qayalıqlara.

Quşlar oyanmamışkən yuxudan, səhər-səhər
Çal qayanın üstünə yetirərdim özümü.
Yeltək ötüşsəydi də saatlar, dəqiqələr,
Xəzərin sularından ayırmazdım gözümü.

Sevincim aşar-daşar şıltaq ləpələr kimi,
Günüm belə keçərdi, qayğısız, səhər-axşam.
Mən dünyaya gələrkən ilk sevgimi, eşqimi
Bu sahilə, bu yerdə, bu dənizdə tapmışam.

Bir qanadlı quş oldu uşaqlıq zamanları,
Demirəm ki, eşqimi, sevincimi apardı.
İndi yada salıram bircə-bircə onları.
Ah, o günlərimin də başqa aləmi vardı!

İndi də oturmuşam haman qayanın üstə,
Axşam düşür, qaranlıq gərir öz qanadını,
Quşlar, yenə o quşlar, ötüşür dəstə-dəstə,
Mən tapıram qayada nəqş olunmuş adımı.

Yenə də nəzərlərim dikilir göy sulara,
Ulduzlarını sayırısır ləpələrdə görəsən?
Yox, yox yanılıram mən, ulduz hara, su hara?
Buruqlardır, neft çəkir göy Xəzərin dibindən.

İndi Xəzərin özgə hüsnü var, aləmi var,
İnsan oğlu onun da sinəsini bəzəyir.
Dalğaların qoynunda işıq saçan buruqlar
Cərgə ilə düzölmüş adalara bəzəyir.

Budur, yenə də ötdü havada bir dəstə quş,
Bir şamayı atılıb düşdü suya təzədən...
Qəlbim indi başqa bir gözəlliyə vurulmuş,
Uşaqlıq günlərimi unutmuram yenə mən.

İndi bu, sahillərə baxdıqca heyran-heyran
Görürəm ki, dəyişmiş qurular da, sular da.
Bu azad ölkəmizdə xoşbəxt yaşayan insan
Öz qadir əllərilə od axtarır sular da.

Hardasınız, qayıdın, ey uşaqlıq günləri,
Mən bu gözəl aləmə vermişəm öz qəlbimi.
İstəyirəm bu doğma, qayalı sahilləri
Dolanam uşaq kimi, sevəm bir böyük kimi!

Nəğmələr

SƏN MƏNİM, MƏN SƏNİN!

Qara gözün aldı canım,
Aldı canım,
Qəlbimdədir arzu, – kamım,
Arzu kamım.
Gözəllərə naz yaraşır
Naz yaraşır,
Vüsalına var gümanım
Var gümanım.
Gül gözəl,
Bil, gözəl
Sən mənim
Mən sənin.

Gəzdim Azərbaycanı
Tapdım sənin kimi ceyranı.
Gəl mənə naz eyləmə
Olum gözələrinin qurbanı.
Gül, gözəl,
Bil, gözəl,
Sən mənim
Mən sənin.

Ətirli güllər üzərəm
Üzərəm mən.
Tellərini mən bəzəyəm
Bəzəyəm mən.
Sən elimin göyçəyisən
Göyçəyisən.
Hər dərdinə mən dözərəm
Dözərəm mən.

Gül, gözəlim,
Bil, gözəlim,
Sən mənim,
Mən sənin.

Gəzdim Azərbaycanı
Tapdım sənin kimi ceyranı.
Gəl mənə naz eyləmə
Olum gözlərinin qurbanı,
Gül gözəlim,
Bil, gözəlim,
Sən mənim,
Mən sənin.

“LİRİK MAHNI”

Süze-süze gəzdim
Bu elləri
Telə-telə düzdüm
Mən gülləri.

Baxa-baxa yollara
Axtarıram yarı mən.
Şirin sözüm gəlmədi,
İki gözüm gəlmədi.

Könül verib sevdiyim,
Harda qaldı gəlmədi?

İlk bahar gəldi,
Durnalar gəldi,

Bircə sən gəlib çıxmadın,
Harda qalmısan?

Dağa-daşa düşdü
Gün işığı.
Mən olmuşam ay aman
Yar aşiqi,

Dərə-dərə gülləri
Dolaşıram elləri.

Qızıl gülüm solmasın
Sənsiz günüm olmasın.
Gözəlisen ellərin,
Əzbərisən dillərin.
Gəlməsən, ay aman,
Bilməsən, ay aman
Könlümün sözü alışıq
Yandırar məni.

NƏ OLAR?

Sən ey könlümün dostu, sirdaşı,
Niyə küsürsən hər qədəm başı?
Gəl etəyindən gözəl, tək daşı,
Mənim öz gülümsən,
Şeyda bülbülümsən,
Nə olar bir yol
Üzümə gülsən?

Azərbaycanın çoxdur gözəli,
Maral baxışlı, sözü məzəli,
Sən mənim yarım, ilkim, özəlim.
Mənim öz gülümsən,
Şeyda bülbülümsən,
Nə olar bir yol
Üzümə gülsən?

Hər görən deyir Ceyrandır, sənə,
Bütün bu aləm heyrandır sənə,
Zeynalın canı qurbandır sənə
Mənim öz gülümsən,
Şeyda bülbülümsən,
Nə olar bir yol
Üzümə gülsən?

“LAYLAY”

Yat gözümün qarası,
Ciyərimin parası.
Laylay ürəyim laylay,
Arxam, dirəyim laylay.

Göydə bulud sovuşsun,
Kirpiklərin qovuşsun.
Laylay quzum a laylay,
İki gözüm a laylay.

Sən nə şirin balasan,
Görüm yüz il qalasan!
Laylay baharım laylay.
Laylay nübarım laylay.

GƏLDİ BAHAR

“Onu bağışlamaq olarmı?” filmindən

Elimin, yurdumun çox baharı var,
Solmayan, al-yaşıl lələzəri var,
Sevən aşiqlərin düz ilqarı var,
Gəldi bahar,
Güldü bahar
Baxtımız kimi.

Canımı verərəm yara sadağa,
Sevmək vətənimdə deyil qadağa,
Amandır, gözümdən getmə uzağa
Gəldi bahar.
Güldü bahar,
Baxtımız kimi.

VAXT OLAR..

Her yanda al-əlvan
Çiçək açılır,
Baxdıqca üz gülür,
Ürək açılır.
Bəs nə üçün yerində tutmayır qərar
Arzular, arzular, şirin arzular.

Həyatım, gəncliyim
Bəxtəvər azad.
Məhəbbət insana
Verir qol-qanad,
Çataram mən sizə bir gün vaxt olar,
Arzular, arzular, şirin arzular.

LİRİK MAHNI

“Onu bağışlamaq olarmı?” filmindən

Yenə gəldi ilk bahar
Yaz gülə-gülə.
Bu qədər gəl etmə yar
Naz gülə-gülə.
Səni sevdim qəlbimlə
Ey gözəl pəri
Mənə söylə bir şirin
Söz gülə-gülə.
Mən aşiq bəndəm gülə,
Bülbüləm bəndəm gülə
Xəstəyəm qalib əlacım
Bir şirin dilə,
Sevən aşiq a gülüm
Görməz dünyanı.
Qara qaşın, ağ üzün
Olum qurbanı.

Niyə məndən gizlədirsən
Eşqini sən?
Mən aşiq bəndəm gülə,
Bülbüləm bəndəm gülə
Xəstəyəm qalıb əlacım
Bir şirin dilə.
Açılıb hər yan çiçək,
Bax, gözəl-gözəl.
Telinə əlvan çiçək
Tax gözəl-gözəl.
Yanıram hicrinlə mən
Dön sərin suya.
Ürəyimə sel kimi
Ax gözəl-gözəl.
Cavan ömrüm şad olar
Səslər hər yanı.
Qara qaşın, ağ üzün
Olum qurbanı.
Niyə məndən gizlədirsən
Eşqini sən?
Mən aşiq gələr yarım,
Dərdimi bilər yarım,
İnanıram dərmanımı
Eyləyər yarım.

LİRİK MAHNI

"Onu bağışlamaq olarmı?" filmindən

Mən qəlbimi hər gözələ
Vermərəm inan.
Mən hər gülü hər çiçəyi
Dermərəm inan.
Səni, tək səni sevdim
Ömrüm baharında mən.
İnan eşqimə gözəl yar
Düzəm ilqarımda mən.

Hər yanda bax gül açılıb
Gəl gözəl pəri.
Olmuş adın el içində
Dillər əzbəri.
Gözəl, olma məndən ayrı
Ürəyimdə var yerin.
Çıxmır xatirimdən bir an
Sənin qara gözlərin.

BADAMLI

Badamlı,
nə sərin.
Badamlı,
nə şirin.
Badamlı,
adı var.
Badamlı,
dadı var.
Dərdlərin dərmanı,
Belə su, de hanı?
Axtar, dolan bu dünyanı hey,
Bəh, bəh nə gözəl suyu var
Bizim Azərbaycanın!
İç onu, ürəyin qoy sərin olsun!

Badamlı,
qazı var.
Onun da,
bazi var.
Sezonu,
yaz olur.
Heyf ki,
az olur.
Dərdlərin dərmanı,
Belə su, de hanı?

Axtar, dolan bu dünyanı, hey,
Bəh, bəh nə gözəl suyu var
Bizim Azərbaycanın.
İç onu, ürəyin qoy sərin olsun!

Badamlı,
lal axır.
Badamlı,
bol axır.
Bulaqdan,
su çıxır,
Deyirsən
bal axır.
Dərdlərin dərmanı,
Belə su, de hanı?
Axtar, dolan bu dünyanı hey,
Bəh, bəh nə gözəl suyu var
Bizim Azərbaycanın.
İç onu, ürəyin qoy sərin olsun!

GƏNCLİYİM

Gəncliyimiz allı-güllü bahardır,
Heç solmayan gül-çiçəyi var onun.
Öz əliylə ağ günləri yaradır,
Daha xoşbəxt gələcəyi var onun.

Dağ yarı gəncliyim,
Bağ salır gəncliyim,
Baş alıb göylərə
Ucalır gəncliyim!

Göy Xəzərdə buruqların meşəsi,
Dayanmışdır sular üstə min ada.
Gəncliyimin azad əmək nəğməsi
Havalansın, qoy gurlasın dünyada!

Dağ yarı gəncliyim,
Bağ salır gəncliyim,
Baş alıb göylərə
Ucalır gəncliyim!

Eşq olsun bu şən həyata, əməyə!
Çağır gəlsin cavan qızı, oğlanı.
Qoşul, qoşul bizim bu şən nəğməyə,
Heyran edək mahnımızla dünyanı!

Dağ yarı gəncliyim,
Bağ salır gəncliyim,
Baş alıb göylərə
Ucalır gəncliyim!

QƏZƏL

"Koroğlu" filmindən

Meydan dolanır başıma aləm, bəri gəl, bir!
Zəhr ilə dolar yoxsa piyaləm, bəri gəl, bir!

Röya kimi qoy gəlməsin ey dost, sənə dünya,
Mən, tazə güləm, sanma xəyaləm, bəri gəl bir!

Naz məndə, avaz məndə, çinar qaməti məndə,
Bax, bax, necə görə Leyli misaləm, bəri gəl, bir!

Sənsiz nə günüm var, nə gecəm gözləyirəm, gəl,
Yoxsa ucalır göylərə naləm, bəri gəl, bir!

Zeynal, özünə bir belə aludəlik etmə!
Aqıl deməz aqıldə kəmaləm, bəri gəl, bir!

OLMAZ!

Kim deyir yoxsa vüsal, aşiqə dərman olmaz?
Əsil aşiq sevər, amma yara qurban olmaz.
Sevginin ləzzəti ölməkdə, əziyyətdə deyil,
Belə bir sevginin heç ömrü də bir an olmaz.
Vaxt olur, fürsət olur bir danışıb, bir gülürük,
Bəlkə də sən deyirsən: “belə oğlan olmaz!”
Baxtına küsməyirəm, hər sevən almaz yarını,
Hər sevən vəslə çata, dünyada hicran olmaz.
Demə Zeynal əriyər şam kimi hicrimlə mənim,
Vətənin eşqi kimi qüvvəli loğman olmaz.

AZ GƏLİR

Sənin eşqin üçün inan, ey mələk,
Ölməyə hazırım mənə az gəlir.
Oturub gecələr bəzən sübhədək,
Şerlər yazıram, mənə az gəlir.

Bir sənə deyirəm ömrümün şahı,
Üzün ay misalı, boyun sürəhi,
Oğrun baxışını, çəkdiyin ahı,
Min yerə yozuram, mənə az gəlir.

Canım sənin üçün qoy getsin bada,
Səndən uzaq olsun tək qəm-qada,
Əzizim kim varsa inan, dünyada,
Qəlbimdən pozuram, mənə az gəlir.

YALVARA-YALVARA

Gül üzli yar bəyənmişəm.
Nazım çəkmək olub peşəm,
Rəhm eylə, pisdir demişəm,
Halım, yalvara-yalvara.

Görməmişəm ədasını,
Gözləyirəm sevdasını,
Deyirəm ki, qadasını,
Alım, yalvara-yalvara.

Eşq əlindən gəldim dada,
Axır məni saldı oda,
Ölüm, yoxsa bu dünyada,
Qalım, yalvara-yalvara.

SƏNİN ÜÇÜN

Yağış gələr, səpələr,
Ay sürüş olar, təpələr.
Neylim əlim çatmayır
Qorxuram tutub, öpələr.

Qaş ilə göz arası.
Çıxıbdır ayın parası.
Bu dərd məni öldürər,
Bir sənə onun çarası.

Gün batar qaş qaralar
Ay yarı yardan aralar.
Səhərəcən ağrılar
Ay ürəyimdə yaralar.

Umudum ay umudum
Ay səni necə unudum.
Yaşayırım yar üçün,
Yoxsa bir ovuc qumudum.

DEYİN

O ǵ l a n:

Gedin deyin nazlı yara
Günümü etməsin qara,
Bir gün yoldur burdan ora,
Gəldim dolana-dolana.

Q ı z:

Eşqim edib naçar məni,
Şirin sözü açar məni,
Birdən qoyub qaçar məni,
Deyin oǵlana-oǵlana.

O ǵ l a n:

Necə gəlir buna dili,
Sınsın bımürvətin beli
Yurdum Azərbaycan eli.
Qaç a bilərəm heç yana
Deyin canana-canana.

Q ı z:

Yola salın o oǵlanı,
Göndərsin bizə nişanı,
Sürək bu gözəl dövranı,
Sevib inana-inana,
Sevib inana-inana.

GÖZ GÖRÜB

Ay qara gözün, badamı,
Ay tora sahr, adamı.
Çağırırım yar, səni,
Ay eşitmirsən sədamı.

Gəl mənə baxma, naz ilə,
Dindirmə acı söz ilə.
Özgəsinə baxmaram,
Ay dünya dolsa, qız ilə.

Göz görüb ürək vurulub,
Ay dərya könlüm durulub.
Ay min il çəkər nazını,
Zeynal heç deməz yorulub.

SƏN DÜZƏ ÇIXANDA

Elim başdan-başa yazdır.
Əlimdə üç telli sazıdır,
Bu nə qəmzə, bu nə nazdır,
Eyləyirsən bizə, ay qız?

Elin yurdun Azərbaycan,
Adını eşidib hər yan.
Tarlalarda tülək tərən,
Gəlməyəsən gözə ay qız.

Qonaq olsan bizim bağa,
Bülbül başlar oxumağa,
Pambıq tayı döner dağa,
Sən çıxanda düzə, ay qız.

Belə gözəl zaman olmaz,
Sənin kimi canan olmaz,
Bu dövrədən inan olmaz,
Qismət olmuş bizə ay qız.

ÇAĞIR GƏLSİN

Xəbər apar nazlı yara,
Şux cananı çağır gəlsin.
Məclisimə, şadlığıma,
Bu dünyanı çağır gəlsin!

Qoy bəzənsin başdan başa,
Nazəninlər al qumaşa,
Nur çilənsin dağa-daşa,
Xoş dövrünü çağır gəlsin!

Cənnət edək şən diyarı,
Süfrəmizdə elin varı,
Yeri, göyü, dəryaları,
Asımanı, çağır gəlsin!

BİLƏ-BİLƏ

Dindirirəm, könlüm açan
Söz demirsən, bilə-bilə.
Bəlkə mənə öz eşqini
Düz demirsən, bilə-bilə?

Mənə xəbər göndərirsen,
Sevməyirəm, bilə-bilə!
Görəndə üz döndərirsen,
Sevməyirsən, bilə-bilə.

Bir gün sənə öz eşqimi
Deyəcəyəm, bilə-bilə!
Bəsdir daha! Naz etsən də,
Sevəcəyəm, bilə-bilə!

KİMƏ SÖYLƏYİM?

"Səndən mənə yar olmaz" operettasından

Səni görən gündən
Çoxaldı dərdim.
Özüm ürəyimə
Təsəlli verdim.

Könlüm havalanıb
Kimə söyləyim?
Canım yanır, yanır
Kimə söyləyim?

Bilmirəm düzünü
Kimə söyləyim?
Qəlbimin sözünü
Kimə söyləyim?

Sevginin möhnəti
Dözülən deyil,
Əlim yar əlindən
Üzülən deyil.

Könül bağlamışam
Savalan deyib.
Gülüb, – ağlamışam
Savalan deyib.

Bilmirəm düzünü
Kimə söyləyim?
Qəlbimin sözünü
Kimə söyləyim?

FƏQANLA İNSAFIN MAHNISI

"Səndən mənə yar olmaz" operettasından

F ə q a n

Güllər, çiçəklər açır
Sən qarşıma çıxanda.
Könlüm quş olub uçur,
Sən qarşıma çıxanda.

Ürəyim al qan olur,
Həyatım talan olur,
Gözəllər yalan olur,
Sən qarşıma çıxanda.

Sarı rəngim al olur,
Ürəyimdə xal olur,
İnan, dilim lal olur,
Sən qarşıma çıxanda.

İ n s a f

Çəkil, çəkil, söz olar,
Aləm bizə göz olar...

F ə q a n

Bir sevincim yüz olar,
Sən qarşıma çıxanda.

SÜRƏYYA

Qol çırmayıb sən tarlaya çıxanda
Səs yayılır hər mahala, Sürəyya.
Ağ pambığı becərəndə, yıganda,
Gəlməyəsən heç zavala, Sürəyya.

Əməyin azad,
Diləyin azad.
Ay ellər qızı,
Bu şən ölkəmin
Bəxtəvər qızı!

Şöhretindən bu el, oba danışır,
Kolxozçular məhsul üçün yarışır,
Tarlalarda tər torpağa qarışır,
Çatmaq üçün bu vüsala, Sürəyya.

Əməyin azad,
Diləyin azad.
Ay ellər qızı,
Bu şən ölkəmin
Bəxtəvər qızı!

Nə xoşbəxtdir bar yetirib dərənələr,
Bu dünyada azad ömür sürənələr,
Döşündəki ulduzunu görənələr,
Əhsən deyir bu cələla, Sürəyya.

Əməyin azad,
Diləyin azad.
Ay ellər qızı,
Bu şən ölkəmin
Bəxtəvər qızı!

NEFTÇİLƏR

Nəğmə

Göylər təmiz, yollar açıq
Ətrafinız su,
Qolunuza qüvvət verir
Xalqın arzusu.
Əziz neftçilər,
Sizdədir hüner!

Sular üstə qurduğumuz
Hər kiçik ada,
Görün necə özəmətli
Durur deryada.
Əziz neftçilər,
Sizdədir hünər!

Mən sizinçün oxuyuram
Bu şən nəğməni.
Qoy eşitsin dənizdəki
Dostlarım məni:
Əziz neftçilər,
Sizdədir hünər!

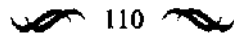
Baxın, Bakı salamlayır
Ana tək sizi,
Gözəlləşir eşitdikcə
Zəfərinizi.
Əziz neftçilər,
Sizdədir hünər!

Yurdum, elim ilham alır
Qələbenizdən,
Qəhrəmanlar od aldıqca
Sudan, denizdən.
Əziz neftçilər,
Sizdədir hünər!

MƏZƏLİ MAHNI

"Magistral" filmindən

Qara gözün badam,
O dedi: – yox, yox, yox, yox!
Mənə gəlsin qadan
O dedi: – yox, yox, yox, yox!
Dedim: insaf ele
Dedi: gülə-gülə;
Səndən yar olmaz mənə.

Düz dolan, düz otur ay kişi,
Yaş ötüb deyəsən yetmiş,
Ağzında bir dənə yox dişin,
Bir utan qızına aşiq olarmı adam?

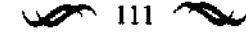
Sənə qurban hacı
O dedi: – yox, yox, yox, yox!
Hacı yar möhtacı,
O dedi: – yox, yox, yox, yox!
Dedim: – ay qız dayan,
Dedi: – olsun həyan,
Səndən yar olmaz mənə,

Düz dolan, düz otur ay kişi,
Yaş ötüb deyəsən yetmiş,
Ağzında bir dənə yox dişin,
Bir utan qızına aşiq olarmı adam?!

GECƏ MAHNISI

"Magistral" filmindən

Sus! Sus! Sus!
yatanları
gecə yar
oyatmasın
Gur səsimiz.
Laylay deyək onlara biz!
Qoy yatsınlar xumar-xumar,
Şirin, gözəl yuxu görsün
Bakılılar.
Bizə nə var?
Gözəl şəhər,
Gen küçələr,

Yer, asiman,
bütün cahan
evimizdir!
evimizdir!

Sus! Sus! Sus!
yuxudadır,
hamı yatır

Şirin-şirin.
Nə xoş, gözəl gecəsi var
şəhərimin!

Fərəhimiz sığmayır heç
Dam altında dörd divara.
Evimizdir getsən hara,
Gözəl şəhər,
Gen küçələr,

Yer asiman,
bütün cahan
evimizdir!
evimizdir!

MƏZƏLİ MAHNI

"Magistral" filmindən

Qız sevdim Nargilə,
Tutdum şirin dilə.
Dedim gəl əhd eləyək
Ay, qız bundan belə.
sevirəm,
sevirəm,
sevirəm,

Yox, yox, yox,
Qadını mən alım,
Başına dolanım,
Durulum bulanım,
Ay qız, ay qız.

Neçə gündür inan,
Yata bilmirəm
Vəslinə ey canan,
Çata bilmirəm.
Neyləyim kimə söyləyim
Bu dərdi?

Qadını mən alım,
Başına dolanım,
Durulum, bulanım,
Ay qız, ay qız.

Ay qız maaşım var,
Altımda maşın var
Hər qəmzən göz üstədir
Bollu daş-başım var,
sevirəm,
sevirəm,
sevirəm,

Mən, mən, mən!
Olmuşam aşiqin,
Gözümün işığı,
Mənim yaraşığım,
Ay qız, ay qız,
Qız dedi: – daş-başım
Başına dəysin!
Qadam o sürdüyün
Maşına dəysin!
Neyləyim kimə söyləyim
Bu dərdi!
Qadını mən alım,
Başına dolanım,
Durulum, bulanım,
Ay qız, ay qız.

MAHNI

"Ögey ana" filmindən

Hər yan əlvan, nə qəşəngdir,
Ətrafımız gül-çiçəkdir.
İşsiz durma gəl dostum beri.

Bilsin hər uşaq,
Bizimdir bu bağ,

Onun varı, hər nübarı
göy budaqları.

Bel vur, tər tök, belə işlə,
Durma, gülə-gülə işlə
Sev gülləri, gəl dostum bəri,

Bilsin hər uşaq,
Bizimdir bu bağ,

Onun varı, hər nübarı
göy budaqları!

İNŞAATÇILAR MAHNISI

"Ögey ana" filmindən

Qoy yayılsın şən səsimiz
çölə, düzə.

Qoy baş əysin şiş qayalar
gücümüzə!

Dostum, gəl, gəl
Durma, çıxacaq yollara,
Qüvvət gəlsin qollara!

Ömrümüz şən, qəlbimiz gen,
üzümüz ağ.

Günlərimiz bir-birindən
Xoş olacaq!

Dostum gəl, gəl
Durma çıxacaq yollara,
Qüvvət gəlsin qollara!

Dağ düşündən yol çəkilsin
kəndimizə!

Qoy bu yolla nur tökülsün
kəndimizə!

Dostum, gəl, gəl –
Durma çıxacaq yollara,
Qüvvət gəlsin qollara!

İSMAYILIN MAHNISI

"Ögey ana" filmindən

Quşlar, quşlar
Nə gözəl oxuyur,
Bəh, bəh, bəh, bəh
Nə gözəl qoxuyur

Yaşıl, əlvan, sarı ağ
gül-çiçəklər.

Dağların qarılıdır
Bağların barlıdır
Sevirəm mən səni
Gözəl kəndimiz.

Dağlar, dağlar
A qoca dağlar
Dağlar, dağlar
Ay uca dağlar.

Gözəl olur, sizdə
yay, qış, bahar

Yaşıl meşəli,
Azad, nəşəli,
Sevirəm mən səni
Gözəl kəndimiz.

ÇAY MAHNISI

Kimin ağrıyır canı,
Qoy çay içsin mərcanı,
Min bir dərdin dərmanı,
Çay, çay, çay.

Adın gəzir elləri,
Kimin yoxsa xəbəri
Qoy çay içsin məxməri,
Çay, çay, çay.

N ə q ə r a t

Ürəyimiz yananda
Armudu stəkanda,
Dadlısan, adlısan,
Çay, çay, çay.

Hər kəsə gəlsə qonaq
Lazım deyil soruşmaq,
Verin yeməkdən qabaq,
Çay, çay, çay.

Qışın oğlan çağında,
Yayda gün qabağında,
Gəzirlər soracağında,
Çay, çay, çay.

BİRİ BİZİM, BİRİ SİZİN DEYİLMİ?

Gürcü dostlarımıza

Bir sinədə iki ürək döyünür
Biri bizim, biri sizin deyilmi?
İki şəhər bir-birilə öyünür
Biri bizim, biri sizin deyilmi?

Sumqayıtdan Rustaviyə çıx yola,
Alın təri axıtılmışıq hər kola,
Rustaveli Nizamiylə qol-qola
Biri bizim, biri sizin deyilmi?

Bu dostluğa dünya salır nəzəri
Qartueli qardaş bilir bizləri,
Qara dəniz salamlayır Xəzəri,
Biri bizim, biri sizin deyilmi?

Qardaşlığın yenilməyən gücü var,
Tariyel tək milyon igid gürcü var,
Koroğlunun ürəklərdə bürcü var,
Biri bizim, biri sizin deyilmi?

Buynuzlara şərab tökün, a dostlar!
Süfrənizə nə var düzün, a dostlar,
Yaşa! Vaşa! İki sözün, a dostlar!
Biri bizim, biri sizin deyilmi?
Hər ikisi ikimizin deyilmi?

OLUB

Çox daş atma, yaralandım daşından
Yaşamaram, fikrim çıxsa
başından.
Qılınc varımı iti olsun
qaşından?

Kirpiklərin sinəm üstə
ox olub.
Sən özəllər danışardın,
gülərdin
Söz deməmiş mətləbimi
bilərdin.
Bir qarayıb, qocalmağı
dilərdin.
Vaxtı ilə dediklərin
yox olub!

Keçdi bahar, ötdü payız, gəldi qış,
O günlərdən indi əsər qalmamış,
Zeynalın da dərdi-dərdə
calanmış,
Amma demir yardan gözüüm
tox olub!

SÜLH MAHNISI

Ana yurdun qucağında
Boy atırıq azad, şən.
Bəslər bizi,
Səslər bizi,
Xoş günlərə bu Vətən.

N ə q ə r a t

Qoy mahnımız hər tərəfi
Ağız-ağız dolaşsın!
Qoy səsimiz keçilməyən
Meşə keçsin, dağ aşsın!

Qəsbkarlar kəsilməmişdir
İnsanların düşmanı.

Tökmək istər,
Sökmək istər
Bombalarla dünyanı.

N ə q ə r a t

Yurdumuza bir arxayıq
Qorxumuz yox davadan!
Sülh var olsun!
Bahar olsun!
Yer üzündə hər zaman!

GƏLDİ BAHAR

Elimin, yurdumun çox baharı var,
Solmayan, al-yaşıl lələzari var,
Sevən aşiqlərin düz ilqarı var,
Gəldi bahar,
Güldü bahar
Baxtımız kimi.

Canımı verərəm yara sadağa,
Sevmək vətənimdə deyil qadağa;
Amandır, gözümdən getmə uzağa
Goldi bahar,
Güldü bahar,
Baxtımız kimi.

NEYLƏSİN?

Qış qurtarar, yay olar,
Oğlan qıza tay olar,
Yar-yarı gözləyəndə,
Bir günü bir ay olar.
Gözləməsin neyləsin?

Oğlan qıza söz deyər
Hər nə desə düz deyər.
Qız oğlana "döz" deyər.
Gözləməsin neyləsin?

Qaş qaralar, şam yanar,
Dərsdədir gül üzlü yar,
Oğlan dözər, dayanar
Gözləməsin neyləsin?

Elçi göndərər qıza,
Ürəyi döner buza,
Toyu qalar payıza
Gözləməsin neyləsin?

OLAR

Bahar gələndə
Dağların başı
Duman olar;
Duman.

Yar cinləndə
Çatılar qaşı
Kaman olar,
Kaman.

Hər qədəm başı
Küsəndə halım
Yaman olar,
Yaman.

Deyirəm gələr;
Danışar, gülər,
Zaman olar,
Zaman.

1965

KƏNDİMİZ

El oyanar yuxusundan,
Dağ başını alarsa duman,
Elə bil ki, ağ cunadan
Duvağı var kəndimizin.

Saya gəlməz onun varı,
Bərəkətli tarlaları,
Suyu sərin, dağlar qarı,
Bulağı var kəndimizin.

O bir şamdır, mən pərvana,
Alqış, alqış bu dövrana,
Çox mehriban, əziz ana
Qucağı var kəndimizin.

KƏNDİMİZ

Səhər-səhər dağa, daşa səs düşər
Yuxusundan oyananda kəndimiz.
Bağçalarda şən bülbüllər ötüşər
Qızıl rəngə boyananda kəndimiz.
Yaraşlıq kəndimiz,
Gur işıqlı kəndimiz.

Bahar vaxtı vardır özgə səfası,
Dilə düşüb sərin suyu, havası,
Nə gözəldir geyib yaşıl libası,
Gəlin kimi dayananda kəndimiz.
Yaraşlıq kəndimiz,
Gur işıqlı kəndimiz.

Kolxozçular şad yaşayır qış, bahar,
Dərya kimi dalğalanır tarlalar.
Məhsulumuz ildən-ilə bol olar,
Yaşıl donun soyunanda kəndimiz,
Yaraşlıq kəndimiz,
Gur işıqlı kəndimiz.

ƏZİZ VƏTƏN

Vətənimiz bir xozansız bağçadır,
İllər boyu nobaharı var onun.
Yam-yaşıldır ağacları, gülləri,
Hor fəsildə min nübarı var onun.

Anamız sənşən,
Canımız sənşən,
Elin şöhrəti,
Sözü, söhbəti,
Ey əziz vətən.

Döyüş günü yad bağrını qanadan,
Qüdrətilə od çıxaran deryadan,
Şiş dağları özülündən oynadan,
Fərhad kimi övladları var onun.

Anamız sənşən,
Canımız sənşən,
Elin şöhrəti,
Sözü, söhbəti,
Ey əziz vətən.

Ellərimiz toy paltarı geyinsin,
Vətənimiz fəxr eləsin, öyünsün,
Onun qəlbi qəlbimizlə döyünsün,
Xalqım kimi havadarı var onun.

Anamız sənşən,
Canımız sənşən,
Elin şöhrəti,
Sözü, söhbəti,
Ey əziz vətən.

BAKI

Üfüqdə hər səhər söküləndə dan,
Şirin yuxusundan oyanan Bakı.
Günəş göy suların baş qaldıranda
Al-əlvan rənglərə boyanan Bakı.

Gündüzün əlvan,
Gecən çıraqlan,
Odlar məskəni,
Sevirik səni!

Gündüzün qəşəngdir, gecən yaraşlıq,
Sənin bu hüsnünə kim olmaz aşlıq?
Sahil işıqları olub sarmaşlıq,
Xəzərin qoynuna dolanan Bakı.

Gündüzün əlvan,
Gecən çıraqlan,
Odlar məskəni,
Sevirik səni!

Söhbətin düşübdür ağıza, dile,
Şöhrətin yayılıb obaya, elə,
Odlu sinəsindən çıxan, neft ilə, –
Yurdun keşiyində dayanan, Bakı.

Gündüzün əlvan,
Gecən çıraqlan,
Odlar məskəni,
Sevirik səni!

Necə mehribandır, oynaqdır Xəzər,
Onun sahilini bu ellər bəzər.
Daha xoş günlərə salarkən nəzər,
Ucalan, yüksələn, boylanın Bakı.

Gündüzün əlvan,
Gecən çıraqban.
Odlar məskəni,
Sevirik səni!

ŞƏHƏRİM!

Parıl-parıl parıldayır küçələr
Ötən bulud səpələyib yağışı.
Mənim Bakım gözəl olur gecələr
Sinəndə milyon işıq naxışı.

Pəncərələr açılmışdır taybatay
Gəl, qulaq as şirin-şirin hər səsə.
Mahnımızla göydə saysız ulduz, ay,
Səhərdək sanki gəlir həvəsə.

Xəzərimin sularına sal nəzər,
Ay işıqlar elə bil ki, ilandır.
Sahilində oğlan gəzər, qız gəzər,
Ceyran, maral deyərsən ki, yalandır.

Qız qalası Bakımızın vüqarı.
Bilinməyir hələ neçə yaşın var.
Qız qalası, qatar-qatar divarı,
Qız qalası, oyuq-oyuq daşı var.

Parıl-parıl parıldayır küçələr
Ötən bulud səpələyib yağışı.
Mənim Bakım gözəl olur gecələr,
Sinəndə milyon işıq naxışı.

NƏĞMƏ

Sahildən üfəqə dikilib
nəzərim, nəzərim.
Nə gözəl görünür məhrəban
Xəzərim, Xəzərim.

Ey dəniz, dalğalan,
Suları səpələ,
Qoy yusun
üzümü, üzümü.

Ey dəniz dalğalan,
Çəkmərəm bir cən
Gözümü, gözümü.
Bakıdan yol alır hər səhər
Gəmilər, gəmilər.

Salamat, xoş olsun bu səfər,
Gəmilər, gəmilər.
Gətsəniz hər yana,
Düşməyin tufana.
Baxmayın

küləyə, küləyə.
Gümüşü ağ sular
Qoy şirin arzular
Gətirsin

ürəyə, ürəyə.
Seyr edin Bakımı bir baxın
ışığa, ışığa.
Mən öziz Bakıya, Xəzərə
Aşiqəm, aşiqəm.

Xəzrisi gur səsim,
İstisi nəfəsim,

Dalğası
Vüqarım, vüqarım.
Mən sənin balanam
Başına dolanam,
Ey gözəl

Diyarım, diyarım!

Uşaqlar üçün

DƏRS SƏHƏRİ

Hələ səhər açılmamış, günəşdən qabaq,
Yatağından tezəcə qalxan uşağa bir bax,
Qıvrım, qara tellərinə çəkdikcə daraq,
O fərəhli gül çöhrəsi necə gözəldir,
Otaq dolu qəhqəhəsi necə gözəldir!

Onun böyük sevincinə üroyi dardır,
Bu şad günü gözlədiyi yeddi bahardır.
Baxın, baxın, necə şaddır, nə bəxtiyardır,
Kitabları, dəftərləri necə gözəldir,
Məktəblinin ilk səhəri necə gözəldir!

İlk səhəri dedim, bəli, olsun mübarək,
Ürəklərdə xoş arzular açsın gül-çiçək,
Daha xoşbəxt, daha gözəl günlər gələcək,
Kiçik qəlbə böyük vüqar necə gözəldir,
Məktəblərə gedən yollar necə gözəldir!

Bu yollarla addımladım mən də bir zaman,
O günlərim min yaşasın, çıxmaz yadımdan,
Doğma atam, anam kimi əziz mehriban,
Çox sevdiyim müəllimlər necə gözəldir.
Dərs ilində bu ilk səhər necə gözəldir!

Odur, məktəb qapısında durmuş uşaqlar,
Üzlərində böyük sevincə, böyük fərəh var.
Açılmışdır, bax, laybalay geniş qapılar,
Zəng vurulur, onun səsi necə gözəldir,
Müəllimin dərs deməsi necə gözəldir!

Gedin, gedin məktəblərə, gedin durmadan,
Elm, hüner dövrəndir bizim bu dövrən!
Yurdumuzda seyr etdikcə sizi hər insan,
Deyir: xoşbəxt məktəblilər necə gözəldir,
Dərs ilində bu ilk səhər necə gözəldir!

UŞAQLARA

Bir qız uşağından söyləyim sizə
Üç gündür sifəti getmir gözümündən.
Lap illər keçsə də, gəlsək üz-üzə,
O qızı yenə də tanıyaram mən.

Yaşım qırxa çatıb ağarmış başım,
Gözüm də pis görür eynək taxmasam.
Əlimdən tutmayırsən daha yaddaşım
Bir şeyə on dəfə azı baxmasam.

Amma o qız mənim yadımda qaldı
Nə özü, nə gözü, nə hörükləri...
Demirəm qəlbimi odlara saldı.
Demirəm gəncliyim dönəydi geri.

O qız, qızım yaşda gözəl uşağı
Mənə bağışladı birdən aləmi,
Onda ki, yerindən ayağa qalxdı,
Söylədi: – buyurun, öyləşin əmi.

Mənə əmi dedi tutuldum bir az,
İncidim uşağın bu söhbətindən.
Qəlbimdə etdimsə buna etiraz,
Amma dağa döndüm mərifətindən.

Durub bir kənardə səssiz-səmirsiz
Baxdı mənə sarı o xırsın-xırsın.
Bəlkə də a dostlar, siz bilərsiniz
Adı, familyası nədir o qızın?

Əynində çəhrayı gödək bir donu,
Əlində qəhvəyi kiçik çantası.
Bəlkə dostlarımdan biridir onun –
Sevimli istəkli ana-anası?

O düşdü bir yaxın dayanacaqda
“Sağ ol” deyən kimi başını əydi.
Mənim dalğın-dalğın bu an, bu haqda,
Şeir qoşduğumu hardan biləydi?

Qoy olsun, bilməyim kimindir uşaq!
Bəlkə öz qızımın rəfiqəsidir?
“Buyurun əyləşin” bu səs onun yox,
Elə öz qızımın zərif səsidir?

Qoy bilsin o kiçik, o ədəbli qız,
Qoy bilsin bu sirri bütün uşaqlar.
Zeynal əmiləri bu şəri yalnız,
Gözəl uşaqlara yazmış yadigar.

Bilin incimərəm, min il yaşaram,
Üzük qaş kimi alın dövrəmi,
Daha da fəxr edib cavanlaşaram,
Mənə mərifətlə desəniz emi!

CEYRAN QIZIMA

*Dostum, bəstəkar
Emin Mahmudovun qızına*

Ceyran, dağlar yaraşığı,
Sən evimin bəzəyi.
Yanaqların ay işığı,
Özün mənim ürəyim.
Bircə qızım,
Dirçəl qızım,
Ceyranların ceyranı.

Uzaq olsun ceyranımdan
Ömrün dərdi, bəlası.
Böyü-böyü, dirçəl boy at,
Ay atanın balası!
Bircə qızım
Dirçəl qızım,
Ceyranların ceyranı.

Çəkim sənə keşiyini,
Beşiyində yatanda.
Sənə balam deyəcəyəm
Yüz yaşa da çatanda:
Bircə qızım
Dirçəl qızım,
Ceyranların ceyranı.

OĞLUMA

Bir ay tamam olmamış göz açdığım həyata,
Sifətində gülümsər bir bahar görürəm mən.
Kiçik dodaqlarının deməsiyçün bir “ata!”,
Ömrümün yarısını indidən verirəm mən.
Yatırsan mışıl-mışıl ananın qucağında,
Nə səsini eşidir, nə sözümü qanırsan.
Xırdaca beşiyində – öz isti qundağında
Bəzən haray qoparır, bəzən xumarlanırsan.

Bu adətdir özəldən, atalar övladına
Ömürlük bir yadigar, bir miras qalsın deyə,
Yoxsul bir daxma qoymuş balasının adına,
Dövlətli kaşanələr tikdirmişdir hədiyyə.

Görürəm ki, yatırsan yuxun baldan dadlıdır,
Duymayırsan atanın bu gecəki halını,
Onun şair xəyalı indi quş qanadlıdır,
O indidən düşünür oğlunun iqbalını.

Yəqin ki, mən də bir gün karvanımı çəkərək
Köçəcəyəm dünyadan, yumaraq gözlərimi,
Atan səni etsə də, darıxma, vədəsiz tərk,
Mən səninçün qoyuram öz ürək sözlərimi.

SİZİN SƏSİNİZ

İki ay dalbadal günlər ötüşdü,
Qapımı əlimlə açdım, bağladım.
Hər dəfə səsiniz yadıma düşdü,
Kandarda bir qədər ayaq saxladım.

Gözümdə intizar, əlimdə açar,
Yenə də qapımın zəngini basdım.
İnsanın qərribə adətləri var,
Kimsəsiz mənzilə qulaq da asdım.

Dedim səsinizi eşidim barı,
Yenə güllüş görüm dodağınızda.
Amma məyus-məyus burdum açarı,
Səsiniz gəlmədi bircə ağız da.

İsti yay günündə qurudu tərım,
Otaq bumbuz oldu, sandım ki, qışdır.
İlk dəfə görmədi sizi gözlərim,
Ürəyim heç belə sıxılmamışdı.

Hanı əvvəlki səs, hanı qalmaqal,
Hanı uşaqların bəs harayları?
Sandım, divarlar da lal kəsilib, lal,
Dedim, qurtaraydı bu yay ayları!

Gəldim rahatlanım, uzanım bir az,
Yumdum gözlərimi, yuxum gəlmədi.
Düşündüm, heç belə sakitlik olmaz,
Amma ki, ürəyim bir dincəlmədi.

Durdum şər yazım tək otaqda mən,
(Hər zaman səs-küyden gileylənərdim)
Gördüm şairlik də gəlmir əlimdən,
İnanın, desəm ki, çoxaldı dərdim.

Siz məndən uzaqda iki ay tamam,
Yeriniz yamyaşıl yaylaqlar oldu.
Gözümdə intizar, yaman darıxdım,
Sizsiz gen otaqlar mənə dar oldu.

Qayıdıb gəldiniz, balalar, geri,
Ürəyim qayıdıb yerinə düşdü.
Siz doğma evimdən gedəndən bəri,
Dedim aylar deyil, illər ötüşdü.

Oxuyun, şadlanın, danışın, gülün,
Heç əskik olmasın səsiniz evdən.
Sizin səsinizlə keçən hər günü
Sakit yüz ilə də dəyişmərəm mən!

Xoş gəlib yaylaqdan bütün uşaqlar,
Öz Əlim, İlqarım, Gülərim mənim!
Qəlbimdə çox şirin bir diləyim var.
Heç sizsiz olmasın günlərim mənim!

ƏLİ GÜLSÜN!

Oğlumun Əlidir adı.
Evimizin ilk övladı
Ərköyümmü deyim,
Dəcəlmə deyim,
Şiltaqmı deyim,
Adi bir uşaqmı deyim?
Heç biri deyil.
Bəzən elə bil
Yekə kişidir;

Nə desən eşidir,
Nə desən edir,
Qulluğa gedir,
Bəzən başından aşır
Şıltağı,
Tanımaq olmur
Daha uşağı.
Bəzən görürsən
Həlim olur
Lap quzu kimi.
Evin oğlu deyil,
Qızı kimi.
Bir küncdə əyləşir,
Oyuncaqlarıyla əlləşir.
Nə qulluğa getmir,
Nə söz eşitmir,
Nə kişi kimi
Kişi olmur,
Nə qız kimi qız.
Tutması tutur,
Hər şeyi unudur.
Kəsir, doğrayır,
Tikir, biçir.
Beləcə saatlar keçir.
Deyirəm ağıllı-başlı,
Altı yaşlı
Uşaqdır Əli!
Xoşdur mənə
Hər işi, əməli.
Qoy keyfi gələndə
Ərköyün olsun!
Niyə olmasın axı?
Qoy keyfi gələndə
Atılsın düşsün
Yanaqları pörtüşsün!

Niyə pörtüşməsin axı?
Qoy keyfi gələndə
Kessin, doğrasın, biçsin,
Lap saatlar keçsin!
Niyə keçməsin axı?
Qoy keyfi gələndə
Desin, gülsün,
Ağzından gül tökülsün;
Niyə tökülməsin axı?
Nə qədər mən varam,
Anası var.
Onun öz aləmi,
Onun öz dünyası var!
İstəyəm güfüşlərindən
Dan sökülsün,
Ürəyimə sinəm dolusu
Fərəh tökülsün,
Əlimin dodaqları
Gülsün,
Əli gülsün.

TAPMACALAR

Çöldə, düzdə qaçaram,
Hər qapını açaram.
İstəsəm ağacları
Kökündən qopararam.
İstədiyim tərəfə
Adam da apararam.
Adımı tapın görək
Söyləyin nəyəm?.. (külək)

Əvəllər yaşıl olur
Sonra qızıl tək sarı.
İnsanlar deyir ona
Xalqın dövləti, varı,
Nə suyu vardır onun
Nə də üzən gəmisini,
Uşaqlar onun adı
Nədir? (taxıl zəmisini)

Məni sevən hər kəsin
İşi çox asan olur.
O, hər işi bacaran,
Yaxşı bir insan olur.
Uşaqların çoxusu
Adımı bilir əlbət,
Tanımayan var isə
Tapsın adımları... (zəhmət)

Məni sevən hər insan
Çatır şöhrətə, ada
Mənim köməyimlə o,
Xoşbəxt olur dünyada.
Ağıllı adamların
Dostuyam həmişəlik
Axtarın, tapın indi
Adımı, nədir?.. (bilik)

Boynum uzundur,
Bədənim gödək.
Gözlərim iri,
Qulaqlarım şək.
Görübünüzmü?
Məni bir dəfə?
Tapın adımları
Nədir? (zürəfə)

Nə ağı var, nə dili,
Amma bilir hər dili.
İstəyirsən danışdır
O hamıya tanışdır.
Ağzında çox mahnısı,
Çoxlu sözü var onun,
İki dənə düyməsi,
Bircə gözü var onun. (radio)

Qaldırdığım yük,
Özümdən böyük,
Yerin altında
Yaşayaram mən,
Çör-çöp tapan tək,
Orası sevincək
Daşıyaram mən. (qarışqa)

Yanağım yamyaşıldır,
Dodağım qıpqırmızı.
Kim sevməz bostandakı
Deyin, şirin. (qarpızı)

Havada süzər,
Quruda gəzər,
Su görsə üzər,
Tapınız görək,
Bu nədir?.. (ördək)

Qanadları var, –
Ala-bəzəkdir.
Oylağı güldür,
Çəmən-çiçəkdir.
Amma, nədənsə
Ömrü gödəkdir.
Kim tapar nədir?
O... (kəpənəkdir)

Güldən, çiçəkdən
Xoşum gəlir çox,
İşləməkdə heç,
Bərabərim yox.
Bütün il boyu
Yığdığım varı,
İnsanlar ilə,
Bölürəm yarı.
Kim deyər mənim
Adımı?.. (arı)

Dağlarında bahar, yaz,
Əriməyən qar olur.
Bağlarında min cürə
Meyvə olur, bar olur
Çoxdur çayı, çəltiyi,
Portağalı, limonu.
Uşaqlar, fikirləşin,
Görək kim tapar onu? (Lənkəran)

Yolunda dağ, dərə var,
Çoxluca mənzərə var.
Maşınlar düşür yola,
Hey burula-burula,
Böyük şairlər verib
Xalqımıza bu şəhər,
Onun adını görək
Kim hamıdan tez deyər? (Şamaxı)

Bura nə gəmi üzür,
Nədə ki, qatar gedir.
Dağları aşa-aşa
Saysız maşınlar gedir.
Onun gözəl neməti
İncə, zərif ipəkdir.
Bu şəhərin ipəyi
Azərbaycanda təkdir.
Onun adını görək
Kim birinci deyəcək? (Nuxa)

Arazın sahilində,
Bir şəhər var uşaqlar,
Adı, sizə şübhəsiz
Lap çoxdan tanış olar.
Buranın daş duzunun
Qiyməti çox böyükdür.
Bütün vətənimizdə
Şöhrəti çox böyükdür.
Görək kim tez tapacaq
Fikirləşiniz ancaq. (Naxçıvan)

Azərbaycanda
Var iki dəniz:
Biri Xəzərdir.
Biri? Bilsəniz?.. (Mingəçevir dənizi)

Şəhər gözəldir,
Şəhər təmizdir.
Bu bizim doğma
Şəhərimizdir
Qazanmışdır ad.
Boru, saf polad
Verir hər yana.
Respublikamız
Azərbaycana. (Sumqayıt)

Poemalar

MƏNİ BAĞIŞLAYIN...

Dolduqca insan yaşa,
Keçdikcə illər, aylar,
Sanki ötən günləri
Onu səslər, haraylar.

Yaxşı işi yad eylər
İnsan, üzü ağ olar.
Yaman işlər qövr edib,
Ürəyində dağ olar.

Yaman işlər...

Mənim də
Olub yaxşım, yamanım.
Bağışlayın siz məni,
Sizə gəlir gümanım;
Sapandla daş atdığım,
Yuxudan oyatdığım,
Düşünü qanatdığım,
Nəğməli, səslə quşlar,
Gözəl nəfəsli quşlar,
Bağışlayın siz məni!

Ölkəmi oymaq-oymaq
Dolaşmışam, gəzmişəm.
Çəmənliyə düşəndə,
Göy otları özmişəm.
Çiçəkləri, gülləri,
Əl uzadıb üzmüşəm.
Sizdən bir xahişim var.

Ey üzdüyüm çiçəklər,
Tapdadığım göy otlar,
Bağışlayın siz məni!

Bahar üzə güləndə,
Çölə, düzə güləndə,
Hər yan ürək açanda,
Kəpənəklər uçanda,
Çox qovub incitmişəm
Tutub, candan etmişəm.
Ey xallı kəpənəklər,
Zavallı kəpənəklər,
Bağışlayın siz məni!

Müəllimim çox olmuş,
Hamısını sevmişəm.
İndi də bax, onları,
Yad eyləməkdir peşəm...

Rast gəlirəm ara-bir
Bəzisinə küçədə.
Bəzisi güclə gəzir,
Qocalıbdır necə də...

Qoluna da girirəm
Keçən zaman küçəni,
Deyir – oğul, çox sağ ol,
Diyən incitdim səni.

Gülümseyir ötəri
Əsir əli, ayağı.
Yenə də qarşısında
Mən bir uşaq sayağı
Dayanıram, dururam,
Boynumu da bururam.

Baxır mənə bu qoca,
Deyir: – xoşbəxt olasan,
Oğul, dünya durunca.

Tanınayır o məni
Yəqin tamam unutmuş.

Nə bilsin ki, sinifdə
Mən idim uçuran quş?
Nə bilsin ki...

... Bir səhər

Qar altındaydı səhər.
Məktəb yolu enişdi,
Xizəklər işə düşdü.
Uşaqlar nə sürüşdü,
Uşaqlar nə sürüşdü!
Sürüşdükcə qar dönüb
Ayaq altda buz oldu.
Məktəb yolu elə bil,
Şüşə kimi düz oldu.
Belə görəndə buzu,
Yaman sevindik düzü.
Yoldan keçən bilməsin –
Deyə bu hiyləmizi,
Dedik qar səpək yola,
Qoy itsin buzun izi.
Buz üstə səpdik qarı
Tez çəkildik kənara,
Gizlənilib göz yetirdik
Yol keçən adamlara:
Biri sürüşdü keçdi,
Biri mayallaq aşdı,
Biri yerə oturdu,
Ayaqları dolaşdı.

Sürüşdükcə adamlar,
Yıxıldıqca adamlar,

Biz gülürdük o ki var...
Sonra... çox yaman oldu.
Elə bil ki, bir anda
Hər tərəf duman oldu.
Nə edəydim gecdi, gec?!
Qışqıra bilmədim heç.
Kilidləndi dodağım,
Tərpenmədi ayağım.
Gözümü açan zaman
Gördüm müəllimimdir
Buz üstündə uzanan
Başında qan izi var,
Qar kimi bənizi var.
Göz açıb baxa bilmir,
Yerindən qalxa bilmir.
Tez başını sardılar,
Qaldırıp, apardılar.
Çox deyindi adamlar:
– Heç belə də iş olar?

Bilmirik nə oyundur,
Bilmirik nə peşədir?
Buz elə bil şüşədir.
Kim eləyib, bunu kim?

Üzümdə qəm,
Gözümdə nəm,
Dolanıram
Küçəni.

Gətirərəm
Xəyalıma
Bir-biri olub
Keçəni.

Niyə çıxdı
Əllərimdən.
Bu dəcəllik;
Bu xəta?

Görən həkim
Qaytararmı
Onu bir də
Həyata?

Keçir-gedir
Ətrafımdan
Qatar-qatar
Adamlar.

Heç kəs bilmir
Ürəyimin
Dağlar boyda
Dərdi var.

Gözlərimin
Qarşısında
Nə adamlar
Nə küçə...

Qar üstündə
Başı qanlı
Müəllimdir
İndicə.

Hara getsem
Tutur sanki
Yaxamdan öz
Günahım.

Sakit etmir
Ürəyimi
Nə göz yaşım,
Nə ahım.

Bəlkə öldü,
Sağalmadı
Bu yaradan
Müəllim?

Bəlkə indi
Deyir, gülür,
Yaxşılaşır,
Nə bilim?

Bəlkə dönə
Bilməyəcək
O məktəbə
Heç vədə...

Mın cür fikir
Dara çəkir,
Boğur məni
Get-gədə.

Günlər bir-bir ötüşdü,
Bir ay başa yetişdi.
Uşaqlar ara-sıra
Müəllimə deytilər.
(Halım necə olardı
Sırrımı bilsəydilər?)

Bir gün mən də qoşuldum
Onların cərgəsinə,
Mən də qoşdum səsimi
Onların şən səsinə.

Dərstdən sonra yığışdıq
Əlimizdə gül-çiçək,
Xəstə müəllimgilə
Getdik, ona baş çəkək.

Getdik... amma bilmədim
Yolu necə getmişəm.
Getdik deyə bilmədim
Amma "günah etmişəm..."

Müəllim görəni kimi
Yaman güldü gözleri,
İndi də yadımdadır
Xoş sifəti, sözləri.

Dedi: – Oğul, keç əyləş,
Xoş gəlmisən sən bizə.
Sonra dedi: – uşaqlar
Çöldə qar çıxıb dize.

Ehtiyatla gedin ha
Qarın altı buz olar...
Eşidincə bu sözü,
Əzab çəkdim o ki var...

İndi məni tanımır,
Unutmuşdur bu qoca.
Yenə məni tər basır
Qarşısında durunca.

İstəyirəm dil açım,
Tanıtırdım özümü.
Qəhər boğur, qoymayır
Söyləməyə sözümlü.

İstəyirəm deyim ki,
Məndim düzəldən buzu...
Qoca deyir: – ay oğul,
Qoy olsun ömrün uzun!

İstəyirəm yalvarım,
Qarşısında çöküm diz,
Deyim: ey əziz insan,
Günahımdan keçiniz.
İtirirəm özümü,
Qəhər boğur, qoymayır,
Söyləməyə sözümlü.

İndi dolmuşam yaşa
Keçənlərə çatmır əl.
Yoxdur mənə baş qoşan,
Təhmət edən “ay dəcəl!”

Amma yaxşı olardı
Kiçiləydim bir də mən,
Dönə-dönə öpəydim
Müəllimin əlindən

Əzabımı bilərdi
Göz yaşımından, ahımdan,
Bağışlardı o məni,
Keçərdi günahımdan.

Gəlsə indi əlimdən,
Kiçilərdim bir də mən,
Hər ağacın, hər kolun,
Keşiyində durardım.
Çox heyvana, çox quşa,
Özüm yuva qurardım.

Gəlsə idi əlimdən
Kiçilərdim bir də mən,
Xoş bir bahar günündə
Diz çökərdim bu gözəl
Təbiətin önündə,
İnsanların önündə,
Deyərdim: – günahlarım
Olmuş, əgər şübhəsiz,
Bağışlayın, məni siz!
Bağışlayın, məni siz!

“İÇƏRİŞƏHƏR”

Mən İçərişəhərdə
Yetmişəm boya, başa.
Bələdəm hər ağaca,
Hər küçəyə, hər daşa.

İçərişəhər dedim,
İllərin yadigarı,
Orda hər ev, hər qala
Xalqımızın vüqarı...

Yeni mənzilimizdə
Yaşasam da rahat, mən,
İçərişəhəri heç
Unuda bilmirəm mən.

O yerdə ki, böyüyüb
Boya-başa çatmışan,
Orda ki, çox gecəni,
Çox gündüzə qatmışan,
Orda ki, beşik asmış,
Layla söyləmiş anan,
Çıxarmı heç insanın
Əzəl yeri yadından?

Bax, keçir xətirimdən
Yenə də pərdə-pərdə
Yıxıldığım, qalxdığım,
Darısqal küçələrdə...

Burc üstü, su ovdanı,
Məşhur Xıdır dalanı,
Bir də o “Sınıq qala”
Gözümün qabağında
Dilə gəlir az qala.
Deyirlər: “nə oldu, sən,
Bizdən üz döndərmisən?”

Yox mən üz döndərmədim
İçərişəhərimdən.
Bir an belə olمام,
Köçəri, şəhərimdən.

Azərbaycan elimdir,
Bakı, yuvam, məskonim.
Gilavanı, xəzrisi
Nəğməm, səsimdir mənim.
Babam göz yaşı tökmüş
Axan Kürə, Araza.
Yüz illərlə yaşaram,
Dərya kimi coşaram,
Kəpəzdən gələn külək
Tellərimi darasa...
Ürəyimdə Şuşanın
Bu havası hər an var.
Mənə vüqar getirir
O, başı qarlı dağlar.
Necə deyim Lənkəran,
Nuxa, Quba, Şamaxı,
Mənə əziz deyildir?
Qədim Azərbaycanın
Mən də oğluyam, axı!

Deyirəm ki, uçmuşam
Köçəri bir quşam mən.
İçərişəhərimdə
Axı, doğulmuşam mən.

Hər naxış bir ustanın
Əməlidir, işidir.
Daş üstündə hər yazı
Xalqımın keçmişidir.

İçərişəhərimdə
Hər küçə, hər ev, qala
Çəkir, çəkir aparır
Bəzən məni xəyalə:

... Daşlar qalaq-qalaqdır
İnsanlar axın-axın,
Toz torpağa bulaşmış
Fəhlələr gəlir yaxın.

Xan, əliylə göstərir
Təpəlikdə bir yeri,
Deyir: – burda salınsın
Dövlətimin şəhəri.
Sinə açıq, baş açıq,
Daş yonur, təməl qoyur
Usta, əlində palçıq.
Evdə uşaqları var
Bunun xana nə dəxli?
Ac-yalavacdır onlar,
Bunun xana nə dəxli,
Daş ağır, bina uca,
Bunun xana nə dəxli?
Qaldıra bilmir qoca
Bunun xana nə dəxli?
– Su yoxdur palçıq tutam
– Tər axıt, tərnlə tut!
– Bir qırpım olmaz yatam.
– Onu, bir yolluq unut!
– Karxana çox uzaqdır
Kənəkdir daşın yeri,
Ya xan, can sənə qurban,
Batman gəlir hər biri.
– Sürün, yeri, iməklə,
Gətir, daşı palçığı!
Yer titrər, tufan qopar,
Tutsa xanın acığı!

Əyan nadan, xan nadan,
İnsanlar qul doğulmuş
Məyər başdan binadan?
Əmr eləyən beş nəfər,
Əzab çəkən el-elat

Qarnın ac, bədənin tər,
Sən onların qur, yarat!
Palçıq tutub tərnlə,
Qabarlı əllərinlə
Daş daşı, suvaq daşı,
Olsa sinən, küreyin
Baxına ki, dalaq, daşı!
Xan əmridir, şəhər sal,
Minarəli, qalalı.
Ey qızıl əlli usta,
Sən ey başı bəlalı!
Barmaqların bəzədi
Divarları, tağları,
Yad kimi gözdin, amma,
Tikdiyin otaqları.

Minarələr ucaldı
Başı buluda deydi,
Zaman sənin qəddini
Bir çubuq kimi eydi.

Ölkələri dolandı
Daş üstündə hər yazın,
Sən insan sayılmadın
Önündə bir qanmazın.

Xəbər gəldi bir səhər:
Çoxdur xanın düşmanı,
Sübhə kimi gecələr
Dincəlmək bilmir, canı.

Səni xan hüzuruna
Gətirdilər bu səhər.
Min bir naxış tökdüyün,
Əllərinlə tikdiyin,
Otağı bürümüşdü
Aİ xarələr, tirmələr.

Sən Xəzər sahilində,
Azərbaycan elində
Daşı torpağa qatdın,
İmarətlər yaratdın.
Bakımızı əllərin,
Dırnaqlarınla qurdun.
Amma zülmkar xanın,
Hüzurunda ey usta,
Qolları bağlı durdun.
Çalışdın, od yurduna
Sadiq bir oğul kimi,
Qarşıladı xan səni
Qolu bağlı qul kimi.

Sorğu-sual almadı,
Qısa bir əmr etdi xan:
– Sahilədək yeraltı
Yol çəkilsin buradan!
Düşmən güc gəlsə bizə,
Bu yolla sağ-salamat
Çıxa bilim dənizə!
– Sən ey xanların xanı,
Məndə o cürət hanı?
Şahiddir ki, yaradan,
Sahilədək buradan
Qayadır başdan-başa,
Balta işləməz daşa...
Bir də, mənzil uzaqdır
– Yol çəkilsin!
– Bu ağdır...
– Çəkilməsə, bil, başın,
Şəhər vurulacaqdır!

Ömür ağır, gün qara,
Cəllad qapı dəlində.
Camaat qan ağlayır,
Xan öz cah-cəlalında.

Sən, ölümü seçərdin,
Bilirəm, usta, ancaq,
Gözlərinin önündə
Dayandı oğul, uşaq.

Sən başını qaldırıb
Xana dedin: – baş üstə...
İllərlə tər axıtdın
Qaya üstə, daş üstə...

Xəzərin sahilində
Bir gün işığa çıxdın,
Sən günəşin üzünə
O gün həsrətlə baxdın.

Qayaları yaranlar,
Yer altında qalanlar...
Hesabı yox, sanı yox
Heç birinin canı yox.

Min insanın bir anda
Həyatı getdi bada,
Təki xan rahat-rahət
Nəfəs alsın dünyada.

O axşam qorxu aldı
Hökmüdarın canını.
Topladı məşvərətə
Xan, bütün əyanını.

Dedi: – ölənlər ölüb,
Qalan ustadır ancaq.
O, yaşasa ürəyim,
Heç rahat olmayacaq.
Əvvəli, memardır o,
Böyük sənətkardır o.
Usta yaşarsa əgər,
Gedər, başqa bir xana
Belə bir şəhər tikər...

Əyanlar baş əydilər,
Dedilər: – bəli, bəli,
Onda əmr eləsin xan,
Kəsilsin iki əli...
Xan dedi: – ölsün görək!
Gizli yolun sirrini
Bircə özümüz bilək.
Sevməyir memar bizi,
Qorxuram ki, gün gələr,
Düşməyə satar bizi!

Deyirlər ki, o gecə
Xəzər yaman aqladı,
Dalğalar aşdı, daşdı,
Sahili qucaqladı.

Deyirlər ki, o gecə
Xəzri tufan qopardı,
Ustanın fəryadını
Uzaqlara apardı...

Deyirlər ki, o gecə
Ürəyində qəm dağı,
Gözlərinin önündə
Bir də oğul, uşağı,
Memar, dar ağacına
Gəldi başı aşağı...

... Mən, İçərişəhərdə
Yetmişəm boya, başa.
Bələdəm hər döngəyə
Hər küçəyə, hər daşa.

Günlərlə dolaşmışam
Küçələri mən azı,
Bir tarix söyləmişdir
Daş üstündə hər yazı.

Evimiz alçaq, qədim,
Binalardan biriydi.
Bəlkə bura memarın
O böyük sənətkarın
Öldürülən yeriydi?

Bəlkə buraya axmış
Onun müqəddəs qanı?
Bəlkə bu yerdə memar
Ürəyində arzular
Demiş abad eləyim
Anam Azərbaycanı?

Bəlkə haman bu yerdə
Babaların töküüb tər,
Salıb Bakı adında
Əzəmətli bir şəhər?

Ona görə alçaq ev,
Ona görə dar küçə,
Bilsəniz ki, mənimçün
Necə əzizdir necə!

Hər daşı, hər kərpici
Babalardan xatirə.
Mən borcluyam bu yerə.
Mən bağliyam bu yerə!

Doğrusu, bir ovucdu
Otağımın tutarı.
Orda keçirmişəm mən
Qırx qışı, qırx baharı...

İndi evim şəhərin
Ən gözəl bucağında,
Uşaqlarım boy atır
Güllərin qucağında.

Otaqlarım bol, geniş,
Məhəlləmiz tər-təmiz.
Solumda yam-yaşıl bağ,
Sağımda göm-göy dəniz.

Küçəmizdə çinarlar
Sanki verib baş-başa...
Mən, İçərişəhərdə
Amma dolmuşam yaşa.

Qınamayın, ey mənim,
Alçaq evim, dar küçəm,
Sizin xəyalımızda
Keçir çox günüm, gecəm.

Qınamayın siz məni,
Söyləməyin köçəri.
İndi gözəl Bakıda
Nə bayır, nə içəri?

Dünən evciyəzimi
Dağıtdılar fəhlələr,
Gözümün qabağında
Ötüşdü keçən illər.

Gözümün qabağında.
Qaranlıq, dar otağım,
Olundu dağım-dağım,
Gözümün qabağında.
Qırx il enib düşdüyüm,
Üstündə əyləşdiyim,
Əyri-üyrü pillələr
Söküldü birər-birər,
Gözümün qabağında.
Yatdı daxmamın damı,
Gördüm qoca anamı,
Gözümün qabağında.

Gözlərim yaşardısa,
Vüqarım, dağa döndü,
Bir anda əziz Bakım
Yam-yaşıl bağa döndü,
Gözümün qabağında.

Daxmaların yerində
Qalxdı binalar göyə,
İçərişəhərlilər
Axışdılar küçəyə,
Gözümün qabağında.

Qoca qala divarı,
Xalqımızın vüqarı,
“Şəşalı” da, “ovdan” da,
Cavanlaşdı bir anda
Gözümün qabağında.

Bir gün küçəyə çıxdım
Qarşılayım baharı,
Gözəl Bakıma baxdım,
Gördüm qoca Memarı,
Gözümün qabağında.

Keçib yüz-yüz bahar, qış,
Yenə ana torpağı
O gəzir qarış-qarış,
Gözümün qabağında.

O gəzir Bakımızı,
Qara gözlü, xoş üzlü
Görür oğlanı, qızı,
Deyir: – nəvələrimdir!
Bu torpaqda gül açan
Mənim alın tərimidir,
Mənim əməllərimdir.

KARVAN GEDİR...

Yəqin tanıyırınsız
Şamaxını, uşaqlar,
Onun qədim, çox qədim
Tarixlərdə adı var.

Bu torpağa o zaman
Gözəl Şirvan demişlər.
Onu bir yol görənlər
Olar heyran, demişlər.

Bağlarının barına,
Dağlarının qarına,
Şır-şır bulaqlarına,
Cana dərman demişlər.

İpəyi düşmüş dilə,
Evləri batmış gülə,
Şirvandan neçə elə –
Gedir karvan, demişlər.

Belə Şirvandı Şirvan,
Uca dağlar içində,
Zümrüd rəngə çalardı
Yaşıl bağlar içində.

Dəvələr yorğun-argın,
Dəvələr qatar-qatar,
Sarvanlar gecə-gündüz
Nə dincələr, nə yatar...

Bir tuluq su götürür
Bir aylıq yola sarvan.
Baxır göydə ulduza,
Yerdə hər kola sarvan.

Şirvan qalır arxada,
Qarşıda çöl, dağ, dərə,
Karvan qum səhrasında
Baş alır yad ellərə.

Dəvələr lökküldəyir,
Karvan hara tələsir?
Şirvanın nemətini
Gözləyir İraq, Misir.

Hindistandan, İrandan
Eşidilir sorağı,
Yaxşı pula satılır
Şirvanın hər növrağı.

Tacir imarətində
Gözəl eyvanındadır,
Onun fikri, xəyalı
Mal-dövlət yanındadır.

Başı bələli sarvan,
Evdən aralı sarvan,
Özü yollardadırsa,
Canı Şirvanındadır.

Qum dənizi narındır,
Qumlar necə harındır?!
Qum da, mal da, cahan da
Sanki varlılarıdır.

Qumlar hücum eləyir
Yollara dalğa-dalğa.
Sarvan, bələli sarvan
Yene düşür qabağa.

Ətrafa salır nəzər
Nə yol vardır, nə koma.
Ağır yüklü dəvələr
Ləkləyir, batır quma.

İrəlidə gedənin
Enir, qalxır sinəsi,
Xəbər verir sarvana
Boğuş zıncırov səsi.

Mənzil uzaq, yük ağır,
Göydən od-alov yağır,
Nə çəkmədin, ey fağır,
Sən Şirvandan çıxalı?

Bir içim suya həsrət,
Şirin yuxuya həsrət,
Elə, obaya həsrət,
Sən Şirvandan çıxalı.

Yanır dilin, dodağın,
Qabar salıb ayağın,
Acdır oğul-uşağın
Sən Şirvandan çıxalı.

Dəvələrə nə var ki,
Bir qırpım tikan bəsi!..
Sarvanın tuluğu boş,
Çörəksizdir heybəsi.

Eybi yox, qul olsa da
Sarvan, xana, əyana,
"Oğlum çıxarar məni
Bir gün bəlkə bir yana".

Ürəyindən keçənlər
Göydə ulduz qədərdir,
Hər qaranın ağı var,
Pis gün gəldi-gedərdir.

Sarvan Məmməd güc verir
Qabarlı ayağına.
Düşür qəmli, kədərli
Karvanın qabağına...

Dülgərlik eləyərmiş
Məmməd Şirvandan əvvəl.
Bir külfətin çörəyi
Çıxmazmış, dolan di gəl!

İndi sarvan olubdur,
Yol göstərir karvana.
Deyir Əfzələddinin
Çıxsın tək bir yana.

Onun ciyərpərəsi,
Gözlərinin qarəsi,
Yaman diribaş imiş,
Uşaqların içində
Əfzələddin baş imiş.
Məmməd kişi hər səhər,
Dolanmaqçın bir təhər
Gah taxta daşıyırmiş,
Gah pəncərə hörərmiş,
Gah dülgərlik eləyib,
Çətin işlər görərmiş.
Gecə-gündüz töküb, tər,
Salarmış öz qırdığı
Ağaclardan körpülər.
Beləcə ötmüş illər
Söyləyirlər, deyirlər
Ki, bu dülgər Məmmədin,
Həyatı ağır, çətin
Olsa da dözmüş buna,
Çalışmış elm oxutsun,
Öz istəkli oğluna.
Almış ona çox kitab,
Öyrətmiş yazı, hesab.
Əfzələddin hər səhər
Doğmamış günəş hələ,
Axtararmış özünə
Maraqlı bir meşgələ.
Yenə bir səhər erkən

Uşaq qalxıb yerindən
Getdi bulağa sarı.
Yuyunaraq tørtəmiz,
Gördü ki, çöllər təmiz,
Qəşəng-qəşəng gül açmış.
Sarı bülbül, gül üstə
Şirin-şirin dil açmış.
Birdən bu vaxt uzaqda
Toz qopdu, göyə qalxdı,
Uşaq təəccüb ilə
Dayandı, baxdı, baxdı,
Gördü ki, bir dəstədir,
Hamısı yar-yaraqılı.
Hamısı zər geyimli,
Hamısı şələ bığlı,
Nizəli, narın atlı,
Atları yel qanadlı...
Uşaq getdi xəyala.
İstədi dönsün daha,
Sonra dedi: "Dayanım,
Öyrənim kimdir gələn?
Cəlaldan görünür,
Padşahdır mən bilən.
Dar ağacı qurmağa
Yenə də baş vurmağa
Deyən gedir Şirvana!
Uşaq baxdı dörd yana,
Hündür bir yerə qaçdı,
Kəmərinə tez açdı,
Sonra da qorxa-qorxa
Sevdiyi kitabını.
Atıb bir susuz arxa,
Üstünə qoydu nişan
Halı oldu pərişan.
Gizlədib kitabları,
Qayıtdı yola sarı.
Gəlib çatdı athılar,
Atı yel qanadlılar.

Atlar qızıl yəhərli
Yüyənlər simuzərli,
Əllərdə tunc nizələr,
Dağa vursan dağ dələr.
Qılıncları sərbəser
Tutulmuş cavahirə.
Athılardan bir nəfər
Görüb Əfzələddini
Dedi: – Oğlan yaxın gəl!
Uşaq özü-özünə
Dedi: "Çatıbdır əcəl?..
Yaxın gəldi atlıya,
İtirmədi özünü,
Baş öyib yerə kimi
Belə dedi sözünü:
– Salam, şahlar şahına,
Yerlərin Allahına!
Uşağın cürətinə
Şah təəccüb eylədi,
Sonra da mehribanca
Ona belə söylədi:
– Adın nədir, ay oğul?
– Müzəffərdir, padşahım,
Yaranmışam sənə qul.
– Yaxşı, bəs sizin kəndə
Bir yad qonaq gələndə
Kimlər açır darvaza
Çıxır onu pişvaza?
– Şah bilməyirmi məgər
Kəndə gələrsə qonaq,
Onu hamıdan qabaq
Qarşılıyır köpəklər?..
Bu söz şahlar şahına
Yaman eylədi təsir,
Dedi: – Yaxşı qulaq ver,
Sualıma, anla bir!
Kəndinizdə hamıdan
Böyük olan varmı? – Var...

Məlumdur ki, dövələr
Hamıdan böyük olar.
Şahın qızdı gözləri,
Hirsdən əsdi dizləri,
Dedi: – Tifilin biri,
Buna bax, lağa qoyur
Məğrur bir cahangiri!
And olsun bir allaha,
Bir, batsam da günaha,
Çıxarıb qılıncımı
Çaparam inan səni!
– Şah sağ olsun, bağışla,
Saxladım yoldan səni.
Dünya qara bağlamaz,
Çapılırsa bir uşaq.
Yoldaşların düşüblər,
Görürəm səndən uzaq,
Yaxşısı ki, atını –
Çap onlara çat, şahım.
Sən adilsən, yanında
Bağışlanar günahım.

Şah gördü ki, uşaqda
Ağıl derya qədərdir,
Onu qorxuya salmaq,
Nahaq işdir, hədərdir.
Dedi: Oğul, olma tərs,
Sözlerimə as qulaq,
Kimdən almısan ki, dərs,
Diribaşsan bu sayaq?..
De bir mənə səhərin
Kimlərdir ağsaqqalı?
İndi anladımın sən
Soruşduğum sualı?
Uşaq dedi ki: – Aha,
Qurbanam padşaha,
Soruşsaydı əzəldən
Bunu belə aşikar,

Hamısını birbəbir
Söyləyərdim nə ki, var.
Bu söz şahı çox açdı,
Güldü, dodağı qaçdı.
Əl ataraq kisəyə.
Dedi: – Bilmə gedibdir
Söhbətimiz nisiyə.
Olsun bu ağ abbası
Sözlərinin bahası.
Uşaq dedi: – Almaram,
Lazım deyil mənə pul.
Şah dedi: – Al! deyirəm,
İnad etmə adam ol!
Uşaq dedi: – Almaram,
Yoxsa pis olar işim.
Atam deyər: abbası
Olarımı şah bəxşişi?”.
Şah yenə də hirsələndi,
Qəzəblə baxdı ona,
Sonra çəkib atını,
Düzəldi öz yoluna.
Şah yetişdi Şirvana,
Bütün öz işlərini,
Salan kimi səhmana,
Uşaq yadına düşdü.
Hər kəslə ki, görüşdü,
Onu soruşdu, sordu.
Axtardı qarış-qarış,
Gözdi obanı, yurdu
Tapılmadı Müzəffər,
Şah dedi: – Bilin, əgər
Axşamacan gəlməsə,
Haman o uşaq bura,
Bütün ağsaqqalları
Çəkdirəcəyəm dara!
Əfzələddin eşidib
Padşahın bu sözünü,
Yüyürüb meydançaya,

Tez yetirdi özünü.
Əyilib öpdü yeri,
Dedi: – Şahım, bu sirri
İcazə ver, açım mən,
Şah dedi: – Söylə, oğlan,
Müzəffər sən deyilsən?
– Xeyir, şahım, bir xəta
Çıxdı mənim dilimdən.
Gördüm yol üstündəsən,
Başında ləşkər, qoşun,
Dedim Müzəffər desəm,
Bu sözdən gələr xoşun.
Çünki yürüşdə hərəgah
Zəfər sözü eşitsə
Ya bir xaqan, ya bir şah,
Qalib döner vuruşdan.
Zəfər qazanar hər an,
Adımdır Əfzələddin
Oğluyam bir rəiyyətin.
– Söylə, bunda nə sirr var,
Çıxıb sən yoldan kənar
Gizlətdin bilmirəm nə...
Yola qayıtdın yenə?
Uşaq dedi: – Padşah,
Deyim, sirdən ol agah,
Şah dedi: – Söylə, söylə!
Uşaq söylədi: – Şahım,
Ey mənim qibləgahım,
Bu dünyada nə ki var:
Yerlər, sular, adamlar –
Hamı sənə qarşında,
Əyilir yerə kimi.
Sənsən bizim ölkədə
Bəndələrin hakimi.
Bunu bilirəm mən də,
Ancaq o vaxt qoşunla,
Sən uzaqdan gələndə
Anladım ki, mən görək

Qabağına gələrək,
Rəsmi-ədəblə birbaş
Salam verim, əyim baş.
Nə edim ki, o anda,
Mən yol üstə duranda,
Yanımda kitab vardı,
Dostumdan yadıgardı.
Bir kitab ki, içində
Dünyanın var açarı,
Onun hər bir kəlməsi
Heyran edir şahları.
Bir kitab ki, içində
Sirri var hər hikmətin,
Onunçun hər biliyi
Açmaq deyildir çətin.
Haman kitabın yeri
Göylərdən də qəlbidir,
O kitabda yaşayan,
Bir alimın qəlbidir.
Odur ki, görün zaman,
Şahım, səni uzaqdan,
Kitabı qorxa-qorxa,
Qoydum susuz bir arxa
Sonra qayıtdun yenə –
Ki, baş əyəndə sənə,
Mənimlə əyilməsin,
Qabağında kitab da.
Çünki şahdan da böyük
Bir mənə var kitabda.

Eşidib bu sözləri,
Şahın qızdı gözləri,
Söylədi: – Bu uşaqda
Dərya qədər ağıl var,
Bu camaat içində
Bilirəm ki, zay olar.
Öz evindən qoparın,
Tez, saraya aparın!

Qocalar yalvardılar,
Qarılar baş açdılar,
Əyanlar bu uşağı
Götürdülər, qaçdılar...

... Məmməd düşüb qabağa
Hey çəkir dəvələri,
Batır toza-torpağa,
Şirvandan yox xəbəri.

Bilməyir ki, oğlunu
Apardılar saraya,
Bilməyir indi Şirvan
Bürünübdür qaraya.

Bilməyir ki, şah onu
Qorxusundan apardı,
El oğlunu zor ilə
El içindən qopardı,

Dəvələr qatar-qatar,
Ulduzlar çıraq-çıraq,
Qarşıda hələ var
Neçə səhra, neçə dağ.

Ah, bu tikan kolları,
Ah, bu karvan yolları,
Görən nə vaxt bitəcək
Nə zaman qurtaracaq?!

Ürəyində xəyalı
Bax, o başı bələli
Yol göstərir karvana,
Çıxmaq üçün bir yana.

QONAQ

Bulaqlı adlı
Bir dağ başında
Balaca kənd var.
İlin yazında,
İlin qışında
O gözəl olar.
Altından axır
Dəli dağ çayı.
Kəsilmir bir an,
Səsi, harayı.
Sıx meşəlikdir
Kəndin dörd yanı.
Gəzsən dünyanı,
Belə yer hanı?

Çəndən, dumandan
Yorğanı vardır.
Dağı-dərəsi,
Yarğanı vardır
Sərhəd kəndidir
Bu balaca kənd.
Suları buzdur,
Meyvələri qənd.
Burda böyükklər,
Yaman sayıqdır.
Burda kiçiklər,
Qazdan ayıqdır.
Dəli çayda bir
Körpü var ancaq,
Çoxdandır ona
Dəyməmiş ayaq.
Sərhəd bu qədim
Körpüdən keçir.
Elə bil çayı
Yarıb, tən keçir.

Yenə qar yağır,
Hər yan qapqara.
Külək səhərdən
Verməyir ara.

Yuxudadır kənd,
Yatmışdır hamı.
Qar altındadır
Evlərin damı.

Nə səs-səmir var,
Nə işıq gəlir.
Şiş bacalardan
Tüstü yüksəlir.

Kəndin başında
Tək evə bax sən.
İşıq süzülür
Pəncərəsindən.

I

Gecə keçib yarıdan,
Od düşüb buxarıdan,
Yenə körpü sarıdan
Əsir bərk külək.

Masa arxasında bax,
Oturmuşdur bir uşaq.
Ona mane olmayacaq,
Fikrə gedib tək.

Bəzən çatılır qaşı,
Bəzən əyilir başı,
Nədir kiçik Dadaşı
Belə incidən görək.

Məktuba bir bax,
Qalaq-qalaqdır,
Saya da gəlməz –
Neçə varaqdır...

Götürür, baxır,
O birçə-birçə.
“Yaman gödəlir,
Deyəsən gecə!”

Sabah yazıdan
Beş alsam əgər,
Bu, lap mənimçin
Dünyaya dəyər.

“Mənim atam”dır
Yazının adı.
Bəlkə yazdığım
Yaxşı olmadı?!
Yox, yox ay Dadaş,
Xəyala getmə
Gözlərində yaş.
Sənin atan tək
Namuslu, zirek,
Atası olsun
Hər uşağın kaş.
Bilirəm ki, mən,
Gəlsə əlindən,
Gəzib dünyanı,
Eli, obanı,
Çay tək daşarsan,
Dağlar aşarsan,
Ararsan onu.
Hər gördüyündən
Sorarsan onu!

Bilirəm ki, mən,
Gəlsə əlindən
Əgər ay Dadaş,
Ata sevgisi
Doğma elindən
Qoparar səni,
Cəbhəyə birbaş
Aparar səni.
Milyon əsgərin

Arasında sən,
Ata! deyərsən,
Ararsan onu!
Hər gördüyündən
Sorarsan onu!
Atan zirəkdi,
Bu kənddə təkdi.
Onun gücünə
Tay olmamışdı,
Onun atdığı
Zay olmamışdı.
Bilirəm ki, mən,
Almış əlindən
Onu cəbhələr.
Qəlbini sıxma,
Oğul darıxma,
Qayıdıb gələr!
Bax qarşındakı
Bu məktublara,
Hər sualına
Mən cavab ara.
Sabah atandan
Cəsarətlə yaz,
Məhəbbətlə yaz!
Öz atasını
Sevən bir uşaq
Əsla unutmaz!
Sənin tək qoçaq,
Fəxr edər ancaq!

II

– Salam, el oğlu!..
Durdu yaralı.
Elə bu zaman
Ondan aralı
Kolun dalından
Bir əsgər çıxdı,
Tez yaralının
Əlini sıxdı.

– Xoş gördük!
– Salam!
– Haraya belə?
Deyən cəbhədən
Dönürsən elə?
– Elədir ki, var.
Aman vermədi
Yara zəhrimar.
– Düzələr oşi.
Elə belədir
Dünyanın işi.
Yenə şükür elə
Sağ-salamatsan.
Ordan qayıtmaq
Heç deyil asan.
– Elədir bəli...
(Yaralı ona
Baxır şübhəli)
Soruşur: – Bəs sən,
Hardan gələnsən,
Hara gedənsən?
Əsgər bir anlıq
Tez fikirləşir.
Papiros eşir,
Deyir: – Bu kəndə!
Sənin kimiyəm.
Eloğlu, mən də.
– Bulaqlıyamı?
– O kəndə, bəli...
Nələr törətmir,
Düşmənin əli!
Şükür olsun ana
Torpağındayam.
Bir dost evinin
Sorağındayam
– Kimdir o dostun?
– Rəhmətlik Səfər...
Cəsur bir əsgər!

(Yaralı birdən
Dim-dik atıldı
Durduğu yerdən).
Dedi: – Kimi var
Bəs Bulaqlıda?
– Eh, dostum, kişi
Gedəndə bada.
Can verib dedi:
– Oğlum Dadaşdır,
Dərdi qəlbimdə
Ağır bir daşdır.
Sonra çevirib
Mənə üzünü,
Söylədi yazıq
Axır sözünü.
Dedi: – Salamət
Çıxsan davadan,
Sən Dadaşıma
Hayan ol, hayan.
Axtar, tap onu
Cəbhə dostunun
Yetim oğlunu.
Odur, düşmüşəm
İndi yollara.
Canım, mən hara
Bu dağlar hara?!
Yaralı əsgər
Dedi: – Min yaşa!
Nə gündə yarar
Yoldaş-yoldaşa?
Yazıq, gör nələr
Çəkmişdir başı!
Birdən söyləmə
Görsən Dadaşı.
– Uşağam məgər?
Yaralı əsgər
Dedi: – Bəs Səfər
Çoxdanmı getmiş

Söylə rəhmətə?
– Eh... Nə deyim mən
Bu təbiətə!..
Çoxdan deyildir,
Altı ay olar.
Vuruşmadaydı
Bizim alaylar.
O kişi öldü,
Mən də...
– Sən necə?
– Deydi qolumdan
Güllə bir gecə,
Çıxdım aradan.
Əsər qalmayıb
İndi yaradan.
Ancaq Səfərin
Dərdi ağrıdır.
Min bir yaradan
Yaman ağrıdır.
Yaralı əsgər
Dedi: – Səbr elə
Dünyanın işi
Belədir, belə...
Gedib görərsən,
Ürək verərsən.
Arxasında var
Sənin tək emi,
Onun nə qəmi?
Beləcə onlar
Kəndə girdilər.
Axşam düşmüşdü,
Qarışmışdı şər.
Yaralı əsgər
Dedi: – Eloğlu,
Hələ mən gedim
Gərək bu yolu.
Sən gəlib çatdın.
Bulaqlıdasan.

Məninse işim
Deyildir asan.
Qonşu kənddənəm
Di, salamat ol.
– Xoş gəldin, dostum
Sənə yaxşı yol...

III

– Ay ev yiyəsi,
Ay ev yiyəsi...
Dadaş otaqda
Eşidir səsi.
– Kimsən ay əmi?
– Bala bayaqdan
Yordum çənəmi
Gəlib çıxsana...
– Buyurun əmi,
Keçin eyvana,
Haradan belə
Bu axşam çağı?
– Belə qarşılar
Adam qonağı?
Bitib qurtarmır
Bu yol zəhrimar;
Evdə özünsən,
Yoxsa adam var?
– Təkəm. Məgər mən
Adam deyiləm?
Adamsan, yenə
İstədim biləm...
Deyəsən adın
Dadaşdır...
– Dadaş!
– Yaxşı gəlmişəm
Deyəsən birbaş.
– Hardan gəlirsən,
Əmican?
– Dayan...

Xəbər var sənə.
Kimdən?
Atandan.
– Atamdan? Xəbər?
Qardaşım Səfər...
Yox, qardaş oğlu,
Otağa keçək.
Sözüm-söhbətim
Uzun çəkəcək...
Tamam özünü
İtirdi uşaq.
“Xəbər gətirmiş
Atamdan qonaq
Adımı çəkdi,
Heç deməmiş mən.
Dedi xəbər var
Sənə Səfərdən”.
– Buyurun əmi,
Qızının barı...
Qonaq üstündən
Çırparaq qarı,
Girdi otağa.
Diqqətlə baxdı
O, sola-sağa:
– Anan hardadır
Soruşmadım heç?
– İş üstündədir
Evə dönür gec.
Sarı inəyi
Nədənsə bu qış,
Bərk naxoşlanmış
Onun yanında
Olur hər gecə.
Əmican, danış
Də görə birçə
Atam...
– Səfərdən,
Oğul bir xəbər

Getirmişəm mən..
Sağmı?..
– Dayan bir!
Mənim də qəlbim
Daşdan deyildir.
– Ölübümü?
– Gözlə!
Demək olmayır
Ay bala, sözlə.
Bir az yaxın gəl...
Altı ay əvvəl
Bir axşam çağı
Daşı-torpağı
Sovurdu düşməni.
Qardaş olmuşuq
Atan ilə mən.
Batıb palçığa,
Torpağa, quma,
Keçdik hücumla.
Çiyin-çiyinə
Getdik bir qəder.
Bir də nə gördüm?
Qardaşım Səfər,
Yıxılmış yerə,
Qan içindədir.
Dedim: – Bu nədir?
Dedi: Qardaşım,
Gözləyir məni
Oğlum, Dadaşım!
Ölsəm əmi tək
Hayan ol ona
Cəbhə dostunun
Yetim oğluna...
– Tez deyın, əmi,
Sağdır, yaşayır
Atam, eləmi?
– Yara ağırdı...
Dadaş! Qışqırıb

Səni çağırırdı...
Sonra?
– Nə deyim, indi?
Dizimin üstə
Kişi keçindi...
Dadaş çığırdı,
Haray qopardı.
Onun dağ boyda
Bir dərdi vardı.
Qonaq bağına
Basdı Dadaşı,
Uşağın üstə
Əyildi başı.
Nəsihot etdi,
Ürək də verdi:
– Unut, – söylədi –
Oğlum, bu dərdi.
Maşallah, daha
Kiçik deyilsən,
Mən də burdayam,
Hər nə istəsən
Mümkündür ancaq.
Ağlama nahaq.
Bir az səbr elə.
Sözə qulaq as.
Dur, geyin gedək,
İşim var bir az,
– Nə iş? Anama,
Xəbər aparaq?
– Yox, oğlum, bayaq
Bura gələndə
İtirdim yolu,
Bir az şey-şüylə
Əllərim dolu.
Gedib çıxmışam
Birbaş körpüyə...
– Necə, körpüyə?
Əmican, niyə?

- Nə bilim əşi,
Düz gəlməyəndə
Adamın işi,
Lap körpüdən də
O taya düşər.
- Orada adam
Yox idi məgər?
- Adam?
Bəs necə?!
- Orada adam
Nə gəzir gecə?
- Siz ki, gələndə
Gecə deyildi?..
- Sorğu-suala
Çəkirsən indi?..
Vallah, ay Dadaş.
Qoçaqsan, qoçaq.
Səndən bir böyük
Adam olacaq.
Ayıq ol, oğlum,
Həmişə belə.
Bir də görərsən
Tutarlar dilə,
Nə bilim, bu çay,
Dərindir, dayaz?
O taya üzmək
Olar, ya olmaz?
İtləri varmı,
Atları varmı?
- Demək olarmı?!
- Əlbəttə olmaz!
Dediyim budur,
Ay oğul, bir az
Ayıq olasan.
- Məndən söz almaq
Deyildir asan.
- Bax bərəkallah!
- Bəyəndim səni.

Söhbətə verdik
Bütün gecəni
... Hə oğul, birdən.
İtirdim yolu.
Hədiyyələrlə
Əllərim dolu.
Gedib birbaşa
Körpüyə çıxdım.
O yana baxdım,
Bu yana baxdım.
Dedim ki, vallah
Şeytan işidir,
Şübhələnlər
Bu yad kişidir,
Tutub elərlər
Elə bir təhər
Basdırdım qarda
Hədiyyələri.
Dedim səninlə
Dönərəm geri,
Dur, geyin...
- Ancaq...
- Nə ancaq? Tələs!
- Ancaq anama
Söyləməyim bəs?
- Yox, nəyə lazım
Salaq dad-bidad?
Evdə hər şeyi
Bilməz ki, arvad?
- Onda ki, belə
Tələsirsiniz,
Bir az gözləyin
Məni evdə siz.
Bir dostum vardır
Sərhədçi Petro.
Çox igiddir o,
Söyləyim ona,
Əmi, bu sözü.

Bizi körpüyə
Aparar özü.
Rahat, salamat,
Gətirrik geri
Hədiyyələri.
– Yox qardaş oğlu,
Bu da olmadı.
Adı nədir? O
Sərhədçi Petro?
Nə bilsin orda
Bombadır, şəkər?
Sonra o yana –
Bu yana çəkər.
Yaxşısı budur
Özümüz gedək.
Tezkən şeyləri
Çəkib gətirək.
– Geyinim, gəlim.
Dedi qonağa,
Keçdi tez Dadaş
Qonşu otağa.
Qonaq sevindi,
Qımışıb, dedi:
– Belə edəydin
Bayaqdan barı...

... Dadaş qayıtdı:
– Əllər yuxarı!
Diksindi qonaq.
Bayaqkı uşaq,
Sıxıb döşünə
Qoşalüləni,
Deyir: – Tərpenmə,
Vuraram seni!
– Dadaş, ay Dadaş,
De, bu nə işdir?
– Artıq danışma,
Qabağa düş bir!

Qapıya çatdı,
Dil tökdü, ancaq,
Öz inadından
Dönmədi uşaq.
Qonaq yavaşca
Qapıya çatdı
O, tez əlini
Dəstəyə atdı,
Örtdü cəld onu.
Qoydu otaqda
“Qardaş oğlunu”.
Dadaş şığıdı
Tez pəncərəyə,
Qışqırsın: – Tutun,
Qoymayın! – deyə
Amma nə gördü?
Gözləmədiyi
Bir səhnə gördü:
Beş-on sərhədçi
Tutub qonağı.
Əsir qonağın
Dili, dodağı.
Çəkdilər onu
Evə bir təhər,
Girdi qapıdan
Yaralı Səfər,
Dedi: – Bu nədir
Əziz qardaşım?
Yetim deyilməmiş
Mənim Dadaşım.
Qonaq itirdi
Tamam özünü.
Səfəri görcək
Sildi gözünü,
Diqqətlə baxdı.
Bu ki, yoldakı
Haman axsaqdı...
– Ata! – çığırdı

Dadaş gülərək.
Atayla oğul
Öpüşdü bərk-bərk.
Axtaran zaman
Qonağı birdən.
Bir kağız çıxdı
Onun cibindən.
Dadaşın rəngi
Oldu sapsarı,
Kim vermiş ona
Bu kağızları?
Sınıf yazısı.
Mənim "atam", – bəs?!
Qonağa baxdı
Sərhədəçi tərs-tərs
Dedi: Aydındır
Bizə məsələ.
Casus yazını
Keçirmiş ələ.
Bilməmiş nəçidir,
Hardadır Səfər,
Nəçə nəfərdir
Evindəkilər.
Kənddə qalıbdır
Bircə övladı,
Dadaşdır adı.
Bilməmiş beş aydır
Gəlmir məktubu,
Bir casus üçün
Az şeydirmi bu?
Yaxşı ki, Səfər
Yolda çaşmayıb,
Kim olduğunu
Ona açmayıb.
Qonaq qabaqda
Bağlı qolları,
Onlar yol aldı
Körpüyə sarı.

QARDAŞLAR

Qardaşlar deyə
Çağırardılar
Həyətdə bizi.
Qardaşlar deyə
Çağırardılar
Hər üçümüzü.
Yaramaz bir iş
Görseydik əgər.
Xəbər verənlər
Deyəcəkdilər:
"Daş ilə vurdu,
Şüşəni qırdı.
Aşağı birbaşa
Qaçdı üç qardaş".
Yaxşı işimiz
Düşərdi dilə.
Bunu görənlər
Deyərdi belə:
"Nə gözəl, baxın,
Görün dam tikib,
Elə bil böyük –
Bir adam tikib.
Bütün uşaqlar
Bacaraydı kaş!
Yaşa üç qardaş!.."
Bəli, adımız
Düşmürdü dildən.
Qardaş kimiydik –
Əli, Həsən, mən.
Həsən ucaboy,
Enlikürəkdi.
Əli bir azca
Ondan gödəkdi.
Amma hamudan
Əli zirəkdi.

Bir neçə söz də
Deyim özümdən:
Boyda hamıdan
Kiçik idim mən.
Amma dəcəldim,
Şıltaqdım yaman.
Yerimdə rahat
Durmazdım bir an.

Qardaşlar deyə
Çağırardılar
Həyətdə bizi.
Qardaşlar deyə
Çağırardılar
Hər üçümüzü.
Bir yerdə getdik
Məktəbə də biz.
Yaman sevindi
Ürəklərimiz.
Məktəbli olduq
Dedik bu gündən.
Məktəbli olduq –
Əli, Həsən, mən.

Beləcə illər
Bir-bir ötüşdü,
Keçdikcə günlər
Biz yaşa dolduq.
Boylu-buxunlu
Oğlanlar olduq.
Dostumuz kitab,
Sevdiyimiz dərs,
Elmə, sənətə
Göstərdik həvəs.
Keçdikcə günlər
Dolurduq yaşa.
Əhsən deyərdi

Bütün görünlər
Bu üç qardaşa.
On doqquz yaşa
Çatdıq hərəməz
Arzular səmə,
Arzular dəniz!
Biz üç qardaşın
Birisi şair,
Birisi həkim,
Biri mühəndis,
Olmaq istədik.
Amma...
Bir səhər
Gurladı toplar
Uçdu mərmilər.
Amma, bir səhər
Ana Vətənə
Yayıldı xəbər:
Qoy mərd igidlər
Olsun səfərbər!
Yerdən od yağır,
Göydən qurğuşun.
Düşməni göndərir
Doğma torpağa
Nə qədər qoşun...
Düz keçə-keçə,
Dağ aş-aşa,
Çatdı bu xəbər
Biz – üç qardaşa,
Çatdı bu xəbər
Yersiz, vədəsiz!
İşə baxın siz!
Birisi şair,
Birisi həkim,
Biri mühəndis
Olmaq istəyən
Bu üç dostu bax,

Bu üç qardaşa!
Verib baş-başa
Üzümüzde kin,
Dedik ölməyə
İnan, səninçin
Hazırq, Vətən!
Əli, Həsən, mən
Bir səhər çağı
Ayrıldıq eldən.
Bir səhər çağı
Əli, Həsən, mən,
Yenə yan-yana,
Yenə qol-qola,
Odlu cəbhəyə
Düzəldik yola.
Düzləri keçdik,
Dağları aşdıq,
Ana torpağı
Gəzdik, dolaşdıq.
Xaraba kəndlər,
Şəhərlər belə
Alov içində
Gəldilər dilə:
– Qardaşlar, – dedi
Qurtarın bizi,
Toplar dağıtdı
Ürəyimizi!
Gördük qocalar,
Uşaqlar belə
Dəhşət içində
Gələrek dilə:
– Qardaşlar, – dedi
Qurtarın bizi
Düşməni tutmasın
Vətənimizi!
Gördük ellərin
Qəzəbi coşmuş,

Xalq, Vətən! – deyə
Köməyə qoşmuş.
Biz də qoşulduq
Qəhrəmanlara.
Vətən torpağı
Düşməni dara!
Öndə ölüm, qan,
Öndə duman, qan.
Əli, Həsən, mən,
Yenə də birgə,
Yenə yan-yana,
Düzləri keçdik,
Dağları aşdıq,
Bir qarış yerçin
Bir gün atışdıq.
Batdıq tər-qana
Yenə də birgə,
Yenə yan-yana,
Qürbətə düşdük,
Möhnətə, düşdük
Suyu da böldük,
Çörəyi böldük,
Aramızda tən,
Əli, Həsən, mən.
Yenə də birgə
Yenə yan-yana...
Bir gecə qızgın
Döyüşə girdik
Əvvəlcə birgə
Əl-ələ verdik,
Sonra partlayan
Odlu mermilər
Ayırdı bizi.
Dan söküləndə
Görə bilmədik
Həsənimizi...
İtirdik onu,

Azərbaycanın
İgid oğlunu,
Durduq yan-yana
Əli, mən ...
Həsən...
Dönmədi geri
Davadan elə!
O gündən belə
Keçib neçə yaz,
Keçib neçə qış,
Amma Həsənin
Adı bir an da
Unudulmamış.
Keçib davadan
Neçə il olar,
Amma gələndə
Vətəne bahar
Əli ilə mən
Gülden, çiçəkdən
Yığıb bir qucaq,
Fikrə dalaraq,
Əyib bir anlıq
Çal başımızı,
Yad eləyirik
Həsənimizi,
Qardaşımızı!

İGİD ÖLMÜR

Yurduma bahar gəlib
Əynində yaşıl donu.
Quşlar nəğmələriylə
Qarşılayırlar onu.

Dağlardan qalxır duman,
Meşələrdə çən olur.
Bahar vaxtı təbiət
Gözəl olur, şən olur.

Göydə bulud toqquşur,
Şaqqıldayır ildırım.
Yerdə torpağa bax bir
Sinəsi şırım-şırım.

Tarlada adam dolu
Bir iş görür hərəsi,
Eşidilir uzaqdan
Traktorun nərəsi.

Lalələr qıpqırmızı
Yanaq kimi pörtüşür.
Nəgmə deyir cavanlar,
Çölə, düzə səs düşür:

Gəldi bahar,
Coşdu sular,
Budaq üstə qondu quş.
Əlli-qollu
insan oğlu
Alın açıq, yaşamağa
doğulmuş!
Deyək, gülək
Azad əmək

Üzümüzü etsin ağ,
Anamızdır,
canımızdır,
Əzəl gündən bu təbiət,
bu torpaq!

Dağlar aşsın,
Qoy doləşsın
Bu nəğməmiz dünyanı,
Doğma diyar
Yüz yaşadar
Əmək sevən, deyib-gülən
İnsanı!

...Nəğmə axır, havalanır,
Səs yayılır hər yana
Nə olmuşdur arx üstündə
Tək oturan oğlana?
Nə ətrafa salır nəzər,
Nə mahnını dinləyir,
Məgər bahar gəldiyini
O görməyir, bilməyir!..

...Çinar fikrə gedibdir
Əlləri çənəsində,
Görəsən nə dinləyir
Axan suyun səsində?
Dikilibdir gözləri
Meşələrə, dağlara,
O baxır uzaqlara.
Uca dağlar baş-başa
Yamaclar yaşıl, əlvan.
Çəkilməyir göyden heç
Qara bulud, ağ duman.
Göy sulara sallanıb
Cərgə-cərgə söyüdlər.
Çinar fikrə gedibdir,
Xatırlayır: bir səhər

Bax, burada, bu yerdə
Onlar ayaq saxladı.
Sirac nə söylədisə,
Sənəm yaman ağladı.
Sonra da hər ikisi
Çinarı qucaqladı.
Deyin, hardan anlayır
Beş yaşında bir uşaq
Atadan ayrı düşmək,
Yol üstündə öpüşmək,
Bu son görüşmək nədir?
Deyin, hardan anlayır
Çinar, nədir intizar?
Nə bilsin ki, çağırır
Atasını bu yollar.

Nə bilsin bu hıçqırıq
ayrılığın səsidir...
Uşağın, bir şirin söz,
Bircə alma bəsidir.

Deyin, hardan anlayır?
Çinar sandı ki, Sirac
Anasını danlayır,
O da baxıb ağladı,
Sənəmi qucaqladı...
Atasından küsdü də,
Ona acığı tutdu,
Ətəyilə Sənəmin
Göz yaşını qurutdu.

Onlar belə görüşdü
Sirac yola düşəndə.
Sənəm Çinarla döndü
Dolama yolla kəndə.
Onlardan kəsilmədi
Qonşuların ayağı.

Hər gələn bir dil ilə
Danışdırdı uşağı.
Sənəmə ürək verib
Çox dil-ağız etdilər,
Gecə oldu, qonşular
Evlərinə getdilər.
Siracın yatağında
Çinar yatdı bu gecə.
Kişi kimi uzandı
Uşaq lap əməllicə.
Özünü Sirac kimi
Böyük kişi sandı o,
Nə qəm-kədər anladı,
Nə ayrılıq qandı o.
Sirac evdən gedəli
Neçə həftə ötüşdü.
İndi hər gün Çinarın
Sirac yadına düşdü.
Şıltaq etdi, dözmədi,
Darıxdı uşaq yaman.
Bir yolluq atasının
Əl çəkdi yatağından,
Dedi: – Ana, yatmıram
Atamın yerində mən.
Özü gəlsin, dincəlsin
Öz yerində bu gündən!
Sənəm bağına basdı,
Uşağı dilə tutdu.
O da ana qoynunda
Şıltağını unutdu.
Siracın ilk məktubu
Gəlib çıxdı bir səhər.
Ana-bala bütün gün
Şadlanıb sevindilər.
Amma, Çinar bilmədi
Bu şadlıq nə üçündür?
Atası evdən gedib,

Gəlməyir neçə gündür,
Elə kağız göndərir
Onlara beş gündə bir,
Sanki, o heç Çinarı
Gəlib görmək istəmir?

Beləcə kedi günlər,
Dolandı aylar, illər,
İki yol əvəz etdi
Fəsilləri fəsillər.
İki dəfə ağaclar
Yaşıl geydi, verdi bar.
İki dəfə yay ötdü,
İki dəfə qış, bahar,
İki dəfə isti də,
Sərin də, qar da gəldi.
İki dəfə uzağa
Uçan quşlar da gəldi,
Amma Sirac gəlmədi!
Söyləmədi: – “Dur, oğlum,
Qapını aç!” – gəlmədi.
Xeyli vaxt atasının
Şəkiliylə danışdı,
Danışdıqca pis oldu
Uşaq qəlbi alışdı.

Bəzən yaman deyindi
Küsdü, hamıdan küsdü,
Çəkilib bir kənar
Gizli dodaq da büzdü.
Gün oldu danışmadı,
Yemədi, fəğan etdi.
O, dərqli anasının
Ürəyini qan etdi.
Uşaq dərdə dözmədi.
Yenə də ol üzmədi.
Günü-günə caladı,

Ayları ilə döndü.
Uşağın xəyalları
Başsız bir yelə döndü.
Çinar fikir içində
Nə dindi, nə danışdı.
Onun uşaq üreyi
Min həsrətlə alışdı
Neyləsin ki, qəlbində
Dərdi vardı bir aləm;
Oxunurdu uşağın
Gözlərində kədər, qəm.
Bəzən də atasından
Əli tamam üzüldü.
Bəzən fikir içində
Dodaqları büzüldü.
Hərdən çəkib başına
Yorğanını gizlicə,
Üreyində Siracla
Söhbət etdi, gör necə.
Düşünərdi: atası
Qayıdacaqdır daha...
Yenə ümid edərdi
Açılacaq sabaha.
Günlər, həftələr, aylar
Bir-bir belə ötərdi;
Tükənmək bilmədi heç
Kiçik Çinarın dərdi.
Sizə Kimdən söyləyim,
Çinarın atasından;
Ulduzlu papağından.
Qayıqlı çantasından,
Əynindəki şineldən,
Əlindəki tufəngdən,
Sinəsində çırpınan
Arzu dolu ürəkdən.
Qəzəbli gözlərindən,
Alovlu sözlərindən,

Əsgər olduğu sizə
Deməsəm də bellidir.
Burda insan ömrünü
Dəqiqələr həll edir.
Göyden yağış yerinə
Alov, qurğuşun gəlir.
Sanki axan çay deyil,
Dalbadal qoşun gəlir.
Dörd tərəfə baxırsan
Qırmızıdır çöl, çəmən
Bunları əvvəlcə sən
Laləyə bənzədərsən.
Lalə deyildir amma,
İnsan qanıdır, bu qan.
Axıb ana torpağa
Min əsgər yarasından.
Sirac da biridir, bu
Ərlərin, əsgərlərin.
Üreyində həsrəti,
Arzuları var dərin.
Dilində bir vətəndir,
Bir Sənəmdir, bir Çinar.
(Nahaq öz atasından
Şikayət edir – Çinar).
Düşündükcə onları
Əhvalı yaman olur
Ah çəkir, elə bil ki,
Ahı da duman olur.
Sirac gündə düşmənin
Başına od ələyir,
Bəndləri, süpərləri
Dağıdır, yox ələyir.
Qıy vurub səngərlərin
Üzərindən adlayır;
Şirin-şirin arzular
Yada düşəndə bəzən
Üreyini odlayır.

O düşünür; "Oğlumun
Çatıdır məktəb yaşı.
Böyüyübdür, çoxalıb
İndi dostu, yoldaşı.
Dərsə gedir indi o,
Yazı-pozu da bilər.
Ölməyib sağ qalarsam
Lap öz məktubu gələr.
Ah, Çinar, birçə oğlum,
Tez böyü, dirçəl oğlum!
Qoy mənə gəlsin qadan!
Geri dönsəm davadan,
Mən bilirəm neylərəm,
Gəlsəm evə söylərəm...
Dönməsəm, birçə oğlum.
Tez böyü, dirçəl oğlum!
Qoy ömrün uzun olsun,
Ananda gözün olsun.

Bilirəm ki, dəcəlsən,
Bilirəm erköyünsən!
Amma əsgər oğlusan
Çinar balam, bu gün sən.

Unutma evimizdə
İndi bir sənən kişi,
Kişi ağılla görür
Əziz balam, hər işi..."

Bu fikirlər Siracın
Başından kənar olmur.
Amma dönüb heç biri
Sənəmlə, Çinar olmur...

Bir gün oldu Siracın
Arzuları qırıldı.
Döyüş vaxtı düşündən
İgid əsgər vuruldu.

O, Vətənin, Sənəmin,
O, Çinarın yolunda,
Milyonlarla Çinar tək
Övladların yolunda.
Təkbaşına dağıtdı
Qarşısındakı sənğəri,
Amma dönmədi geri.

Hücum etdi bir qoşun,
Yağdı sel tək qurğuşun,
Güllələr deşdi onu,
Canından keçdi onun,
Təkbaşına dağıtdı
Qarşısındakı sənğəri
Çəkilmədi o, geri!
Can verəndə birçə yol:
– Ölürem... Çinar, – dedi.
Sonra da kəsik-kəsik
– Əlvida... dost...lar, – dedi.
Yoldaşları, dostları.
Bir çinarın altında,
Yarpaqların altında
Ona qəbir qazdılar.
Üzərində "Əlvida,
Əziz Sirac!" yazdılar.
Sonra keçib hücumla
İrəli cuma-cuma
Səllər kimi coşdular,
Şir kimi vuruşdular.
Cəbhələri yardılar,
Siracın mərd adını
Döyüşə apardılar.
Səhərdən Çinar
Farağat deyil.
Dərsə gedəcək,
Zarafat deyil.
Hey bəzək verir

Özünə Çinar:
– Ana, yaraşır
Mənə bu paltar?
– Yaraşır, bala,
Boyuna qurban.
Di soyun daha,
Çox yorulmusan.
– Bax, kitablarım
çantaya olmur,
Yarısı dolur,
Yarısı dolmur.
Gülərək deyir
Oğluna ana:
– Hamısını sən
Yığma çantana.
Neyləyirsən ki,
Onları birdən?
Qaldırammazsan
Çantanı yerdən.
Bir “Əlifba” qoy,
Bir neçə dəftər.
Bax, bunlar sənə
Bu günlük yetər.
Di, gecdir soyun,
Yataq, dincələk.
Səhər məktəbə
Gedəsən görək.
Dinməz–söyləməz
Soyunur Çinar
Ana qəlbində
Görün nələr var:

Dərd içində ağlayır
Ürəyinin yarası,
Yeddi yaşındadır bax,
İndi ciyərpərası.
Gülür, şadlıq eləyir,
Böyük oğlan olubdur.

Çinara hər baxanda
Xatırlayır Siracı.
Bəzən ondan gizlicə
Ağlayır acı-acı.
İki aydır gəlməyir
Nə məktubu, nə özünü,
Çinar ilə Sənəmin
Qapıda qalıb gözü.
Açılacaq, bax, səhər,
Məktəbə gedəcəkdir
İlk dəfə, uşaq səhər.
Əynində təzə paltar
Əlində də çantası
Bu gününü görmədi
Ancaq, yazıq atası...
Dilim-ağzım qurusun
Vurdularımı? Ya sağımı?
Evimizə bir daha
Görən qayıdacaqmı?
Qayıtsın bir ayaqsız?
Bir qolsuz, razıyam mən.
Qulluğunu elərəm
Nə gələrsə ölimdən!
Qoy ölməsin davada,
İşi çətin olmasın!
Oğlum yetim olmasın!

Çinarın sifətinə
Sürtür ana üzünü,
Uşaq açır gözünü:
– Elə bildim yatmışam?
Demə gözünü yumub
Ananı aldatmışam?
– Yatmamışam, ana can,
Deyirəm ki, bəs haçan
Atam qayıdacaqdır?
Yolu məgər uzaqdır?

Niyə hey ağlayırsan,
Elə ağlayan kimi
Məni qucaqlayırsan.
– Oğul, atan yazır ki,
Mən səni qucaqlayım,
Amma demir ağlayım.
– Bəs hardadır, biz gedək
Bəlkə onun yanına?
– Yox, o burdan uzaqdır,
Qurban olum, canına.
Qayıdacaq, darıxma
Harda olsa yubanmaz.
İstəyirsən, can bala,
Nağil deyim, qulaq as!
Çinar, söylə, deyərək
Dirsəkləndi yerində
Sənəm dedi: – Çinarım,
Ağ günlərin birində
İki qonşu yaşardı
Dövlətləri, varları
Çoxdu, aşıb-daşardı.
Adları qırmızılar,
Bir də ki, ağlar idi.
Aralarında çöllər,
Dənizlər, dağlar idi.
Qırmızılar nə dava,
Nə də qan istərdilər.
Qardaş kimi yaşasın
Hər insan istərdilər.
Onların yeri böyük,
Özləri də çoxdular.
Xoşbəxt yaşayırdılar.
Azaddılar, toxdular.
Özlərininki idi
Dövlətləri, varları.
Öz əllərində idi
Bütün ixtiyarları.

Odur ki, qırmızılar
Yaşayırdı, gözəl, şən.
İndi ağlardan deyim,
Çinarım, qulaq as sən.
Ağlar da az deyildi.
Ölkədəki işləri,
Amma taraz deyildi
Ağalar yoxsulları
Ot kimi biçərdilər.
Yazıqların qanını
Ovucla içərdilər.
Bax, həmin bu ağalar
Yaman qudurdu bir gün.
Dedilər: – Nökər olsun.
Bizə bu dünya bütün!
Onlar qırmızılara
Yaman göz dikmişdilər.
Sərhəddə dəstə-dəstə
Qoşun da çəkmişdilər.
Deyirdilər: Qoy hamı
Qarşımızda qul olsun;
Min-min insan qırılsın.
Cibimizdə pul olsun!
Evləri, şəhərləri
Dağıdaq, viran qoyaq;
Oğulları atadan,
Ataları oğuldan
Ayrı, nigaran qoyaq.
Bunu Çinar eşitdi,
Dərin bir fikrə getdi.
Sənəm verməyib ara
Dedi: – Oğul, ağlara,
Nə deyim, bir yay günü
Quzğun kimi aldılar
Bu Vətənin üstünü.
Binaları sökdülər,
Sel kimi qan tökdülər.

Uşaqları beşikdə
Keçirdilər süngüyə,
Sən qırmızısan! – deyə
– Onların ataları? –
Deyə soruşdu Çinar.
– Əziz bala, atalar
Eşidib bu xəbəri,
Getdilər qurtarmağa
Bələdan bu elləri,
Kimi oğlunu öpdü.
Səhər çay qırağında...
Kimi də anasının
Uzanıb qucağında,
Əsgor atası haqda
İndi nağıl eşidir,
Daha böyük kişidir.
Çinar indi anladı
Nağılın mənasını,
Qucaqladı o, bərk-bərk
Sevimli anasını.
Xəyalından keçdi tez
Kənd yolu, çay qırağı,
Yadına düşdü bir-bir
Sənəmin ağlamağı...
Yadına düşdü bir-bir...
Amma, durdu ər kimi.
Dərin xoyala getdi
Böyük kişilər kimi.

Kim bilir üreyindən
Nələr keçdi Çinarın.
Amma deyəsən əsdi
Balaca dodaqları.
Elə bil ki, uşağın
Bədənini basdı tər,
Necə uzun olmuş
Əzablı dəqiqələr!..

Sənəm, gözlərində yaş,
Qucağında Çinarı
Ovutdu yavaş-yavaş.

Son baharın səhəri
Baxın, necə gözəldir.
Ana təbiət necə
Mənzərələr düzəldir.
Dağ başında ağ duman
Nəhəng bir papaq kimi,
Üfüq al-əlvan olur
Qırmızı bayraq kimi.
Gecə od qalamışdır
Meşədə gözetçilər,
Ağappaq tüstü qalxır
Göy üzünə bu səhər.
Quşların şən nəğməsi,
Cəh-cəhi şirin olur,
Son baharın səhəri
Nə qədər sər in olur.
Yol qırağı yamyaşıl,
Ot üstə şəh damlası.
Həyətlərdə qızarı
Şirin payız alması.
Heyvaların ətiri
Tutub yolu, küçəni,
Qırmızı nar, turş zoğal
Yoldan edir keçəni.
Həyətlərdən birbəbir
Çölə çıxır mal-qara,
İş səsi, əmək səsi,
Çobanın tütək səsi,
Yayılr uzaqlara.
Evdəki evdə qalır,
İşləyən gedir işə.
Kəndin payız səhəri
Belə olur həmişə.

Amma bir gün də vardır, -
Onu çox sevir hamı.
Bu gün, məktəbə gedən
Uşaqların bayramı, -
Sentyabrın biridir.
Çinar gözləyir onu
Neçə ildən bəridir.

Dərsə gəlib bu səhər,
Oturub ön sırada.
Aman, nə qədər tanış
Uşaq vardır burada?
Bax, Adil, dəcəl Həsən,
Nuru da dərsə gəlib,
Ağıllanıb deyəsən.

Vay-vay, Gülərə bir bax,
Qonşumuzun qızına!
Elə bil səhər-səhər
Su alıbdır ağzına,
Gör necə taxta kimi
Qurudubdur özünü.
Necə də zilləyibdir
Müəllimə gözünü
Heç Kamalı görmürəm,
Yanımdaymış lap Kamal.
İki il birincidə
Qalıbdır o, dalbadal...
Beləcə başlandı dərs
Gəlin arzu edək biz,
Çinar, - ilk şagirdimiz
Dərsə göstərsin həvəs.
Dərələrdən keçmişən,
Təpələrdən aşmışan,
Bu eli, bu obanı
Kəndbəkənd dolaşmışan.
Gətirdiyin xəbərlər
Şad olubdur həmişə,

Qəm, kədər qəlbimizə
Yad olubdur həmişə
Qan-tər içində gəldin
Uzun-uzun yolları,
A poçtalyon, din barı!

Bu gün nə olub belə
Qaşlarını çatmışan?
Dərin fikrə getmişən,
Elə bil ki, yatmışan?
Dur qapılar açıqdır
Üzüne kəndimizdə;
Muştuluq verir hamı
Sözüne kəndimizdə.
Qan-tər içində gəldin
Uzun-uzun yolları,
A poçtalyon, din barı?!

Əlindəki o nədir?
Qorxa-qorxa tutmuşan?
Bəxtəver sahibini
Bəlkə də unutmuşan?
Ver, onu biz oxuyaq.
Mətləbi bəlli olsun,
Yol gözləyəni varsa,
Deyək, təsəlli olsun,
Qan-tər içində gəldin
Uzun-uzun yolları,
A poçtalyon, din barı?!

Bəlkə, şad xəbər deyil,
Pis xəbər getirmişən?
A poçtalyon, tez danış,
Bəlkə... bəlkə, bəlkə sən...

Alı kişi gəlir bax,
Kolxoz idarəsinə.
Poçtalyon dik atılır

Onun: – Salam! səsinə.
– Salam! A yoldaş sədr,
Bağışla, fikirliyəm.
Bir vacib söhbətim var,
İstəyirdim söyləyəm...
– Buyur, buyur içəri,
Xeyir olsun, nə xəbər? –
– Elə dərd ondadır ki,
Xeyir deyil bu səfər...
– Bəs nədir?
– Al, özün bax...
Oxuya bilmədi o,
Axıradək məktubu,
Hıçqırıqlar içində
Boğularaq dedi: – Bu,
Mənim belimi qırdı!
Elə bil gülləsini
Düşmən sinəmə vurdu:
“Sizin kolxozun üzvü
Sirac Süleyman oğlu,
Xalqımızın fədakar,
İgid, qəhrəman oğlu,
Böyük Vətən yolunda
Canını verdi qurban.
Başsağlığı verirəm
Bizim hissə adından.
Onun xatirəsinə
Əyirik başımızı.
Hər vaxt yad edəcəyik
döyüş yoldaşımızı!”
Alı kişi esə-əsə
Pıçıldadı poçtalyona:
– Sən, Sənəmi görsən əgər,
Bu xəbəri demə ona.
Əgər məktub göndərsələr
Siracgilin hissəsindən,
O məktubu Sənəmə yox,

Əvvəl mənə gətirərsən!
Dərdli-dərdli qalxıb sədr
Yola saldı poçtalyonu.
Qoca qəlbi kövrək olur
Hıçqırıqlar boğur onu.
Gözlərindən yaş tökülür,
Sanki hər yan duman olur.
Deyirlər ki, kişilərin
Ağlamağı yaman olur.
Sonra durur aram-aram,
Gözlərindən silir yaş.
Yetmiş illik ömür sürüb
Ağarmışdır çoxdan başı.
Ağlasa da, yaş töksə də
Qoca kişi gözlərindən,
Ürəyinə qürur gəlir
Komandirin sözlərindən:
“Sizin kolxozun üzvü
Sirac Süleyman oğlu,
Xalqımızın fədakar,
İgid, qəhrəman oğlu...”
Günlər vardır Alı bir an
Ayrılmazdı aynalıdan.
On altıyla yüz nəfərin
Qabağını saxlamışdı.
Əsir tutub pristavın
Əl-qolunu bağlamışdı.
Cavanlıqda bir vaxt vardı.
O da igid sayılırdı.
Alı kişi yaxşı bilir
Qəhrəmanın şöhrətini.
Alı kişi yaxşı bilir
Qəhrəmanın hörmətini.
O, bilir ki, Vətən üçün
Qan axıdan, həlak olan,
İnsan ölmür!

O bilir ki, qəhrəmana
Min lülədən atəş açsan,
Vursan, ölmür!
O bilir ki, mərdin adı,
Min illərlə yaşayacaq,
Şöhrətini çox nəsillər
Ürəyində daşıyacaq.
Amma bilmir bu xəbəri
O Sənəmə desin necə?!
Odur, gedir, ürəyindən
Min bir fikir keçə-keçə.
Yazırlar, "Bilin, sizin
Mərd, fədakar yerlinizin
Adı indi qəhrəmandır".
Bəs Sənəmə öldüyünü
Necə desin? Bu yamandır?
Necə desin yana-yana
Bir qanundur, ölüm, itim?
Necə desin, Çinar, bala,
İnnən belə qaldın yetim?
Necə desin döyüş günü
Sinəsindən yaralandı?
Necə desin əbədilik
Çinarından aralandı?
Daha məndən soruşmayın
O, Sənəmə nələr dedi.
Sanmayın ki: – Heç darıxma,
Səbr et, qızım, gələr! – dedi.
Başında var qara örpək,
Yaxşı baxın Sənəmə siz.
Bu xəbəri bildiyini
Deməsəm də bilirsiniz.
Ay uşaqlar, ay uşaqlar,
Söz tapmıram deyim sizə.
Necə böyük aləm sığar
Sizin kiçik qəlbinizə!

Ürəyiniz göy üzü tək
Təmiz olur, gözəl olur.
Amma deyim, inciməyin,
Bir çoxunuz dəcəl olur.

Uşaqlıq da bir aləmdir.
Öz qanunu, qaydası var.
Zirəkliyin, çevikliyin
İnsana çox faydası var.

Mən demirəm atılmağı,
Düşməyi siz tamam atın.
Mən demirəm uşaq ikən
Böyüklərə gəlib çatın!

Oynamağı, şadlanmağı
Unutmayın bir an belə.
Bugünkü şəh, zirək uşaq
Gözətçidir sabah elə.

Ürəyiniz göy üzü tək
Təmiz olur, gözəl olur.
Amma bəzən bir çoxunuz
Zirək deyil, dəcəl olur.

Budaqda quş yuva qurur,
Bir dəcəl vurur, uçurur.
Qan axıdır, qəsdə durur,
İnsafa gəl, insafa gəl,
Şən, ey dəcəl!

Girirsən bir sərin bağa,
Dırmanırsan şax budağa,
Başlayırsan doğramağa
İnsafa gəl, insafa gəl,
Şən ey dəcəl!

Evdə nənən qoca qarı,
Sənsən onun arzuları;
İncitmə gəl onu barı,
İnsafa gəl, insafa gəl,
Sən ey dəcəll!

Dostlar sənə qardaş, bacı,
Danışma heç acı-acı;
Bunun vardır bir əlacı:
Bir az düzəl, ağıla gəl,
Sən ey dəcəll!

Budur, məktəb həyətində
Oturmuşdur beş-on uşaq.
Mən bilmirəm nədən olmuş
Söhbətləri bundan qabaq.
Amma, Çinar əsəbidir,
Nəsə deyir o, Kamala.
Elə hirsilə danışırs ki,
Qışqıracaq lap az qala.
Kamal deyir: – Bir bəri bax,
Gəl danışma, dostum nahaq.
Əsgər desən, mənim qağam
Cəbhədədir, deyim sənə
Məktubunda yazıb dünən
Bir orden də aldım yenə.
Təkbaşına on düşməni
Vurub qağam.
Yazır hələ düşmənləri
Qıracağam!
Məktublarım gəlməsə siz,
Öldüyümü bilərsiniz...
Çinar dedi: – Hə... nə olsun!
Mənim atam... Atam vardır.
Cəbhədədir... Tək əlilə
On nədir ki? Gücü çatar
Yüz düşməne!

– Gəl bunu da deyim sənə,
Yüz düşməni qıran əsgər,
Qağam kimi orden alar.
Bax, sən də atan əgər...
– Nə bilirsən bəlkə alıb,
Yanıdasan?!
– Orden almaq olsa asan,
Gündə birin alar qağam.
Yazır, hələ qəhrəman da
Olacağam...
Çinar dedi:
– Mənim atam...
Qəzəblənib coşdu Kamal!
– Elə durub, atam, atam
söyləyirsən!
Heç bilirsən nə deyirsən?
Qəzəbləndi Çinar da bərk,
Kamal sarı yeriyərək,
Dedi: – Yalan, yalan, yalan!
– Necə? Dayan!
– Çantasını açdı Kamal.
Hirsli-hirsli söylədi: – Al!
Bax! Atamın şəkli bu!
Bu da onun son məktubu.
Ordenləri qoşa-qoşa
İndi, dostum, düşdün başa?
Məktub göstər görsün gözüm,
Şəkil göstər görsün gözüm,
Çinar, indi nədir sözlən?!
Qəhərləndi daha Çinar.
Söz tapmadı desin uşaq.
Doluxsundu, qəzəbləndi,
Yazıq-yazıq durdu ancaq,
Sanki Kamal köz qopardı
Ürəyinin yarasından.
Yavaş-yavaş keçdi Çinar
Uşaqların arasından.

Düşündükcə doldu gözü;
“Məktublarım gəlməyə siz,
Öldüyümü bilirsiniz...”
Yoldaşının bu sözləri
Üreyinə saldı ləkə.
Məktub yoxdur, neçə vaxtdır
Məktub yoxdur, atam bəlkə?..
Qaç-qaç gəldi yolu,
Qəlbi dolu, gözü dolu.
Girdi evə... Anasından
Sormağ üçün bu sualı?
Bu nə işdir, sandıq üstə
Əyləşibdir qoca Alı?
Sənəm onu görən kimi
Dodaqları əsə-əsə
Dedi: – Çinar, Alı baban
Qonaq gəlib bu gün bizə.
Çinar gəlib ədəb ilə:
– Alı baba, salam! – dedi.
Alı kişi doluxsunub:
– Yaxına gəl, bəlam, – dedi.
Qucaqladı Çınarı o,
Kəsik-kəsik dedi: – Qoçaq!
Babasının göz yaşını
Görmədi heç Çinar ancaq.
Sonra dönüb Sənəmə o,
Dedi: – Qızım, gedim daha.
Gedim, gərək hazırlaşaq
Biz sabaha.
Maşınımız dayanacaq
Qapınızdan aşağıda,
Sabah səhər gətirərsən
Özün ilə uşağı da.
Qoca durdu, aram-aram
Addımlayıb çıxdı çölə:
– Sizə hər gün gələcəyəm, –
Dedi, – qızım, innən belə.

Düz deyiblər... yaman gündə
Arxa çıxar el içindən,
Arxasız el su götürməz
Durna gözlü göl içindən.
Axıb gəldi kənd adamı
Çinargilə.
Cavan, qoca, hamı, hamı
Əzizlədi, tutdu onu
şirin dilə.
Günəş batdı, axşam oldu
Hey boşaldı, dolu otaq.
Keçdi gecə, xumarlanıb
Şirin-şirin yatdı uşaq...

Maşına bax, maşına
Düzülübdür dal-dala.
Bir ucu rayondadır
Maşınların az qala.
Rayonun mərkəzinə
Səhər axışır hamı.

Sanki şəhərə köçür
Bütün kəndin adamı...
Bu gün bazar günüdür,
Bayram ki, deyil, ana!
Niyə bütün camaat
Gedir belə rayona? –
Soruşur anasından
Heyrət eləyir uşaq.
Sənəm xəyal içində
Danışa bilmir ancaq.
Maşın arxada qoyur
Ağacları, kolları;
Sənəm gözüylə ölçür
Elə bil ki, yolları
Ona elə gəlir ki,
Sirac intizardadır.

Ona elə gəlir ki,
Sirac bu yollardadır.
Ona elə gəlir ki,
“Pobeda” yavaş gedir
Bəlkə də heç getməyir.
Bu yollar, dağ, daş gedir.
“Pobeda”, tələs-tələs,
Siraca yetir bizi!
Bu ayrılıq, bu hicran
Üzdü ürəyimizi!
Tez yetir atasının
Görüşünə Çınarı,
Eşit məni, sən, bəri!

Siz ey çöllər, çəmənələr,
Lalələr, yasəmənələr,
Sizdən bir xahişim var:
Yalvarıram, nə olar,
Ətir səpin yollara,
Şirin bir yuxu gəlsin
Ömrüm-günüm Çınara.
Unutsun gözündəki
Həsrəti, intizarı,
Rəhm eləyin siz bəri!
Siz ey qara buludlar,
Uçunuz qatar-qatar
Günəş batsın bir anlıq,
Qoy çoxalsın qaranlıq,
Kölgələr sürünməsin,
Yağış yağsın, sel axsın,
Göz yaşım görünməsin!

Gəlib yetişdi,
Bütün maşınlar.
Meydançada bax,
Nə çox adam var.
Alı baba da
Maşından düşdü,

Bir kişi ilə
Gedib görüşdü.
Tutdu əlindən
Çınarın qoca.
Sənəmə dedi:
– Di, gəl dalmca.
Addım atdıqca
Sənəmlə, Çınar,
Tez yol verirdi
Bütün adamlar.

Meydanın ortasında
Bir daş vardır lap böyük.
Üstündə qara rəngli
İpək parçadan örtük,
Qarşısında bir masa.
Deyəsən bütün rayon
Yığılıbdır iclasa.
Sənəm ilə Çınarı
Gətirdilər buraya.
Toplaşanlar aldılar
Onları tez araya.
Kimi Çınarı öpdü.
Yana tutdu üzünü,
Kimi zorla saxladı,
Ələ aldı özünü.
Hamı yaxın, mehriban,
Hamı qəmli, qüssəli...
Alı kişinin əli
Birdən yuxarı qalxdı,
Qoca Çınara baxdı,
Dedi: – Başlanır iclas,
Oğlum, yaxşı qulaq as.
Sonra tutub üzünü
Camaata sarı o,
Süzüb adamları o,
Dedi: “Bizim dağlardan

Bir qartal uçu getdi,
Vətənin göylərində
O qanad açdı getdi.
Mərdlik ilə dolandı
Çox ölkəni, çox yeri,
Sinəindən vuruldu,
Amma dönmədi geri.
O, bizim bu dağların,
Bu doğma torpaqların,
Qızların, gəlinlərin,
Bu ölkənin, bu yerin,
Adını uca tutdu!
Döyüslərə girəndə
O, qorxunu unutdu.
Bir zərbədə on yağdı
Vurdu qəhrəman kimi.
Vətənin keşiyində
Durdu qəhrəman kimi!

O, bir daha bu kəndə,
Bu elə dönməyəcək
Lakin onun heç zaman
Ocağı sönməyəcək!
Deməyin ki, oğlu var,
Çox kiçikdir, uşaqdır.
Siracın ocağını
Çinar yandıracaqdır!..
Meydança dalğalandı
Dəniz kimi bir anda.
Hamı Çinara baxdı, –
Susan da, ağlayan da...
Sonra qara örtüyü
Açdılar yavaş-yavaş,
Mərmər heykəl önündə
Əyildi yüzlərlə baş.
Çinar heyrət içində
Heykələ baxdı, baxdı.

Nə hıçqırıb ağladı,
Nə gözündən yaş axdı.
O, yeriyib irəli
Qucaqladı heykəli
Sonra da anasının
Gəlib əlini tutdu,
Örpeyinin ucuyla
Göz yaşını qurutdu...

Ana-bala əl-ələ
Yardılar izdihamı,
Çinar ilə Sənəmə
Hörmətlə baxdı hamı.

...Çinar fikrə gedibdir
Əlləri çənəsində...
Çiçəyə bax, gülə bax
Torpağın sinəsində.

Ana təbiotün çox
Hikmətləri var imiş,
Dinlə, bu axar sular
Böyük bəstəkar imiş...

Bir gör necə dolanır,
Aylar, illər dalbadağ,
Necə böyüyüb Çinar,
Necə böyüyüb Kamal.
Hərəsi bir adamdır,
Hərəsi bir kişidir,
Onlar dost olub yaman
Can deyir, can eşidir.

Sənəmin də quruyub
Əbədilik göz yaşdı.
Çinardan deyir ana,
Kəlməbaşı, sözbaşı.

Xatirini istəyir
Bütün kənd camaatı,
Deyir: – Kəndsiz, Çinarsız
Neyləyirəm həyatı?

Ağarsa da qar kimi
İndi saç, saqqalı,
Bizə dayaqdır yenə
Qoca babamız Ali.

Hər evdən, hər küçədən
Görürsən gəlir səsi,
Kənddə artıb, çoxalıb
Nəvəsi, nəticəsi.

Adamlar də dəyişib
Dəyişdikcə bu həyat.
Deyirsən cavanlaşır
Gündən-günə camaat...

... Çinar fikrə gedibdir
Əlləri çənəsində,
Çiçəyə bax, gülə bax
Torpağın sinəsində.

Lalələr qıpqırmızı
Yanaq kimi pörtüşür,
Nəğmə deyir cavanlar
Çölə, düzə səs düşür.
Gəldi bahar,
Coşdu sular
Budaq üstə qondu quş
Əlli-qollu
İnsan oğlu
Alın açıq yaşamağa
doğulmuş!

KİTABDAKILAR

Ön söz 4

VƏTƏN

Vətənim	11
Mənə belə gəlir ki	12
Vətənimiz	14
Azərbaycanımız	15
Bu ellərdə	16
Bakı	16
Bakı	18
Quba	18
Lənkəran	19
Sumqayıt	20

MÜHARİBƏ

Min beş yüz əlli!	21
Xatirat	22
Onun qızı	25
Dostum	26
Sevir, sevməyir	28
Eşqimiz nağıl olsun	28
Bahar gəlib	30
İki kəlmə	30
Ay doğanda gələrdi!	31

LİRİK ŞEİRLƏR

Etiraf	33
Biləydi	34
Yana -yana	35
Mən cavandım, sən də uşaq	35
Gözəllər	37
Deyirsən ki... ..	39
Əlindən	39
Sirr	40
Qaynaqçı	40
Gəder	41
Gənclik arzusu	42

Olub	44
Ola bilməz	44
Yazmazdın	45

MÜXTƏLİF ŞEİRLƏR

Mirzə Cəlilə	46
Arzular	48
Bir dəstə gül iylə	50
Elə bil ki... ..	51
Ayaq səsləri	53
Niyə görə?	55
Səhbət	56
Görürük	57
Ay dost!	57
Sual	58
Başımız üstündə	58
Gedirik	59
Yorulmamışam	61
Bəs mənim balam hanı	62
Bəna	67
Gərək	69
Sözə bax	70
Qulaq as	71
Bizim dünya	72
Günlər axsın	73
Sərçə	77
Qızlar	81
Tənqid	82
"Tənqid"	82

TƏBİƏT

Əgər bilsəydi... ..	83
Yağış yağır	83
Güllər	84
Söyüd	85
Həyat verək	85
Sual	86
Dəniz	87
Ceyran	88
Sevmirəm buludları	88

Xəzər "Qocalır"... ..	90
Qayalar	91

NƏĞMƏLƏR

Sen mənim, mən sənin	93
"Lirik mahnı"	94
Nə olar?	95
"Laylay"	96
Gəldi bahar	96
Vaxt olar... ..	97
Lirik mahnı	97
Lirik mahnı	98
Badamlı	99
Gəncliyim	100
Qəzəl	101
Olmaz!	102
Az gəlir	102
Yalvara-yalvara	102
Sənin üçün	103
Deyin	104
Göz görüb	104
Sən düzə çıxanda	105
Çağır gəlsin	106
Bilə-bilə	106
Kimə söyləyim?	107
Fəqanla insafın mahnısı	108
Sürəyya	108
Neftçilər	109
Məzəli mahnı	110
Gecə mahnısı	111
Məzəli mahnı	112
Mahnı	114
İnşaatçılar mahnısı	114
İsmayılı mahnısı	115
Çay mahnısı	116
Biri bizim, biri sizin deyilmi?	117
Olub	117
Sülh mahnısı	118
Gəldi bahar	119
Neyləsin?	119

Olar	120
Kəndimiz	121
Kəndimiz	121
Əziz Vətən	122
Bakı	123
Səhərim!	124
Nəğmə	125

UŞAQLAR ÜÇÜN

Dərs səhəri	126
Uşaqlara	127
Ceyran qızıma	128
Oğluma	129
Sizin səsiniz	130
Əli gülsün!	131
Tapmacalar	134

POEMALAR

Məni bağışlayın	138
İçərişəhər	146
Karvan gedir... ..	156
Qonaq	167
Qardaşlar	183
İgid ölmür	189

ZEYNAL CABBARZADƏ

SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

“AVRASIYA PRESS”

BAKİ-2005

Buraxılışa məsul: *Umud Rəhimoğlu*
Texniki redaktor: *Mübariz Piriyev*
Kompyuter səhifələyicisi: *Azər Quliyev*
Korrektor: *Günəl Hacıbəyli*

Yığılmağa verilib 30.09.2004. Çapa imzalanıb 29.03.2005.
Formatı 60x90 $\frac{1}{16}$. Fiziki çap vərəqi 14. Ofset çap üsulu.
Tirajı 25000. Sifariş 63.

Kitab "Şərq-Qərb" mətbəəsində çap olunmuşdur.
Bakı, Aşıq Ələsgər küç., 17.